

Møteinnkalling - Kontrollutvalget i Tynset kommune

Arkivsak: 24/553
Møtedato/tid: 28.10.2024 kl. 09:00 – 14:00
Møtested: Møterom Brækken, Tynset rådhus

Møtet avvikles for åpne dører, i tråd med kommuneloven § 11-5.

Eventuelle forfall, eller spørsmål om habilitet, meldes til Konsek Trøndelag IKS
v/ Ragnhild Aashaug på telefon 970 40 929, eller e-post: ragnhild.aashaug@konsek.no

Varamedlemmer møter etter nærmere innkalling.

Det gjøres oppmerksom på at i sak 32/24, er de andre kontrollutvalgene som samarbeidet om forvaltningsrevisjonen invitert til digital deltagelse for fremleggelse de anbefalte oppfølgingene.

Os, 22.10.2024

Bjørn Tore Grutle (sign.)
Leder av kontrollutvalget

Ragnhild Aashaug
seniorrådgiver
Konsek Trøndelag

Kopi: Varamedlemmer, ordfører, kommunedirektør og KPMG AS

Sakliste

Saksnr.	Sakstittel
28/24	Budsjettkontroll
29/24	Forslag til budsjett 2025 med økonomiplan 2025–2028 for kontrollarbeidet
30/24	Henvendelse med ønske om orientering til NAVs oppfølging av barn i familier som mottar sosialhjelp
31/24	Planlegging av virksomhetsbesøk
32/24	Oppfølging av forvaltningsrevisjon for IKT sikkerhet
33/24	Oversikt over gjennomførte tilsyn i Tynset kommune
34/24	Kontrollutvalgets årsplan med møteoversikt for 2025
35/24	Forenklet etterlevelseskontroll - håndtering av utleieboliger
36/24	Oppdragsansvarlig regnskapsrevisors uavhengighetserklæring
37/24	Revisjonsstrategi 2024
38/24	Forenklet etterlevelseskontroll 2025 - risiko- og vesentlighetsvurdering
39/24	Opplæring av kontrollutvalget - 28.10.2024
40/24	Referatsaker
41/24	Innspill til kontrollarbeidet
42/24	Godkjenning av dagens møteprotokoll

Budsjettkontroll

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tynset kommune

Møtedato

28.10.2024

Saknr

28/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-033

Arkivsaknr 23/333 - 25

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar budsjettkontroll pr. 22.10.2024.til orientering.

Vedlegg

Budsjettkontroll per 22.10.2024

Saksopplysninger

For å holde kontrollutvalget godt informert om sin økonomiske status legger sekretariatet herved fram en økonomisk oversikt pr. 22.10.2024

Budsjettkontrollen viser:

- Møtegodtgjøring, tapt arbeidsfortjeneste o.l. er godt innenfor budsjettet. Godtgjøringene justeres derfor noe ned i det kommende budsjettet.
- Kontrollutvalgets egen drift ligger godt innenfor budsjett. Konto for kurs kan justeres noe ned for 2025.
- Kjøp av sekretariatstjenester viser et underforbruk så langt i år. Det vil bli mest timer i andre halvår på grunn av arbeidet med konkurranseutsetting. Vi mener likevel vi vil holde oss innenfor budsjett.
- Kjøp av revisjonstjenester
 - Når det gjelder regnskapsrevisjonen så ser det ut til å være innenfor så langt i løpet av året. Det vil komme fakturaer som gjør at budsjettposten ikke vil holde. Det gjelder for eksempel forenklet etterlevelseskontroll som ikke er endel av fastprisoppdraget. Dette vil bli fakturert nå. Det vil likevel være rom innenfor den totale budsjettrammen til kontrollutvalget. Vi tar høyde for en økt ramme i budsjett for 2025 for regnskapsrevisjon.
 - Når det gjelder øvrig revisjon så er det litt uklart hva som er gjelder kostnader til revisjon (risiko- og vesentlighetsvurdering) og Abakus sine kostnader til anbudskonkurranse. Dette gjelder postene honorar og konsulenttjenester i kommunens oppsett. Mer informasjon innkommende kostander knyttet til anbudskonkurransen legges legges frem i møtet. De totale kostandene vil uansett være innenfor den totale budsjettrammen for kontrollutvalget.

Vurdering og konklusjon

Kontrollutvalgets budsjett for 2024 ser ut til å ha en tilstrekkelig ramme. Det har vært krevende å vite hva som er riktig nivå når vi arbeider med konkurranseutsetting. Sekretariatet har fokus på å ikke bruke mer midler enn nødvendig.

Kontrollutvalget kan ta saken til informasjon og se denne saken opp mot kontrollutvalgets budsjett for 2025.

	Regnskap	Buds(end)
	2024	2024
Ansvar: 1100 KONTROLL OG TILSYN		
10505 KM GODTGJØRING SKATTEPLIKTIG	151,2	0
10800 FAST GODTGJØRING FOLKEVALGTE	0	22000
10801 MØTEGODTGJØRING FOLKEVALGTE	35169,5	35000
10802 TAPT ARBEIDSFORTJENESTE	8515,52	35000
10900 PENSJONSPREMIE KLP	0	4000
10990 ARBEIDSGIVERAVGIFT	2805,53	5000
11001 AVISER OG FAGLITTERATUR	0	20000
11151 BEVERTNING	3186	6000
11401 ANNONSE/INFORMASJON	3480	0
11500 OPPLÆRING, KURS	20101	70000
11600 UTGIFTER OG GODTGJØRELSER FOR REISER, DIETT, BIL MV. SOM ER OPPL	486	1000
11704 TRANSPORT-/REISEUTGIFTER LAV SATS	681,25	20000
12002 DATAUTSTYR/KJØP PROGRAMVARE	4287	1000
12701 KONSULENTTJENESTER	170100	150000
12702 HONORARER	0	200000
12703 SEKRETARIATTJENESTER	76732,17	220000
12704 REVISJON	238369	280000
14290 MVA-UTG.KOMP.BERETTIGET	123610,23	0
17290 MVA-KOMPENSASJON DRIFT	-123610,23	0
Sum ansvar: 1100 KONTROLL OG TILSYN	564064,17	1069000
TOTALT	564064,17	1069000

Forslag til budsjett 2025 med økonomiplan 2025–2028 for kontrollarbeidet

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tynset kommune

Møtedato

28.10.2024

Saknr

29/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-033

Arkivsaknr 23/333 - 28

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget slutter seg til forslag til økonomiplan for 2025 – 2028 og budsjett for 2025 med en ramme på kr. 1 106 550.- inkludert kjøp av revisjonstjenester og sekretariatstjenester for kontrollutvalget.

Forslaget skal følge innstillingen til årsbudsjett etter kommuneloven § 14-3 til kommunestyret.

Vedlegg

Budsjett med økonomiplan Tynset 2025 utkast

Saksopplysninger

Budsjettbehandlingen for kontrollorganene.

I henhold til forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 2, går det frem at kontrollutvalget utarbeider forslag til budsjett for kontrollarbeidet i kommunen. Kontrollutvalgets forslag til budsjett for kontrollarbeidet skal følge formannskapetets budsjettinnstilling til kommunestyret.

Kontrollutvalgets budsjett vil inneholde utgifter til selve driften av utvalget, samt utgifter knyttet til kjøp av sekretariatstjenester for kontrollutvalget og kjøp av revisjonstjenester.

Budsjettet dekker fire typer utgifter:

- Møtegodtgjøring og tapt arbeidsfortjeneste o.l. til kontrollutvalgets medlemmer.
- Kontrollutvalgets egen drift.
- Kjøp av sekretariatstjenester
- Kjøp av revisjonstjenester

Kontrollutvalget

Ved oppsett av budsjettforslag for 2025 for kontrollutvalgets egen virksomhet, har sekretariatet tatt utgangspunkt i kontrollutvalgets forslag til budsjett for 2024 og budsjettkontrollen som er gjennomført i foregående sak. Godtgjøringen til utvalget er justert jf. Reglement for folkevalgtes arbeidsvilkår.

Vi har i beregningene tatt utgangspunkt i at kontrollutvalget består av 5 medlemmer og avvikler inntil 6 møter i året. Når det gjelder tapt arbeidsfortjeneste har sekretariatet gjort et anslag basert på reglene i kommunens reglement, samt innspill fra kontrollutvalgets medlemmer.

Kontrollutvalget har abonnement på Kommunal Rapport, og det er tatt utgangspunkt i at hele utvalget kan ha en digital tilgang.

I tillegg er det lagt inn midler til kurs og faglig oppdatering for at kontrollutvalget skal ha mulighet til å skaffe seg kunnskap og ha mulighet til å delta i erfaringsutveksling og samlinger sammen med andre kontrollutvalg. Det tas utgangspunkt i at behovet vil være noe lavere enn i starten.

Det er ikke tatt hensyn til eventuelle andre endringer som følge av økonomiplanarbeidet i kommunen.

Det er lagt inn en økning på ca. 4,1 prosent per år videre i økonomiplanperioden som tilsvarer kommunal deflator. Nivået må vurderes årlig i forbindelse med budsjettet.

Kontrollutvalgets sekretariat

Kommunestyret i Tynset kommune vedtok i kommunestyresak 74/24 den 27. august å gå inn som eier i Konsek Trøndelag IKS, samt å kjøpe sekretariatstjenester for kontrollutvalget hos selskapet.

Representantskapet i Konsek Trøndelag IKS har vedtatt budsjettet for 2025. Budsjettet er basert på en honorarmodell vedtatt av representantskapet.

Kjøp av revisjonstjenester

Kommunestyret i Tynset kommune har valgt privat revisjonsordning og kjøper tjenester fra KPMG for regnskapsrevisjon, og BDO for øvrige revisjonstjenester. Det ligger nå ute en ny konkurranse hvor revisjonstjenestene sees under ett, siden kontrakten går ut i januar 2025. KPMG vil uavhengig av valg av ny regnskapsrevisor, gjennomføre regnskapsrevisjonen for regnskapsåret 2024.

Budsjett 2025

Den totale rammen for kontrollutvalget, inkludert kjøp av revisjons- og sekretariatstjenester, blir etter dette kr. 1 106 550,- som er en økning på kr. 42 400,- fra 2024.

Spesifisert budsjett for 2025 og økonomiplan for 2025 - 2028 følger med som vedlegg til saken.

Vurdering

Kontrollutvalgets drift er stabil, men når det gjelder utgifter til regnskapsrevisjon og øvrige revisjonstjenester så er det heftet stor usikkerhet til hva som blir kostanden for 2025. Dersom det blir skifte av regnskapsrevisor så vil avtalen for inneværende år gjelde for regnskapsåret 2024. Hva det vil koste og eventuelt å ha tilknytning til to revisjonsselskaper i et mellomår, har ikke sekretariatet erfaring med.

Sekretariatet har forsøkt å gjøre en vurdering av hva kostnadene bør ligge på. Dersom det ikke vil holde, bør det være mulig å oppdage dette forholdsvis tidlig i året.

Konklusjon

Kontrollutvalgets sekretariat foreslår en budsjetttramme på kr. 1 106 550,- for kontrollutvalget for 2025, dette inkluderer også kjøp av revisjons- og sekretariatstjenester. Vi anser dette for å være en nøktern budsjettering, samtidig som vi mener dette gir et realistisk bilde av forventede utgifter for kontrollutvalgets virksomhet i kommende år.

Kontrollutvalgets budsjett med økonomiplan
2025 - 2028

2025 - 2028	Regnskap 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Økonomiplan 2026	Økonomiplan 2027	Økonomiplan 2028
MØTEGODTGJ. FOLKEVALGTE	30 343	35 000	30 100	31 000	32 000	33 000
GODTGJ. KONTR.UTV. LEDER		22 000	22 250	22 500	22 750	23 000
TAPT ARB.FORTJ. FOLKEVALGTE	12 456	35 000	20 000	30 000	30 000	30 000
ARBEIDSGIVERAVGIFT	2 739	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
AVISER OG TIDSSKRIFTER	4 750	19 950	20 000	21 000	22 000	22 000
BEVERTNING/HUSLEIE	6 611	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000
OPPLÆRING/KURS/MØTER div	10 371	70 000	50 000	30 000	25 000	70 000
KM.GODTGJ.KOSTGODTGJ.	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200
TRANSPORT- OG SKYSSUTG.	1 095	20 000	10 000	10 000	10 000	10 000
KONTINGENTER						
DATAUTSTYR/KJØP PROGRAM						
SEKRETARIATSTJENESTER	178 391	220 000	287 000	298 000	310 000	323 000
KONSULENTTJEN. KOMM SELSK.		150 000	5 000	5 000	5 000	5 000
REGNSKAPSREVISJON	374 668	280 000	350 000	364 500	379 500	395 100
ØVRIGE REVISJONSTJENESTER	222 045	200 000	300 000	312 000	325 000	338 300
	844 669	kr 1 064 150	kr 1 106 550	1 136 200	kr 1 173 450	kr 1 261 600

Endring mot foregående år

3,98 %

Henvendelse med ønske om orientering til NAVs oppfølging av barn i familier som mottar sosialhjelp

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tynset kommune

Møtedato

28.10.2024

Saknr

30/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug**Arkivkode** FE-033**Arkivsaknr** 24/226 - 4

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalget i Tynset ber om en orientering fra NAV til kontrollutvalgets møte den 22.januar. Det ønskes en generell informasjon om driften av tjenesten og hvordan NAV Nord-Østerdal håndterer det som fremkommer i saken.
2. Kontrollutvalget inviterer kontrollutvalgene i de samarbeidende kommunene til å delta på orienteringen.
3. Det bes om at det utarbeides et notat til orienteringen som kan sendes til sekretariatet innen den 10.januar.

Vedlegg

Nav har sviktet i saker om økonomisk støtte til barnefamilier

Saksopplysninger

Kontrollutvalget i Tynset har mottatt en henvendelse fra kontrollutvalget i Folldal med ønske om en orientering fra NAV. Det gjelder Helsetilsynets undersøkelse hvor det konkluderes med at NAV har sviktet i saker om økonomisk støtte til barnefamilier.

Bakgrunnen for at denne henvendelsen sendes til kontrollutvalget i Tynset, er at tjenesten er innrettet som et såkalt administrativt vertskommunesamarbeid etter [kommunelovens § 20-2](#). Det er bare kontrollutvalget i vertskommunen som kan utøve kontroll. Tynset har vertskommuneansvaret, og deltagende kommuner er Folldal, Rendalen, Alvdal og Tolga.

Kontrollutvalget i Folldal viser til en artikkel i Kommunal Rapport den 1.juli 2024 om resultatet av det landsomfattende tilsynet med NAV-kontorene.

Statsforvalterne gjennomførte i 2022-2023 landsomfattende tilsyn med NAV-kontorenes ansvar for å ivareta barns behov når familien søker økonomisk stønad. Statsforvalterne undersøkte om praksis i Nav-kontorene oppfylte følgende krav:

1. Nav-kontoret foretar en tilstrekkelig kartlegging av barns behov ved søknad om økonomisk stønad.
2. Nav-kontoret foretar en forsvarlig vurdering og beslutning ved søknad om økonomisk stønad til familier.
3. Familier som mottar økonomisk stønad, får oppfølging ved behov.

Til sammen undersøkte statsforvalterne 68 NAV-kontor i tilsynet. I 58 av Nav-kontorene ble det avdekket lovbrudd. Dette utgjør ca. 80 prosent av tilsynene. NAV-kontorene kunne ha ett, to eller tre lovbrudd, siden statsforvalterne undersøkte tre områder. Ti NAV-kontor hadde ikke lovbrudd. Av helsetilsynets oversikt over gjennomførte tilsyn, ser det ikke ut til at NAV-kontoret på Tynset hadde tilsyn.

Det vises til vedlagte artikkel fra Kommunal Rapport av den 01.07.2024.

Vurdering og konklusjon

Henvendelsen gjelder et område med stor vesentlighet for de det gjelder. Dette er et område som kontrollutvalget ikke har gått inn i de siste årene, og som det kan være hensiktsmessig å bli bedre kjent med. Sekretariatet anbefaler at kontrollutvalget i Tynset er positive til

henvendelsen, og ber om en orientering fra NAV. Kontrollutvalget må gjerne vurdere om de skal bestille en bredere beskrivelse av hva de ønsker at orienteringen skal inneholde.

Avdekket omfattende svikt i Navs ivaretagelse av barns behov ved søknad om sosialhjelp

Kommunal Rapport 01.07.2024, NTB

Helsetilsynet har avdekket lovbrudd ved 58 av 68 Nav-kontorer i sin kartlegging av etatens oppfølging av barn i familier som mottar sosialhjelp.

Mandag morgen la Helsetilsynet fram en oppsummeringsrapport av et tilsyn statsforvalterne har gjennomført med Nav-kontorer i hele landet i 2022 og 2023. Tilsynet har sett på hvordan Nav ivaretar og følger opp barn i familier som søker om, eller mottar økonomisk sosialhjelp. Under tilsynet ble det avdekket lovbrudd ved 58 av 68 Nav-kontorer.

– I dette tilsynet avdekket statsforvalterne mye svikt. Vi er bekymret for at barn og unge i familier som trenger økonomisk sosialhjelp, ikke får den hjelpen de har behov for, sier direktør Sjur Lehmann i Helsetilsynet i en pressemelding.

Helsetilsynet fastslår at Nav ikke ivaretar barna i familier som mottar økonomisk sosialhjelp, godt nok.

– Det er vanskelig å gjøre vurderinger av barnets beste og vurderinger av behovet for økonomisk sosialhjelp hvis man ikke har kartlagt hvilke behov barna og familien har, sier Lehmann.

Innhentet sjelden barns synspunkter

I tilsynet undersøkte Helsetilsynet flere krav til Nav-kontorenes praksis. Blant dem var kravet om at de skal foreta en tilstrekkelig kartlegging av barns behov ved søknad om økonomisk stønad.

På dette punktet fant tilsynet lovbrudd ved 51 av de 68 Nav-kontorene, og det ble konkludert med at kontorene sjelden innhentet barns synspunkter i saker som angikk dem. Lehmann påpeker at dette er noe som må gjøres.

– Dette er et krav etter barnekonvensjonen, som vi ser at det i liten grad ble gjort, sier Lehmann.

Ifølge Helsetilsynet har denne manglende kartleggingen ført til følgefeil i form av lovbrudd knyttet til kravet om at Nav-kontorene skal foreta en forsvarlig vurdering og beslutning ved slike søknader. Det ble avdekket slike lovbrudd ved 53 av kontorene.

– Fordi det sviktet i kartleggingen, ble vurderingen og beslutningen om økonomisk stønad gjort på et sviktende grunnlag, skriver Helsetilsynet.

Når det kom til oppfølging av familier som mottar økonomisk stønad, ble det avdekket lovbrudd ved 14 kontorer.

Må bedres

– Jeg tenker at her er det mye den enkelte kommune må følge opp, sier arbeids- og velferdsdirektør Hans Christian Holte til NTB.

Holte påpeker samtidig at tilsynet er gjennomført halvannet til to år tilbake i tid. Han mener det har skjedd en del positiv utvikling på området siden tilsynet ble gjennomført, på bakgrunn av tidlige signaler de fikk fra Helsetilsynet.

Samtidig erkjenner han at lovbruddene som er avdekket, gir uttrykk for at praksisen i kommunene og ved det enkelte Nav-kontor ikke har fulgt barnekonvensjonen slik de skal.

– Jeg tenker at alle avvikene viser at praksisen på dette området må bedres i den enkelte kommune. Det er et viktig ansvar for Nav å følge opp. Vi vurderer det som en situasjon som må bli bedre, slik at vi kan bli tryggere på at hver enkelt familie med behov for sosialhjelp og barna deres blir godt ivaretatt, sier Holte.

Kan skyldes manglende dokumentasjon

Holte synes det er vanskelig å peke på en bestemt årsak til det som avdekkes i tilsynet, men peker blant annet på manglende bevissthet på å ivareta barns beste i forbindelse med tildeling av sosialhjelp til en familie.

Samtidig mener han det også kan henge sammen med manglende dokumentasjon.

– Det kan ha skjedd kartlegginger og samtaler med barn som ikke er dokumentert, og dermed ikke kommer fram i tilsynet, påpeker Holte.

Kan dette være på grunn av dårlige rutiner ved Nav-kontorene?

– Ja, jeg synes det virker som at det er en del av svakheten. Noe går på dårlige rutiner, men det er nok samtidig ikke gjort godt nok kartleggingsarbeid og vurdering og oppfølging. Det går både på dokumentasjon og at jobben ikke er gjort, sier Holte.

Inngår samarbeid med statsforvalterne

Holte forteller at Nav nå skal samarbeide med statsforvalterne for å følge opp lovbruddene, og for å gi god informasjon til alle norske fylker og kommuner om veilederen til Nav-ansatte som Arbeids- og velferdsdirektoratet har utviklet.

Holte understreker at han ser positivt på veien framover.

– Jeg opplever at både det grundige tilsynet fra Helsetilsynet og det gode samarbeidet med barneombudet de siste par årene gjør at jeg tror vi skal komme videre med oppfølging av dette området i Norge. Det er viktig, avslutter Holte.

Må ta det på alvor

Seniorrådgiver Inger Aasgaard i Barneombudet uttaler i en pressemelding at Helsetilsynets rapport er alvorlig og viser at arbeidet med å styrke barns rettigheter i Nav haster.

Aasgaard peker på lovregulering og kompetanseheving som tiltak Barneombudet mener er avgjørende for å sikre et større fokus på barns rettigheter, og mener arbeids- og inkluderingsminister Tonje Brenna (Ap) må sikre at Nav ivaretar barnas rettigheter.

– Både nåværende og tidligere arbeids- og inkluderingsminister har oppfordret personer som har problemer med å forsørge seg og sin familie om å kontakte Nav. Dette er viktig og riktig. Men statsråden må da være sikker på at Nav faktisk gir barnefamilie den oppfølgingen de har krav på og at barns rettigheter ivaretas, sier Aasgaard.

Grov svikt

Leder i Redd Barnas norgesprogram Monica Sydgård er ikke overrasket over resultatet av tilsynet og mener i likhet med Barneombudet at Brenna må komme på banen.

– Tilsynene avdekker en grov svikt i Nav-systemet. Redd Barna mener at det nå må stilles krav til at Nav har undersøkt barnets behov og livssituasjon, når de jobber med barnefamilier. Det må framgå av vedtaket at barnets beste er vurdert, uttaler Sydgård i en pressemelding.

Røde Kors, på sin side, skriver i en pressemelding at de mener funnene i rapporten er rystende, og at de støtter Helsetilsynet i sin vurdering av at disse familiene ikke får den hjelpen de trenger.

– Dette er alvorlige funn og dessverre i tråd med hva familier vi er i kontakt med forteller oss. For mye ansvar blir lagt på foreldre som ikke alltid har oversikt over hva de kan søke om stønad til, sier leder for humanitære programmer Ingvill Alisøy-Gjerløw i Røde Kors.

Helsetilsynets oppsummeringsrapport finner du [her](#)

Planlegging av virksomhetsbesøk

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tynset kommune

Møtedato

28.10.2024

Saknr

31/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-033

Arkivsaknr 24/226 - 5

Forslag til vedtak

Virksomhetsbesøk gjennomføres ved xx den xx.xx. fra kl xx - xx.

1. Kontrollutvalget ber om en generell informasjon om virksomheten, og er spesielt interessert i å høre om hvordan det arbeides med
 - a. xx
 - b. xx

Vedlegg

Organisasjonskart Tynset kommune per 290121

Saksopplysninger

Kontrollutvalget har i sin årsplan for 2024 bestemt at de vil gjennomføre et virksomhetsbesøk.

Det vil ikke bli gjennomført i inneværende år, men kan gjennomføres i første møte i 2025.

Det vedlagte organisasjonskartet viser hvilke virksomheter Tynset kommune har. Kommunen har en 1,5-nivåmodell med assisterende kommunedirektør, helse- og omsorgssjef og utdanningssjef i ledergruppa, og stab under denne.

Deretter følger virksomhetene:

1. Landbruk og miljø
2. Plan, byggesak og geodata
3. Tekniske tjenester
4. Kulturtjenesten
5. Helsetjenesten
6. Institusjonstjenesten
7. Hjemmetjenesten
8. Tjenesten for funksjonshemmede
9. NAV
10. Barnevern
11. Tynsetbarnehagene
12. PPT
13. Fåset skole- og barnehage
14. Kvikne skole- og barnehage
15. Tyllidalen skole
16. Tynset barneskole
17. Tynset ungdomsskole
18. Tynset opplæringscenter

I kontrollutvalgets arbeid med risikovurdering og plan for forvaltningsrevisjon kom kontrollutvalget inn på områder det kan være interessant å bli nærmere kjent med, så kontrollutvalget bør vurdere om noe av dette er aktuelt.

Kontrollutvalget står fritt til å velge hvilken virksomhet de ønsker å besøke ut fra hva de mener er hensikten med besøket. Kontrollutvalget må i dette møtet finne frem til hvilken virksomhet som skal besøkes, samt tidspunkt og omfang.

Det bes om at kontrollutvalget tar stilling til:

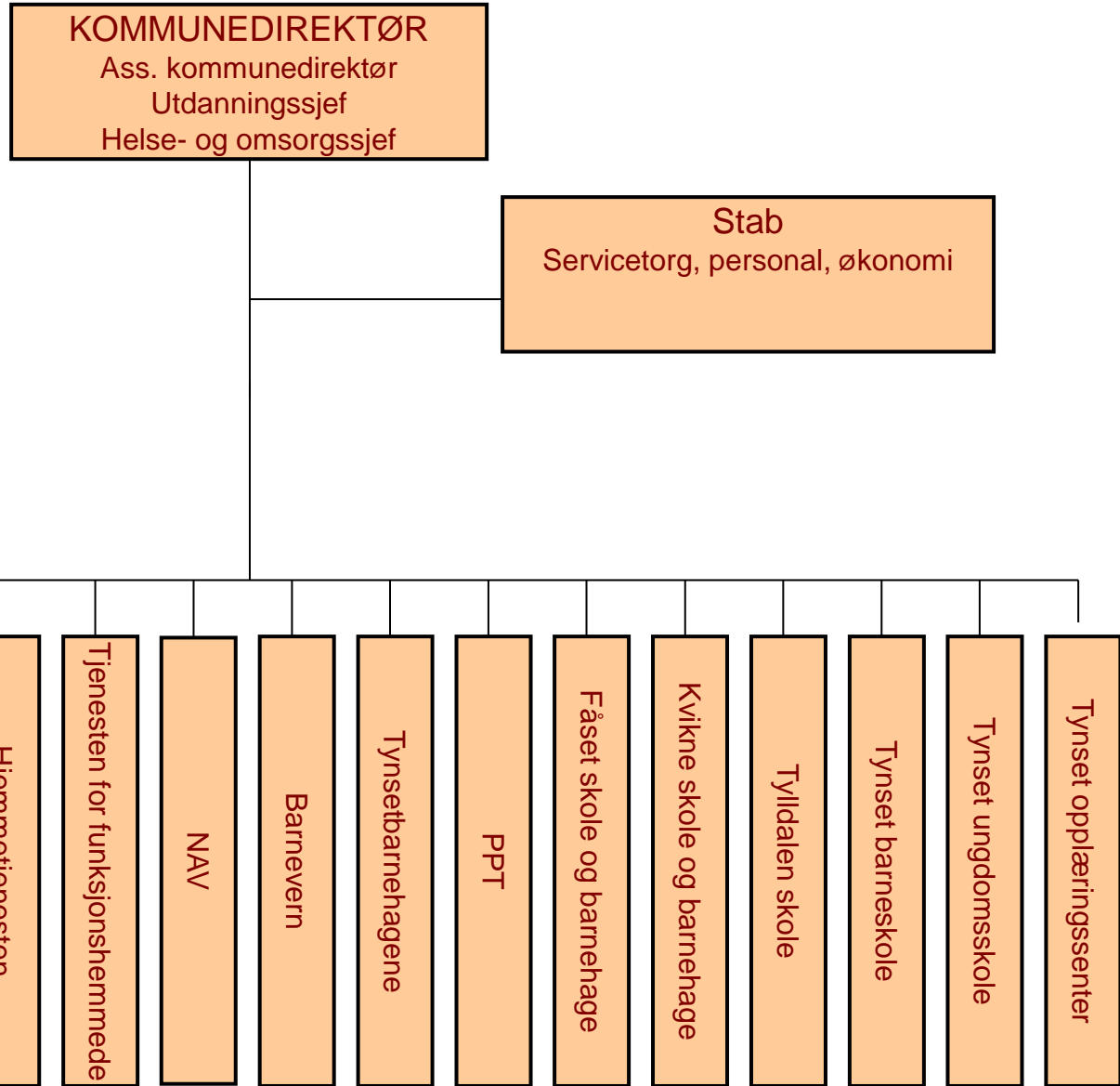
- Hvilken virksomhet som det er ønskelig å besøke, samt tidspunkt og omfang
- Om kontrollutvalget ønsker en generell orientering eller om det er bestemte tema

- Hvem utvalget ønsker å møte
- Eventuell dokumentasjon utvalget ønsker å få tilsendt på forhånd

Sekretariatet vil ta skriftlig kontakt med kommunedirektøren, og avtale tidspunkt for besøket. Sekretariatet utarbeider en plan for virksomhetsbesøket på bakgrunn av utvalgets vedtak og innhenter nødvendig dokumentasjon.



Tynset
kommune



Oppfølging av forvaltningsrevisjon for IKT sikkerhet

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tynset kommune

Møtedato

28.10.2024

Saknr

32/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-217, TI-&58

Arkivsaknr 23/105 - 25

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar rapporten om tiltak for forvaltningsrevisjon IKT sikkerhet til orientering. Kommunestyrets vedtak som gjelder forvaltningsrevisjon av IKT-sikkerhet i IKT Fjellregionen IKS anses som oppfulgt.

Vedlegg

Rapport tiltak Forvaltningsrevisjon IKT sikkerhet i FARTT

Saksopplysninger

Kontrollutvalgene i Tynset, Rendalen, Alvdal og Tolga har i fellesskap gjennomført en forvaltningsrevisjon av IKT-sikkerhet i selskapet IKT Fjellregionen. Samarbeidet mellom kommunene omtales som FARTT.

Dette vedtaket ble vedtatt av Tynset kommunestyre den 23.januar 2024 i sak 6/24:

Tynset kommune følger revisors anbefalinger og kommunestyret ber eierrepresentanten for Fjellregionen IKT i samarbeid med kommunedirektøren om å sørge for at selskapet:

- 1. Iverksetter et arbeid med identifisering av informasjonsverdier, vurdering av trusler og sårbarheter som grunnlag for spesifikke sikkerhetsmål, sikkerhetsstrategi og sikkerhetsorganiseringen. Dette arbeidet kan munne ut i en overordnet plan for IKT og IKT-sikkerhet.*
- 2. Avklare og dokumentere organiseringen av informasjonssikkerhetsarbeidet og være konsekvent i benevnelsen av roller.*
- 3. Vurdere å sikre at rutinen for tilgangsstyring etterleves ved endring og avslutning av arbeidsforhold, herunder også innlevering av kommunens datautstyr.*
- 4. Vurdere behovet for dokumentasjon av IKT-hendelser som grunnlag for evaluering og læring.*
- 5. Utarbeide en plan for hendelseshåndtering og gjenoppretting.*

Eierrepresentanten og kommunedirektøren rapporterer til kontrollutvalget om iverksatte tiltak innen 01.10.24

I tillegg vedtok kommunestyret i Tolga et ekstrapunkt :

- 1. Får tilgang på økt kompetanse på cyber-sikkerhet.*

For å følge opp anbefalingene, så utpekte kommunedirektørforum i FARTT-kommunene i januar 2024 en intern arbeidsgruppe. Arbeidet er sluttført, og det er utarbeidet en rapport. Til rapporten følger også vedlegg med detaljerte beskrivelser. Siden kontrollutvalget ikke pleier å gå inn i detaljene av hvordan anbefalingene følges opp, så ser ikke sekretariatet behovet for at vedleggene følger rapporten. Det er også gjort utfra en vurdering om at en publisering av fremgangsmåter kan utgjøre en ytterligere sikkerhetsrisiko.

Daglig leder i IKT Fjellregionen, Sverre Jenssen, vil presentere rapporten i møtet.

Representantskapet i IKT Fjellregionen er informert om arbeidet, og har gitt sin tilslutning til arbeidet med oppfølgingen.

Rapporten og arbeidet med anbefalingene

Rapporten viser hvordan det er arbeidet med å forsterke den generelle sikkerheten og oppfølgingen av de enkelte anbefalingene. Rapporten viser også hvordan utviklingen av IKT-sikkerhet på ulike områder skjer i samarbeid med kommunene (FARTT).

FARTT og eierkommunene bruker Compilo som styringsystem for informasjonssikkerhet. Compilo er et elektronisk verktøy hvor dokumenter samles i et elektronisk bibliotek. Det er tatt utgangspunkt i personvernforordningen (GDPR) som grunnlag for tilstrekkelig informasjonssikkerhet, og kjøpt inn en GDPR-pakke fra Compilo til å forsterke sikkerheten. Kommunene og FARTT har utarbeidet GDPR prosessbeskrivelser som inngår i et årshjul for informasjonssikkerhet, som både FARTT og kommunene arbeider etter..

En gjennomgang av de enkelte anbefalingene

1. Overordnet plan for IKT og IKT-sikkerhet
Det er igangsatt et arbeid med å identifisere informasjonsverdier, vurdere trusler og sårbarheter som grunnlag for spesifikke sikkerhetsmål, sikkerhetsstrategi og sikkerhetsorganisering. Dette arbeidet har munnet ut i en overordnet plan for IKT og sikkerhet som omtales innledningsvis og gjennomgående i rapporten.
 - a. Utarbeidelse av sikkerhetsmål for behandling av personopplysninger med formål, omfang og ansvarsavklaring (kapittel 5).
 - b. Sikkerhetsstrategi for informasjonssikkerhet med formål, omfang, ansvarsavklaring og rutine for evaluering (kapittel 6).
 - c. Mål for informasjonssikkerheten er at FARTT sine verdier skal ivaretas (kapittel 7).
 - d. Identifisering av informasjonsverdier er utarbeidet etter hovedprinsippene konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet (kapittel 8).
Det er også gjort en klassifisering etter områder/sector (kapittel 9).
 - e. Risikostyring og risikovurdering av informasjonssikkerheten i FARTT
Det er utarbeidet et system for risikovurdering ut fra kommunal informasjonssikkerhet sin modell (kapittel 14 og 15).

2. Organisering og ansvarsforhold i IKT sikkerhetsarbeidet
Organiseringen og dokumenteringen av informasjonssikkerhetsarbeidet er utarbeidet og det er tildelt roller med definert ansvar. Det er også utarbeidet databehandleravtaler med leverandørene, utnevnt personvernombud og opprettet et sikkerhetsutvalg med definert ansvarsområde (kapittel 4).

3. Rutinen for tilgangsstyring er gjennomgått og det er innført et IAM-system som sikrer at brukere blir opprettet, endret og fjernet på en trygg og sikker måte. Det er også utarbeidet en rutine for utstyrshåndtering (kapittel 11).

4. Avvik og håndtering av avvik
For dokumentasjon av IKT-hendelser som grunnlag for læring og evaluering så viser IKT Fjellregionen til Datatilsynets nettside om veileder for håndtering av avvik når det gjelder personvern. Det er også utarbeidet en mal for avvikshåndtering (kapittel 12).

5. Hendelseshåndtering og gjenoppretting
Det samlede beredskapsplanverket for FARTT ligger i Compilo. Arbeidet med prosedyrer og rutiner for ulike hendelser har stort omfang, og arbeidet pågår fortsatt (kapittel 18).

6. Cybersikkerhet, kunnskap og kompetanse (oppfølgingspunkt fra Tolga).
Det arbeides med å videreutvikle kompetansen hos ansatte i tillegg til at de kjøpes verktøy og tjenester fra ulike leverandører. Kompetanse på cybersikkerhet beskrives som mangelfullt på nasjonalt nivå (kapittel 19 og 20).

Vurdering

IKT Fjellregionen har sammen med en arbeidsgruppe fra eierkommunene utarbeidet en omfattende rapport for oppfølgingen som viser at arbeidet er tatt på største alvor. Hensikten med en forvaltningsrevisjon er å bidra til læring og forbedring, og det virker i aller høyeste grad som at det er oppnådd. Rapporten tar for seg sikkerhetsoppfølgingen utover de anbefalte oppfølgingspunktene, og det er positivt at IKT Fjellregionen setter dette arbeidet inn i en større sammenheng. Det bidrar også til å utvikle en større bevissthet om risikofaktorer for dette arbeidet både i selskapet og i kommunene.

I rapporten kommer det frem at IKT sikkerhet, informasjonssikkerhet og personvern er et kontinuerlig arbeid som må gjøres sammen med kommunene.

Kommunenes ansvar for å bygge en god sikkerhetskultur hos sine ansatte kommer igjen flere steder. Kontrollutvalget kan vurdere en egen oppfølging mot Tynset kommune for dette punktet på et senere tidspunkt. Det var i bestillingen av denne forvaltningsrevisjonen lagt opp til at kommunene kunne gjennomføre en egen forvaltningsrevisjon i den enkelte kommune for samhandlingen med IKT Fjellregionen og IKT-sikkerheten i den enkelte kommune.

I vedtaket bes kommunedirektør og eierrepresentanten om å rapportere til kontrollutvalget. Representantskapet i IKT Fjellregionen er kjent med utpekingen av arbeidsgruppa, og det arbeidet som er gjort. Det ansees derfor ikke som nødvendig at eierrepresentanten skal møte.

Konklusjon

Oppfølgingen av forvaltningsrevisjonen av IKT-sikkerhet er vedlagt i en rapport. Arbeidet viser at det er gjennomført en oppfølging av alle anbefalingene som er satt inn i et helhetlig system.

Sekretariatet anbefaler at kontrollutvalget anser anbefalingene som oppfulgt. Kontrollutvalget kan på et senere tidspunkt vurdere en oppfølging mot kommunen og arbeidet som gjøres med å bygge en god sikkerhetskultur blant kommunens ansatte.

Rapport tiltak Forvaltningsrevisjon IKT sikkerhet i FARTT

21.9.2024

Innhold

1	Innledning.....	4
2	Oppfølging av forvaltningsrevisjonen	4
3	Styringssystem for informasjonssikkerhet.....	5
4	Organisering og ansvarsforhold i IKT sikkerhetsarbeidet.....	5
4.1	Behandlingsansvarlig	5
4.2	Databehandler	6
4.2.1	Organisering av sikkerhetsarbeidet hos databehandler, FARTT.....	6
4.2.2	Formål.....	6
4.2.3	Omfang/Virkeområde	6
4.2.4	Overordnet organisering.....	6
4.3	Databehandleravtaler	7
4.4	Personvernombud	7
4.5	IKT Sikkerhetsutvalg.....	8
4.5.1	Organisering av Sikkerhetsutvalget, oppdragsgiver	8
4.5.2	Mandat for Sikkerhetsutvalget	8
5	Sikkerhetsmål for behandling av personopplysninger.....	8
5.1	Formål	8
5.2	Omfang/Virkeområde.....	9
5.3	Ansvar	9
6	Sikkerhetsstrategi for informasjonssikkerhet	9
6.1	Formål	9
6.2	Omfang/Virkeområde.....	9
6.3	Ansvar.....	9
6.4	Ledelsens gjennomgang	10
7	Mål for informasjonssikkerhet, verdier	10
8	Identifisering av informasjonsverdier	10
9	Klassifisering av verdier etter områder/sectorer:.....	11
9.1	Helse og omsorg	11
9.2	Teknisk plan og landbruk	12
9.3	Lønn og personal	12
9.4	Økonomi	12
9.5	Administrasjon.....	12
9.6	Oppvekst og kultur	12
9.7	Publikumstjenester	12
10	Verdivurdering og identifisering av informasjonsverdier i kommunene	12
11	Tilgangsstyring.....	13
12	Avvik og håndtering av avvik	13
13	IKT hendelser	14
14	Risikostyring og risikovurdering av informasjonssikkerheten i FARTT	15
14.1	Lovkrav	15
14.2	Risiko	15
14.3	Sannsynlighet og konsekvens	15
14.4	Akseptabelt risikonivå.....	17

15	Risikovurdering i FARTT	17
15.1	Metode	17
16	Resultater etter gjennomført risikovurdering i FARTT	18
17	Oppfølging og tiltak	18
17.1	Konsekvenser for klima, miljø, omdømme, økonomi mm	19
18	Hendelseshåndtering og gjenoppretting	19
19	Cybersikkerhet, kunnskap og kompetanse	19
20	Generelle sikkerhetstiltak	20
20.1	Beredskap	20
20.2	Infrastruktur, fiber og mobilnett, redundans	20
20.3	NSM grunnprinsipper	21
20.4	Sikkerhetsnøkler	21
20.5	Anskaffelse sikkerhetstjenester	21
20.6	Kompetanse-ressurs innafor informasjonssikkerhet i FARTT	22
20.7	KINS/KS informasjonskampanje-program	23
21	Oppsummering	23
22	Endringer ved revisjon	24
23	Vedlegg	24

1 Innledning

Våren 2023 besluttet kontrollutvalget i Tynset kommune å gjennomføre en forvaltningsrevisjon av IKT sikkerhet i IKT Fjellregionen IKS (heretter FARTT). Tynset kommune har rammeavtale med BDO som revisjonsselskap.

Kommunene i FARTT samarbeidet ved respektive kontrollutvalg med unntak av Folldal kommune, sluttet seg til et samarbeid om gjennomføring av felles forvaltningsrevisjon.

I november 2023 la BDO frem sin rapport der man konkluderte med at FARTT ikke har tilfredsstillende sikkerhet, dette vurdert i forhold til 5 belyste problemstillinger.

Kontrollutvalgene i FARTT kommunene behandlet rapporten høsten 2023 og deres anbefalinger er videre behandlet i kommunestyrene i FARTT kommunene, vedtak som følger:

Kommunestyrene følger revisors anbefalinger og ber eierrepresentanten for IKT Fjellregionen i samarbeid med kommunedirektøren å sørge for at selskapet:

1. Iverksetter et arbeid med identifisering av informasjonsverdier, vurdering av trusler og sårbarheter som grunnlag for spesifikke sikkerhetsmål, sikkerhetsstrategi og sikkerhetsorganiseringen. Dette arbeidet kan munne ut i en overordnet plan for IKT og IKT-sikkerhet.
2. Avklare og dokumentere organiseringen av informasjonssikkerhetsarbeidet og være konsekvent i benevnelsen av roller.
3. Vurdere å sikre at rutinen for tilgangsstyring etterleves ved endring og avslutning av arbeidsforhold, herunder også innlevering av kommunens datautstyr.
4. Vurdere behovet for dokumentasjon av IKT-hendelser som grunnlag for evaluering og læring.
5. Utarbeide en plan for hendelseshåndtering og gjenoppretting.
6. Får tilgang til økt kompetanse på cyber-sikkerhet, tilleggs punkt fra kommunestyret i Tolga

Eierrepresentanten og kommunedirektøren rapporterer til kontrollutvalget om iverksatte tiltak innen 01.10.24.

2 Oppfølging av forvaltningsrevisjonen

FARTT ble kjent med plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon IKT sikkerhet, våren 2023, da med innledende informasjon fra kontrollutvalget i Tynset kommune og BDO som gjennomførende virksomhet.

FARTT har deltatt i gjennomføring av forvaltningsrevisjonen med overlevering og gjennomgang av dokumentasjon, deltatt i intervjuer og vært gjenstand for en penetrasjonstest. En foreløpig rapport ble gjennomgått i juni 2023 og endelig rapport ble lagt frem i november 2023.

Som svar på tiltakene er det utarbeidet en rapport som innledes med informasjon om bruk av styringssystem, organisering og ansvarsforhold for IKT sikkerhet. Øvrige tiltak er besvart utover i dokumentet.

3 Styringssystem for informasjonssikkerhet

Personvernforordningen stiller krav til tilstrekkelig informasjonssikkerhet ved innføring av egnede tekniske og organisatoriske tiltak. Det er opp til den enkelte virksomhet om man vil benytte anerkjente standarder som ISO/IEC 27001 eller andre rammeverk og veiledere.

FARTT og eierkommunene benytter Compilo som styringssystem for informasjonssikkerhet. Dette er forankret i både styret i FARTT og kommunene. Både selskapet og kommunene har benyttet Compilo over flere år, først og fremst som kvalitetssystem. Høsten 2023 ble det gjennomført en felles anskaffelse av en GDPR pakke fra Compilo, der både selskapet og kommunene i FARTT deltok.

Det ble gjennomført felles workshop i september 2023 der man jobbet sammen om innholdet/følgende elementer:

- Lover og forskrifter
- Prosedyrer
- Sjekklistor, skjemaer og maler
- Dokumentasjon
- GDPR prosessbeskrivelse
- ROS
- DPIA

GDPR prosessbeskrivelse viser hvilke prosesser som inngår i årshjulet for informasjonssikkerhet. Både FARTT og kommunene jobber etter dette prosesskartet, der overnevnte elementer er del av dette.

Prosesskart GDPR, se vedlegg 23.1

4 Organisering og ansvarsforhold i IKT sikkerhetsarbeidet

(Svar på pkt. 2 i forvaltningsrevisjonen).

Nedenfor gis det en beskrivelse av hvordan sikkerhetsarbeidet er organisert i den enkelte kommune og i FARTT.

4.1 Behandlingsansvarlig

Personvernforordningen artikkel 4 nr. 7:

Behandlingsansvarlig er en fysisk eller juridisk person, en offentlig myndighet, en institusjon eller ethvert annet organ som alene eller sammen med andre bestemmer formålet med behandling av personopplysninger og hvilke midler som skal benyttes.

Den enkelte kommune i FARTT samarbeidet er jf. lovhenviisning over, behandlingsansvarlig. Det er kommunedirektør som har øverste ansvar.

Oppfølging av sikkerhetsarbeidet i den enkelte FARTT kommune er stort sett ganske likt organisert. *Prosedyre for sikkerhetsorganisasjon og ansvar* definerer roller og ansvar, med kommunedirektøren som øverste ansvarlige. Med dette som utgangspunkt har hver enkelt kommune organisert/delegert dette slik de synes det er hensiktsmessig i tråd med sitt system for interkontroll.

Alle kommuner har også en IKT-sikkerhetsansvarlig som deltar i felles sikkerhetsutvalg.

4.2 Databehandler

Personvernforordningen artikkel 4 nr. 8:

En databehandler er en fysisk eller juridisk person, offentlig myndighet, institusjon eller ethvert annet organ som behandler personopplysninger på vegne av den behandlingsansvarlige.

I FARTT samarbeidet er IKT Fjellregionen IKS (FARTT) databehandler for FARTT kommunene, på systemer eller løsninger som driftes i egen regi. Dersom andre leverandører drifter systemer eller løsninger på vegne av FARTT kommunene, er disse databehandler for overnevnte systemer/løsninger.

4.2.1 Organisering av sikkerhetsarbeidet hos databehandler, FARTT

Sikkerhetsorganisasjon og ansvar ligger som del av styrende GDPR prosedyre i Compilo, som er styringssystemet for informasjonssikkerhet i FARTT. (Se også pkt. 3)

4.2.2 Formål

I organisasjonen er det lagt vekt på at arbeidet med informasjonssystemene skal være av en slik karakter at sikkerhet i forhold til integritet, tilgjengelighet og konfidensialitet blir ivaretatt. Kravene som settes i Personopplysningsloven og forordningen skal ivaretas.

Ledelsen har forankret dette i organisasjonen på en slik måte at nødvendig ledelsesfokus blir ivaretatt.

Dokumentet beskriver funksjoner, ansvar og organisering

4.2.3 Omfang/Virkeområde

Hele organisasjonen

4.2.4 Overordnet organisering

Behandlingsansvarlig

- Daglig leder, øverste ansvarlige i organisasjonen. Organiserer ansvar, roller og oppgaver innenfor arbeidet med informasjonssikkerhet.
- Sikkerhetsutvalg/kvalitetsutvalg (leder eller ansvar for å delegere ansvaret videre)

Daglig ansvarlig

- Daglig leder, Er daglig ansvarlig for sikker behandling av personopplysninger i egen organisasjon

Sikkerhetsleder

- Leder som har det overordnede ansvar for at organisasjonen følger de krav som stilles til informasjonssikkerhet, jf. Personopplysningsloven kap. 3.
- Operativt ansvar. Medlem av sikkerhetsutvalget.
- Kan pålegge ledere ansvarsoppgaver i.h.t deres avdelings sikkerhetsbehov.
- Rapporterer direkte til øverste leder.

Ansvarlig for teknisk løsning

- Driftsleder, Utarbeide en driftsdokumentasjon for IT drift av organisasjonens lokale løsninger
- Utarbeide en beredskapsplan for å sikre at driftskritiske datasystem er operative dersom det skulle oppstå uforutsatte hendelser. (eks strømbrudd, flom, brann, hærverk, sabotasje mm)
- Ved ekstern driftspartner på IT-drift reguleres forholdet gjennom databehandleravtale og driftsavtale.

Medlem operativ sikkerhetsgruppe

- Leder FARTT Service, ansvarlig for klientsikkerhet
- Sørge for å gjennomføre nødvendige sikkerhetstiltak i samsvar med overordnede krav og retningslinjer
- Gjennomføre nødvendige sikkerhetstiltak på oppdrag fra daglig leder og sikkerhetsleder
- Bidra i utarbeidelse og vedlikehold av mål og strategiplaner for informasjonssikkerhet

Operativ sikkerhetsgruppe har følgende fokusområder:

- Informasjonssikkerhet - operativ sikkerhet knyttet til daglig drift, plattform infrastruktur og fagsystemer
- Utarbeide tiltak for daglig drift
- Informasjon – kompetanse – kampanjer
- Sikkerhetsutvalg
- Personvernombud

4.3 Databehandleravtaler

Alle virksomheter som benytter seg av en underleverandør har en plikt til å ha en databehandleravtale. Den skal sikre at personopplysningene blir behandlet i samsvar med regelverket og setter en klar ramme for hvordan databehandleren kan behandle opplysningene.

I FARTT samarbeidet er det inngått egne databehandleravtaler mellom FARTT og den enkelte av FARTT kommunene.

FARTT kommunene har individuelle databehandleravtaler med ulike leverandører på andre behandlinger som andre databehandlere utfører på vegne av kommunene. FARTT har i tillegg noen databehandleravtaler på større systemer mot større leverandører.

4.4 Personvernombud

Personvernforordningen artikkel 37 nr. 1:

Den behandlingsansvarlige og databehandleren skal utpeke et personvernombud når behandlingen utføres av en offentlig myndighet eller et offentlig organ.

Personvernombudets rolle er å gi råd til ledelsen og andre i virksomheten og kontrollerer etterlevelsen av regelverket. Personvernombudet er også kontaktpunkt for de registrerte og Datatilsynet.

FARTT kommunene og FARTT har felles personvernombud, denne tjenesten leies ut av Tolga kommune i en 20 % stilling.

4.5 IKT Sikkerhetsutvalg

4.5.1 Organisering av Sikkerhetsutvalget, oppdragsgiver

IKT sikkerhetsutvalget består i dag av en representant fra hver av FARTT kommunene. I tillegg er FARTT representert med sikkerhetsleder.

IKT Sikkerhetsutvalgets mandat er forankret hos eierkommunene ved kommunedirektørene og iverksatt av styret i IKT Fjellregionen IKS.

4.5.2 Mandat for Sikkerhetsutvalget

- Sikkerhetsutvalget skal være et rådgivende utvalg fordeling av erfaringer og kunnskap om effektiv og praktisk håndtering av informasjonssikkerhet
- koordinering og samordning av kommunenes arbeid med oppfølging av Personvernforordningen og Personopplysningsloven
- utvikling og vedlikehold av felles strategier, maler, prosedyrer og annet verktøy for slik oppfølging

Sikkerhetsutvalget skal bistå kommunene med å tilrettelegge, gi anbefalinger og koordinere arbeidet som må gjøres i hver enkelt kommune for å ivareta kravene som er nedfelt i Personvernforordningen og personopplysningsloven til personvern og informasjonssikkerhet for innbyggerne og virksomhetens plikter og ansvar.

Mandat for IKT sikkerhetsutvalget, se vedlegg 23.2

5 Sikkerhetsmål for behandling av personopplysninger

Svar på pkt. 1 i forvaltningsrevisjonen

Sikkerhetsmål for behandling av personopplysninger, ligger som en del av styrende prosedyrer i Compilo, styringssystemet for informasjonssikkerhet:

5.1 Formål

Sikkerhetsmålene skal støtte og sikre at alle ansatte vet hvordan behandling av personopplysninger skal foregå i det daglige. Sikkerhetsmålene skal sikre at personopplysninger blir håndtert i samsvar med lovkrav og interne

bestemmelser. Sikkerhetsmålene skal sikre at personopplysninger blir håndtert i samsvar med lovkrav og interne bestemmelser.

5.2 Omfang/Virkeområde

Sikkerhetsmålene gjelder for alle ansatte i organisasjonen.

5.3 Ansvar

- **Behandlingsansvarlig** har ansvar for utarbeidelse og revisjon av sikkerhetsmål
- **Sikkerhetsleder** har ansvar for at ledere er kjent med sikkerhetsmålene, og at det er laget en plan for implementering i organisasjonen.
- **Personvernombud** har ansvar for å bistå i opplæring av ansatte og bidra med rådgivning.
- **Ledere** har ansvar for at egne ansatte er kjent med sikkerhetsmålene og at målene blir forstått og implementert i organisasjonen.
- **Ledere** skal oppfordre ansatte til å melde fra om hendelser / avvik som følge av brudd på sikkerhetsmål, tilsiktet eller utilsiktet.
- **Ansatte** skal lese sikkerhetsmålene og gjennom drøfting med leder forstå hvordan disse skal etterleves i det daglige
- **Alle** har ansvar for å melde hendelser / avvik i organisasjonens internkontrollsystem.

6 Sikkerhetsstrategi for informasjonssikkerhet

Sikkerhetsstrategi for informasjonssikkerhet ligger som en del av styrende GDPR prosedyrer i Compilo, styringssystemet for informasjonssikkerhet:

6.1 Formål

Sikkerhetsstrategi skal konkretisere hvordan en arbeider for å ivareta sikkerhetsmålene for organisasjonen.

6.2 Omfang/Virkeområde

Gjelder alle ansatte

6.3 Ansvar

Behandlingsansvarlig har ansvar for å få utarbeidet en sikkerhetsstrategi for organisasjonen.

Sikkerhetsleder har ansvar for at ledere er kjent med strategien.

Personvernombud har ansvar for å gi ledere opplæring og kunnskap om sikkerhetsstrategien. Personvernombudet har også ansvar for å gi råd til ledere og ansatte om praktisk etterlevelse av sikkerhetsstrategien.

Leder har ansvar for at ansatte er kjent med sikkerhetsstrategien og hvordan denne skal etterleves i daglig arbeid.

Ansatt har ansvar for å gjøre seg kjent med sikkerhetsstrategien og etterleve denne i daglig arbeid.

Alle har ansvar for å melde avvik i organisasjonens internkontrollsystem dersom sikkerhetsstrategien ikke følges.

6.4 Ledelsens gjennomgang

Hensikten med ledelsens gjennomgang er årlig å vurdere og eventuelt forbedre de mål som er satt for informasjonssikkerhet. I dette ligger å iverksette og følge opp korrigerende tiltak, påse at internkontroll og styringssystem for informasjonssikkerhet er hensiktsmessig, tilstrekkelig og effektivt, og at det tilfredsstillende relevante krav i lover og forskrifter.

Det er øverste leder som er ansvarlig for årlig å gjennomføre ledelsens gjennomgang av informasjonssikkerheten.

7 Mål for informasjonssikkerhet, verdier

Målet for informasjonssikkerhet er at en skal ta vare på FARTT sine verdier. I praksis vil det si at en ivaretar virksomhetens:

- **Integritet**, som innebærer at informasjon og systemer skal være korrekt, komplett og oppdatert til enhver tid.
- **Konfidensialitet**, som innebærer at informasjonen er klassifisert, der konfidensiell eller bedrifts sensitive informasjon ikke kommer på aweier, og kan kun aksesseres fra personer med tjenstlige behov.
- **Tilgjengelighet**, som innebærer at informasjon og systemer skal være tilgjengelig for personer med tjenstlige behov. Dette innebærer også at en har definert roller og rettigheter i «Firma»
- **Regulatoriske krav**, som innebærer at en ivaretar integritet, konfidensialitet og tilgjengelighet gitt av regulatoriske forhold eks. personvernreguleringer, regnskapslovgivning og andre gjeldende regulatoriske forhold for «Firma» sin virksomhet

8 Identifisering av informasjonsverdier

(Svar på pkt. 1 i forvaltningsrevisjonen).

Mange benytter begrepet informasjonsverdi som et samlebegrep som inkluderer både informasjon og tilhørende støtteverdier som IKT-systemer, digitale tjenester, datautstyr av ulike varianter mm.

Som organisasjoner er man forpliktet til å sikre organisasjonens informasjon på en måte som gjøre det mulig å beskytte den. Dette gjøres ved hjelp av de tre hovedprinsippene, se også 6 Mål for informasjonssikkerhet, verdier:

- **Konfidensialitet:** at informasjonen ikke blir kjent for uvedkommende
- **Integritet:** at informasjonen ikke blir endret utilsiktet eller av uvedkommende
- **Tilgjengelighet:** at informasjonen er tilgjengelig ved behov

I det påfølgende ser vi på hvilke informasjonsverdier som behandles. Hensikten er en overordnet klassering av de gruppene av informasjon som vi behandler, definert pr. kommunale områder/sector. KS' rutine for klassifisering av informasjonsverdier er grunnlag for de verdiene som er satt.

Behandlingsansvarlige ved kommuneledelse bør utføre/har utført tilsvarende verdivurdering med nødvendige tiltak for å sikre korrekt behandling. Om behandlingsansvarlig endrer verdivurdering må denne legges til grunn for ROS-analyser hos FARTT som databehandler.

Følgende tabell beskriver kriterier for å angi verdivurdering pr. område.

	Konfidensialitet	Integritet	Tilgjengelighet
Lav	Det får ubetydelige konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen kommer på uvedkommende i hende.	Det får ubetydelige konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen blir endret ved feil eller manipulering.	Det får ubetydelige konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen ikke er tilgjengelig.
Middels	Det får moderate konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen kommer uvedkommende i hende.	Det får moderate konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen blir endret ved feil eller manipulering.	Det får moderate konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen ikke er tilgjengelig.
Høy	Det får alvorlige konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjon kommer uvedkommende i hende.	Det får alvorlige konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen blir endret ved feil eller manipulering	Det får alvorlige konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen ikke er tilgjengelig.
Svært høy	Det får kritiske konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen kommer uvedkommende i hende.	Det får kritiske konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner informasjonen blir endret ved feil eller manipulering	Det får kritiske konsekvenser for kommunene, IKT Fjellregionen, samarbeidspartnere eller enkeltpersoner hvis informasjonen ikke er tilgjengelig.

9 Klassifisering av verdier etter områder/sektorer:

Kritikalitet (klassifisering) eller akseptkriterier

Det er tatt utgangspunkt i områder/sektorer og her beskrives hva som utgjør viktige verdier for kommunene. Disse klassifiseres etter 4 hovedgrupper, Lav (L), Middels (M), Høy (H) og Svært Høy (SH), målt opp mot Tilgjengelighet, Integritet, Konfidensialitet og økonomi, se tabeller under.

Nedenfor følger en beskrivelse av hva slags informasjon som behandles innafør de utvalgte områdene.

9.1 Helse og omsorg

Informasjonen som behandles kategoriseres som både personopplysninger (alle opplysninger og vurderinger som kan knyttes til deg som enkeltperson) og særlige kategorier av personopplysninger (også kalt sensitive personopplysninger). Informasjonen inneholder direkte og indirekte en del helseopplysninger. Det er i utgangspunktet høy risiko ved behandling av informasjon. Det er viktig med gode sikringstiltak for å kunne redusere risiko til akseptabelt nivå.

9.2 Teknisk plan og landbruk

Informasjonen som behandles kategoriseres som personopplysninger. Det kan forekomme særlige kategorier av personopplysninger, om en person oppgir dette selv. Det behandles informasjon om innbyggere, ansatte og samarbeidspartnere. Risikoen ved behandling er moderat i utgangspunktet. Offentlighet styres av lov med krav om åpenhet i behandling, tilgjengelighet styres av saksbehandler, men med noen unntak fra offentlighet. Kravet til sikringstiltak er lavere enn for helse og oppvekst, men må være tilstrekkelig for å sikre at informasjon unntatt offentlighet ivaretas.

9.3 Lønn og personal

Informasjonen som behandles kategoriseres som både personopplysninger og særlig kategorier av personopplysninger. Her ligger ulike personalsaker som kan, både direkte og indirekte, inneholde helseopplysninger. Det er manuelle rutiner for å redusere omfanget av særlige kategorier av personopplysninger. Risikoen ved behandling er moderat, og det kreves gode sikringstiltak i alle ledd for å redusere risikoen til et akseptabelt nivå.

9.4 Økonomi

Informasjonen som behandles kategoriseres som personopplysninger. Det behandles informasjon om innbyggere og samarbeidspartnere som grunnlag for økonomistyring i kommunene med regnskap og fakturering. Regnskapsdata, økonomi informasjon, budsjett og fakturering kan være virksomhetskritisk dersom ikke tilgjengelig over lengre perioder. Risikoen ved behandling er moderat i utgangspunktet. Offentlighet styres av lov med krav om åpenhet i behandling, tilgjengelighet styres av saksbehandler, men med noen unntak fra offentlighet. Kravet til sikringstiltak er lavere enn for helse og oppvekst, men må være tilstrekkelig for å sikre at informasjon unntatt offentlighet ivaretas.

9.5 Administrasjon

Informasjonen som behandles kategoriseres om personopplysninger. Administrasjonen har systemer der informasjon behandles som igjen har betydning for tjenester som ytes.

9.6 Oppvekst og kultur

Informasjonen som behandles kategoriseres som personopplysninger som kan inneholde særlige kategorier. Det er informasjon om elever som kan, både direkte og indirekte, inneholde helseopplysninger. I tillegg behandles informasjon om flere barn som i utgangspunktet har krav på høyere beskyttelse som mindreårige. Risikoen ved behandling er høy i utgangspunktet. Det vil være avgjørende å sørge for gode sikringstiltak i alle ledd for å senke risikoen til et akseptabelt nivå.

9.7 Publikumstjenester

Informasjonen som behandles kategoriseres som offentlig, personopplysninger i form av saksopplysninger eller kontaktinformasjon. Risikoen ved behandling er lav i utgangspunktet, og informasjon kan gjenskapes om noe går tapt. Kildene til informasjon vil ligge sikret innenfor de tjenester som er tilgjengelig på internett. Lavere krav sikringstiltak for å beskytte publikumstjenester, kun for å sikre tilgjengelighet og integritet.

10 Verdivurdering og identifisering av informasjonsverdier i kommunene

FARTT kommunene har gjennomført verdivurderinger innafor prioriterte områder/sektorer. Oppdraget ble gitt til ledergruppene i hver kommune, i samråd med kommuneledelsen.

Arbeidsgruppa som har fulgt opp arbeidet etter forvaltningsrevisjonen, har vært samstemte i at man ønsket å forholde seg til et overordnet nivå ute i kommunene. Ledergruppene i kommunene sluttet seg til dette når kommunene skulle gjennomføre verdivurderingene.

Innafor mange områder finnes det en rekke fagsystemer som utgjør store verdier for kommunene, men i dette tilfellet har man forholdt seg til **prioriterte områder**, disse samsvarer også med det som er beskrevet i beredskapsplanen til FARTT.

Verdivurdering samlet, se vedlegg 23.3

11 Tilgangsstyring

(Svar på pkt. 3 i forvaltningsrevisjonen).

Innledning:

Innføring av IAM system ble vedtatt ved behandling av investeringsplanen FARTT 2023-2027.

Et IAM system sikrer at brukere blir opprettet, endret og fjernet på en trygg og sikker måte. Alle brukere må identifisere seg og godkjennes med ID-porten.

Dette er en skybasert løsning som er knyttet med Visma HRM, dette er modersystemet som delegerer rettigheter, lisenser og tilganger basert på stilling. Dette er en sikker løsning som gjør at man får mer automatiserte prosesser og bruker mindre tid på manuell oppfølging og ad-hoc løsninger.

Systemene er knyttet opp mot fagsystemer, teknisk infrastruktur og eksisterende økosystem.

Løsningen er Hjemlet i lov.

- NSM Grunnprinsipper 2.6: "Ha kontroll på identiteter og tilganger".
- Normen 5.2: "Tilgangsstyring" og 5.2.1: "Autorisering".
- GDPR Personvernforordningen artikkel 17 ("Rett til sletting") og artikkel 32 ("Sikkerhet ved behandlingen").
- Tilgang til helseopplysninger er i tillegg regulert i flere lover og forskrifter.

Rutine for eAdm, se vedlegg 23.4

Rutine for utstyrshåndtering, se vedlegg 23.5

12 Avvik og håndtering av avvik

(Svar på pkt. 4 i forvaltningsrevisjonen).

IKT Fjellregionen viser til Datatilsynets nettside som beskriver virksomhetens plikter til håndtering av avvik, dette relatert til avvik knyttet til personopplysningssikkerhet.

Dersom det skjer et brudd på personopplysningssikkerheten, også kalt avvik, har den behandlingsansvarlige som hovedregel plikt til å melde det til Datatilsynet så snart som mulig.

Veiledning om håndtering av avvik med melding til Datatilsynet og informasjon til de berørte finnes på

Datatilsynets nettsider: <https://www.datatilsynet.no/avvik>

IKT Fjellregionen har prosedyre for avviksbehandling personvernsaker, dette ligger i styringssystemet for informasjonssikkerhet, Compilo.

Mal for avvikshåndtering følger vedlagt, den er hentet fra Datatilsynet og gir et grunnlag for videre avvikshåndtering.

Jf. Datatilsynets vurderinger vil feil i programvare og maskinvare ikke regnes som avvik i denne sammenhengen, og skal rapporteres til IT-drift.

Avvikshåndtering, se vedlegg 23.6

13 IKT hendelser

Arbeidsgruppas vurdering er at IKT hendelser også kan være avvik, særlig dersom hendelsen har en viss varighet og/eller det berører viktige fagsystemer eller verktøy som støtter opp om daglig viktig tjenesteproduksjon i virksomheten. I noen tilfeller kan det berøre liv og helse dersom et viktig fagsystem ikke er tilgjengelig og man ikke kan få tak i nødvendig informasjon om pasienter/brukere.

Vurdering videre er at det bør være lav terskel for å melde IKT hendelser, også som avvik, da det i ytterste fall kan ha store konsekvenser. Det oppfattes i dag å være forholdsvis høy terskel for å melde avvik innen IKT i FARTT.

Fra et driftsmessig perspektiv så skal alle hendelser som har betydning for sikkerhet, personvern, oppetid og funksjonalitet som minimum loggføres, videreført som avvik. Dette sikrer historikk og dokumenterer de enkelte hendelsene.

14 Risikostyring og risikovurdering av informasjonssikkerheten i FARTT

(Svar på pkt. 1 i forvaltningsrevisjonen)

FARTT sine krav til informasjonssikkerhet for IT-systemer og til prosesser for linjeledelse og prosjekter, skal være basert på risikovurdering. Ansvarlige skal være klar over FARTT sine trusler og sårbarheter og ha et bilde av hva virksomheten kan tåle av direkte og indirekte tap. Risikovurderinger skal også vurderte risiko knyttet til egne ansatte eller personer som er påvirket av virksomhetens aktiviteter.

Risikovurdering kjennetegnes av at det er en systematisk gjennomgang av trusler og sårbarheter. I dette ligger å vurdere og analysere i forhold til det som er mest kritisk eller det man tror man har mest igjen for. Ved en risikovurdering så må en kartlegge risiko og dernest planlegge og gjennomføre tiltak som bidrar til akseptabel risiko

14.1 Lovkrav

Personopplysningsforskriften § 2-4 sier følgende om Risikovurdering:

Det skal føres oversikt over hva slags personopplysninger som behandles. Virksomheten skal selv fastlegge kriterier for akseptabel risiko forbundet med behandlingen av personopplysninger. Den behandlingsansvarlige skal gjennomføre risikovurdering for å klarlegge sannsynligheten for og konsekvenser av sikkerhetsbrudd. Ny risikovurdering skal gjennomføres ved endringer som har betydning for informasjonssikkerheten. Resultatet av risikovurderingen skal sammenlignes med de fastlagte kriterier for akseptabel risiko forbundet med behandling av personopplysninger, jf. Første ledd og § 2-2. Resultatet av risikovurderingen skal dokumenteres.

14.2 Risiko

Risiko knyttes til uønskede hendelser som kan få konsekvenser, eller sagt på en annen måte handler risiko om sannsynligheten for og konsekvensen av mulige hendelser som kan skje.

(definert så handler det om potensielle avvik fra det forventede eller potensielle avvik fra våre mål.

14.3 Sannsynlighet og konsekvens

I risikovurderingen er det tatt utgangspunkt i KINS (Kommunal informasjonssikkerhet) sin modell, der 5 kombinasjoner av nivå på **sannsynlighet og konsekvens** er brukt for å estimere risikonivå, Se tabeller under:

Sannsynlighet		Beskrivelse
1	Lite sannsynlig	Vil sannsynligvis ikke skje. Har aldri hørt om.
2	Mindre sannsynlig	Vil sannsynligvis ikke skje. Har hørt om.
3	Sannsynlig	Vil kunne skje en eller flere ganger i tidsperioden.
4	Meget sannsynlig	Vil kunne skje flere ganger i året.
5	Svært sannsynlig	Vil kunne skje ukentlig/daglig.

Konsekvens		Helse, miljø og sikkerhet (Inklusiv Psykososialt arbeidsmiljø)	Pasient/Brukersikkerhet	Økonomi	IT og informasjonssikkerhet
1	Ubetydelig	Ubetydelig personskade/slitenhet. Påvirker ikke prestasjonsnivået. Ikke fravær.	Små enkelt personskader/sykdom	Ubetydelig for budsjett Mindre enn 10 000 kr	Lite, opprettelig økonomisk tap, Opplysninger kan ha kommet på avveie
2	Mindre alvorlig	Mindre forbigående personskade/slitenhet/sykdom. Kortvarig belastning på arbeidsmiljøet. Påvirker prestasjonsnivået i liten grad for enkelte. Fravær maks tre dager.	Fleire små personskader/sykdommer	Minimal effekt for budsjett 10.000 - 100.000 kr	Lite, opprettelig økonomisk tap. Følsomme opplysninger på avveie
3	Alvorlig	Betydelig personskade/sykdom/utmattelse/psykisk reaksjon. Alvorlig, langvarig belastning på arbeidsmiljøet. Påvirker prestasjonsnivået for flere. Kan gi lengre fravær.	Alvorlig enkeltpersonskader/sykdom	Små konsekvenser for økonomi og for tjenestetilbudet 100.000 - 1 millioner kr	Betydelig men opprettelig økonomisk tap Tap av anseelse eller integritet Personopplysninger på avveie
4	Kritisk	Fleire enkelttilfeller av langvarige helseplager. Vedvarende, stor og langvarig belastning på arbeidsmiljøet. Fleire langtidssykemeldte. Påvirker prestasjonsnivået for hele avdelingen.	Fleire alvorlige skader/sykdommer	Alvorlige konsekvenser for budsjett og tjenestetilbud 1 - 5 millioner kr	Tap av helse Uopprettelig økonomisk tap Uopprettelig tap av helse eller integritet Personopplysninger på avveie
5	Meget kritisk	Dødsfall. Mange alvorlig, langvarige syke. Stor mistriivsel med omfattende effekt på miljøet. Prestasjonsnivået for avdelingen er betydelig nedsatt.	Mange alvorlige skadde/syke Dødsfall	Dramatiske konsekvenser for budsjett og tjenestetilbud Mer enn 5 millioner kr	Tap av liv Vedvarende helsetap Betydelig og uopprettelig økonomisk tap Alvorlig tap av anseelse og integritet Personopplysninger på avveie

14.4 Akseptabelt risikonivå

Dette handler om å fastsette et nivå for risiko som virksomheten skal kunne leve med. Følgende matrise er brukt som utgangspunkt når det gjelder akseptabel risiko:

		Konsekvens				
		Ubetydelig (1)	Mindre alvorlig (2)	Alvorlig (3)	Kritisk (4)	Meget kritisk (5)
Sannsynlighet	Svært sannsynlig (5)	5	10	15	20	25
	Meget sannsynlig (4)	4	8	12	16	20
	Sannsynlig (3)	3	6	9	12	15
	Mindre sannsynlig (2)	2	4	6	8	10
	Lite sannsynlig (1)	1	2	3	4	5

Risikonivå	Tiltak
1-5	Risiko aksepteres uten at det iverksettes tiltak
6-12	Tiltak iverksettes ut fra en kost/nytte vurdering
15-25	Tiltak iverksettes umiddelbart for å redusere risiko til gult/grønt nivå

15 Risikovurdering i FARTT

15.1 Metode

I FARTT sin risikovurdering er det tatt utgangspunkt i KINS (kommunal Informasjonssikkerhet) sin modell, der 5 kombinasjoner av nivå på **konsekvens og sannsynlighet**, er brukt for å estimere risikonivå. IKT Fjellregionen har gjennom dialog med IKT Valdres, fått tilgang på nyttig informasjon som har vært viktig grunnlag for gjennomføring av ROS.

Følgende momenter lagt til grunn for gjennomføring:

- Risikobeskrivelse, dvs. hva kan inntreffe
- Sårbarheter/svakheter
- Eksisterende risikoreducerende tiltak
- Begrunnelse for vurdering av sannsynlighet og konsekvens
- Betydning ift KIT
- Verdi på sannsynlighet, konsekvens og risiko
- Akseptbar risiko
- Tiltak
- Risiko etter tiltak

Risikovurderingen er gjennomført av operativ sikkerhetsgruppe i FARTT.

Risikovurderingen er i etterkant lagt frem for arbeidsgruppa forvaltningsrevisjon IKT sikkerhet.

Den er presentert for beredskapskoordinatorer i FARTT kommunene og den er forankret i styret i FARTT.

16 Resultater etter gjennomført risikovurdering i FARTT

Risikovurderingen i FARTT lister opp ulike hendelser basert på relevante risiko beskrivelser. Flere av disse er med bakgrunn i egne vurderinger, flere er hentet fra IKT Valdres, da FARTT har fått lov til å benytte mye av deres materiale. 13 hendelser har oppnådd en risikofaktor på 10 eller mere. For alle disse er det beskrevet ulike tiltak, de aller fleste har også beskrevet strategi for videre oppfølging.

Resultater etter gjennomført ROS, se vedlegg, 23.7. **Gjør oppmerksom på at denne informasjonen er unntatt offentlighet.**

17 Oppfølging og tiltak

Sikring mot angrep, cyberangrep, RansomWare, DDoS, Phishing, andre angrepsformer?

FARTT har gode systemer på plass for å beskytte seg mot angrep og andre sikkerhetshendelser. Men teknologi og trusler utvikler seg raskt, så det er viktig å oppdatere og revidere disse systemene regelmessig.

Ingen IT-systemer kan være 100 % sikre, og det vil alltid finnes sårbarheter. I dag har FARTT ingen ekstern beskyttelse mot tjenestenektangrep (DDoS), som kan føre til at internettforbindelsen blir utilgjengelig i perioder. Imidlertid så har vi løsninger som kan redusere og forhindre DDoS angrep på våre nettverkseenheter, som vil beskytte interne ressurser slik at de fortsatt er operative. Et slikt angrep kan vare fra 10 minutter til flere dager. Beskyttelse mot ekstern beskyttelse av tjenestenektangrep kan kjøpes som en tilleggstjeneste fra vår internett-leverandør og vil være lang mer effektivt enn lokale løsninger.

Angrep som løsepengevirus (ransomware) og nettfisking (phishing) kan være utfordrende å forhindre, fordi ansatte kan ved et uhell klikke på skadelige lenker eller dokumenter. Det er derfor viktig at kommunen bygger god virksomhetskultur med sikkerhetsaspekter, med god opplæring og bevissthet blant de ansatte. Selv om det finnes tekniske verktøy som kan redusere risikoen, kan de aldri gi full beskyttelse.

Beskyttelse av identiteter og enheter som datamaskiner og mobiltelefoner er kritisk. Det er viktig å ha overvåkingssystemer som kan oppdage unormal aktivitet tidlig. Vi er klar over de svakhetene vi har i dag, men for å forbedre sikkerheten ytterligere, kan det være nødvendig å investere mer i både kompetanse og bedre tekniske løsninger. I tillegg er det viktig at det er en god sikkerhetskultur blant alle ansatte, og at alle ansatte får en god oppfølging i hele ansettelsesforholdet. Sosial manipulasjon er også en teknikk som begynner å bli utbredt og er en sårbarhet som blir aktivt brukt siden enheter blir mer beskyttet.

Fysisk sikring og begrenset tilgang til sentrale kommunale bygg blir også mer nødvendig, for å beskytte mot uvedkommende som kan koble seg til utstyr i nettverket.

17.1 Konsekvenser for klima, miljø, omdømme, økonomi mm

FARTT forholder seg til sakvurderinger i kontrollutvalgene, ved at konsekvenser for klima og miljø ikke er relevant i denne sammenheng.

Når det gjelder konsekvenser for omdømme og økonomi, så vil dette avhenge av flere faktorer. Ulike hendelser, som også fremgår av ROS, vil kunne påvirke omdømme og økonomi. Resultater fra revisjoner, sårbarhetsvurderinger eller tester kan påvirke omdømme, med påfølgende krav om tiltak, kan dette også påvirke økonomien.

18 Hendelsehåndtering og gjenoppretting

(Svar på pkt. 5 i forvaltningsrevisjonen).

Det samlede beredskaps planverket for FARTT ligger i Compilo. Beredskapsplanen med hoveddokument og vedlegg gjelder i beredskapssammenheng.

Hendelsehåndtering er viktig del av beredskapen og skal bygge på en plan med rutiner og prosedyrer som skal utføres før, under og etter at en hendelse har oppstått.

Det er mange ulike hendelser som kan oppstå og det vil naturlig være noen sammenfallende måter å løse disse på, samtidig som de også vil kunne være like på enkelte områder.

Det jobbes fortsatt med prosedyrer og rutiner for ulike hendelser som kan oppstå. Som tidligere nevnt så er det mange hendelser som kan påvirke FARTT sin tjenesteleveranse. Prosedyrer og rutiner som kan være alt fra bortfall av sentrale og/eller lokale nettverksenheter, servere, kommunikasjonsbrudd, disk feil til cyberangrep.

19 Cybersikkerhet, kunnskap og kompetanse

FARTT har i dag tjenester gjennom KommuneCERT, tidligere HelseCERT som bidrar til økt fokus på overvåking av trafikk og monitorering av unormale hendelser utafør nettet til FARTT/kommunene.

Sårbarheter og trusler rapporteres og meldes fra KommuneCERT og dette er viktig med tanke på å ha forutsigbarhet rundt det overordna trusselbildet.

Kompetanse på Cybersikkerhet og generell IT sikkerhet er mangelvare i Norge i dag, og mange har et utstrakt behov for å løse dette innen kort tid.

FARTT kjøpte i 2024 verktøy for sårbarhetsskanning fra en leverandør, som ukentlig skanner internt nettverk. Dette verktøyet kan også brukes til å skanne tjenester i sky. Verktøyet er viktig for å kartlegge alle sårbarheter internt.

I tillegg kjører FARTT hver måned Hurtigtest av HelseCERT, som er et verktøy som skanner sårbarheter og oversender resultater til HelseCERT. Data blir brukt av HelseCERT for å kartlegge tjenester, sårbarheter og blir også benyttet i kvartalsvis rapporter om status, i tillegg til portskanning fra kjente IP-adresser.

FARTT kommunene er små enheter med begrenset ressurser, og vi mangler både kompetanse og personell til å utføre oppgavene på en god måte. Dette kan løses ved å videreutvikle kompetansen hos ansatte eller rekruttere personell med fagkompetanse på IT-sikkerhet. Vi er imidlertid også helt avhengig av at våre valgte leverandører på sikkerhetsverktøy vi benytter er langt framme på de tjenestene vi benytter fra de. Kommunene må ta større eierskap i å jobbe strategisk med sikkerhetskultur blant ansatte og ha intern kompetanse på grunnleggende IT-sikkerhet og informasjonssikkerhet.

20 Generelle sikkerhetstiltak

20.1 Beredskap

FARTT utøver i dag driftsoppdrag og beredskap innafor ordinær arbeidstid, på hverdager mellom kl. 08.00 – 15.30. I tillegg gjennomføre periodisk vedlikehold hver måned, i tillegg ekstraordinært vedlikehold utenom dette, som varsles.

Hendelser utenfor ordinær arbeidstid blir i veldig stor grad ivaretatt, men dette er på frivillig basis uten at det er fastsatt spesifikk vakt eller beredskapsordning.

Det er påpekt at FARTT er sårbare i de perioder det ikke er bemannet drift og overvåking.

Det er viktig for framtida at man sammen gjør risikovurderinger av dette og at man treffer tiltak som kan bedre situasjonen.

Samtidig så er det ikke kommet krav eller behov fra eiere/kommuneledelsen at man må ha vakt/beredskap ut over dagens oppdrag.

Ved kriser eller hendelser som defineres som kriser, iverksettes FARTT sin beredskapsplan, kriseledelse tar del i videre aksjoner.

FARTT har som mål å gjennomføre beredskapsøvelser hvert år.

I 2024 er det planlagt en øvelse ila høsten, dette i samråd med beredskapsansvarlige i kommunene.

20.2 Infrastruktur, fiber og mobilnett, redundans

FARTT er del av en godt utbygd infrastruktur i Nord-Østerdals regionen.

Nettet består av fiberforbindelser mellom FARTT datasenter og kommunene, samt egne fiberforbindelser ut til kommunale lokasjoner.

FARTT har siden 2012 hatt Eidsiva Bredbånd som leverandør av bredbåndstjenester som også kommunene benytter. Kapasitet, stabilitet og tilgjengelighet/oppetid er viktige faktorer.

Det er inngått ny avtale med Eidsiva Bredbånd i 2024 og avtaleperioden er forlenget ift. tidligere avtaler.

Dette sikrer forutsigbarhet på leveranse, sikkerhet og oppetid for kunden, FARTT og eierkommunene.

Redundans er også viktig i denne sammenheng.

Vi opplever Eidsiva Bredbånd som en seriøs aktør med søkelys på leveranse og kvalitet.

Oversikt fiberkommunikasjon til FARTT, se vedlegg, 23.8

Når det gjelder mobilnettet så har både FARTT og kommunene avtale med Telia (Phonero).

Bedriftsabonnement og trafikk inngår i leveransene. Redundans er også viktig del av disse avtalene.

20.3 NSM grunnprinsipper

Siden 2023 har den operative sikkerhetsgruppen i FARTT jobbet med å gjennomgå alle prinsippene og tiltakene i NSMs Grunnprinsipper for IKT-sikkerhet. Disse prinsippene er delt inn i fire kategorier og inneholder totalt 21 prinsipper med 118 sikkerhetstiltak.

I 2023 kartla sikkerhetsgruppen alle tiltakene og laget en strategi med en prioritert liste over sikkerhetstiltak. I løpet av 2024 vil alle tiltakene være dokumentert, og en ny prioritert liste vil bli laget. Gruppen vil ha minst fire møter i året for å revidere tiltakene.

Noen av tiltakene krever investering i nye sikkerhetsløsninger, oppgradering av lisenser på eksisterende programvare, og strengere regler for hvordan applikasjoner og enheter brukes av kommunens ansatte.

Nye sikkerhetstiltak vil bli innført regelmessig og vurdert i sammenheng med den prioriterte listen.

20.4 Sikkerhetsnøkler

Styret i FARTT har i 2024 vedtatt å bevilge penger til et sikkerhetstiltak med innføring av sikkerhetsnøkler for alle ansatte i FARTT. Sikkerhetsnøkkel er enda sikrere enn Authenticator APP, da du må være fysisk til stede for å logge deg inn. Nøkkelen kan brukes på Windows, Mac og Google Chromebooks.

FIDO-alliansen, som består av Google, Apple og Microsoft, jobber med å gjøre pålogging enklere for brukere ved å innføre passnøkler for en passordfri hverdag. En sikkerhetsnøkkel er en fysisk enhet som lagrer passnøkler, og hver nøkkel er personlig. Hver ansatt får sin egen sikkerhetsnøkkel, hvor passnøkkelen (brukerens identitet) for kommunekontoen er lagret. Nøkkelen er beskyttet med en PIN-kode og krever fysisk tilstedeværelse for pålogging.

Sikkerhetsnøkler erstatter pålogging med passord eller mobilapper for godkjenning. Hver gang man logger inn i systemer eller enheter levert av FARTT, må sikkerhetsnøkkelen brukes. Bruken av godkjenningsapper som f.eks. Microsoft Authenticator har vært utfordrende fordi ikke alle ansatte har arbeidsgivertelefon eller en moderne telefon. Med sikkerhetsnøkler får alle ansatte lik pålogging uten å måtte bruke privat mobiltelefon.

Sikkerhetsnøkler gir i dag det høyeste sikkerhetsnivået for autentisering. Alle brukere i FARTT-samarbeidet skal ha tatt i bruk sikkerhetsnøkler innen 1. januar 2025. Det vil bli utarbeidet rutiner og prosedyrer for utlevering, innlevering og videre anskaffelser.

20.5 Anskaffelse sikkerhetstjenester

I samarbeid med DIGI Innlandet er FARTT med på en felles anskaffelse av sikkerhetstjenester. Prosjektet startet våren 2024, og avtalen med leverandøren vil bli inngått i oktober 2024 etter en offentlig anskaffelsesprosess ledet av Innkjøpskontoret. Gjøvik kommune vil være eier av rammeavtalen, og FARTT kan fritt kjøpe tjenester fra leverandørens tjenestekatalog.

Tjenestene som kan kjøpes inkluderer sikkerhetsovervåking med tilhørende SOC-tjenester (inkludert aktiv respons) 24/7/365, sikring av alle enheter, avtale om et Incident Response Team (IRT) ved hendelser, lagring

av sikkerhetslogger i skyen, og konsulentbistand. I tillegg kan FARTT kjøpe andre sikkerhetstjenester fra tjenestekatalogen til en avtalt pris.

Avtalen med leverandøren varer i 3 år og gir god overvåking og aktiv respons døgnet rundt.

Et Incident Response Team (IRT), eller hendelseshåndteringsteam på norsk, er en gruppe personer som jobber med å håndtere problemer eller angrep som kan oppstå i et IT-system. Når noe går galt, som et datainnbrudd, virus, eller teknisk feil, sørger dette teamet for å reagere raskt og vil bistå FARTT med å begrense skadene, fikse problemet og sikre at det ikke skjer igjen.

Et Security Operations Center (SOC), eller sikkerhetsovervåkingssenter på norsk, er et sted hvor IT-eksperter overvåker og beskytter organisasjonens datasystemer hele tiden, døgnet rundt. De følger med på nettverket, ser etter mistenkelig aktivitet, og reagerer på potensielle trusler som hackingforsøk, løspengeangrep eller virus. Du kan tenke på en SOC som en digital "vaktstasjon" hvor sikkerhetsvakter passer på og beskytter organisasjonens data mot angrep og uhell. Hvis noe skjer, tar de raskt grep for å stoppe det og sørge for at alt er trygt igjen.

20.6 Kompetanse-ressurs innafor informasjonssikkerhet i FARTT

FARTT har stort fokus på å tilknytte seg riktig kompetanse og kunne ha nok ressurser til å ivareta arbeidet med IKT sikkerhet og personvern.

Sikkerhetsleder har i 2024 startet på videreutdanning i *Grunnleggende studie i personvernregelverk og Digital sikkerhetskultur og Personvern* i regi Høgskolen i Innlandet.

Videre har selskapet styrket kompetanse med nytilsatt ressurs som startet i august og som vil støtte opp om arbeidet med informasjonssikkerhet og personvern.

Der FARTT ikke har spesifikk kompetanse i dag som Cybersikkerhet, hendelseshåndtering, overvåking-SOC tjenester og IRT, Incident Response Team, så er dette områder der selskapet vil kunne kjøpe hyllevare som resultat av et samarbeide i Innlandet fylke, der man går sammen om anskaffelse av IKT sikkerhetstjenester. Samtidig vil FARTT jobbe videre for å styrke sin egen kompetanse på områdene.

FARTT er også i dialog med kommuneledelse i FARTT når det gjelder å avklare behovene rundt fremtidig ressurs Personvernombudet.

FARTT mener at personvernombudet må ha større stilling enn dagens 20 %.

Når det gjelder generell kompetanse innafor IKT sikkerhet og personvern ute i kommunene, så er FARTT av den oppfatning at dette er et område der kommunene må ta et enda større ansvar for å bygge en solid sikkerhetskultur og øke bevissthet og kompetanse blant ansatte. For få har ikke noe bevisst forhold til tematikken.

20.7 KINS/KS informasjonskampanje-program

I samarbeid med KS og en arbeidsgruppe bestående av flere kommuner, har oppdragstaker laget en informasjonskampanje. Kampanjen består av ti temaer – der ett tema rulles ut per måned i totalt ti måneder. Hver måned har et klart budskap, og målet er å sikre at de kommuneansatte endrer vaner.

Hver måned oppdateres nettsiden til FARTT med nytt tema, samt at medlemmer av IKT Sikkerhetsutvalg får ansvaret for å henge opp plakater og informere internt i kommunen.

Det er viktig at avdelingsledere tar opp hvert tema i avdelingsmøter, slik at alle ansatte får informasjon og kan gjennomføre anbefalte tiltak fra temaet. Kampanjen kjøres årlig i FARTT samarbeidet for alle ansatte.

21 Oppsummering

Arbeidet med IKT sikkerhet, informasjonssikkerhet og personvern er et kontinuerlig arbeid der FARTT og kommunene må jobbe videre med oppfølging i fortsettelsen.

Det er viktig at eiere, ansatte og brukere av løsninger har tillit til at sikkerhet ivaretas på best mulig måte, at selskapet og kommunene jobber aktivt med forbedringer og at man sammen er rustet til å håndtere fremtidige sikkerhetsutfordringer.

Innbyggere skal føle seg sikre på at all informasjon blir behandlet ihht. lovverket og at konfidensialitet, Integritet og tilgjengelighet ivaretas.

Forvaltningsrevisjon har gitt en uavhengig vurdering av hvor selskapet står i forhold til IKT sikkerhetsarbeidet, krav, risikoer og trusler.

Revisjonen påpeker svakheter på noen områder, samtidig har FARTT også gjort godt arbeid på andre områder. Dette oppfattes som forbedringsområder samtidig som det gir læring.

Kommunene har økt fokus på arbeid med informasjonssikkerhet men det ligger fortsatt et større potensiale i å utvikle sikkerhetsarbeidet i egne organisasjoner, bygge bedre sikkerhetskultur og øke bevissthet blant ansatte. Det er et lederansvar å følge opp dette, samtidig som resten av organisasjonen må involveres.

FARTT samarbeider godt med kommunene og ulike aktører. I regi DIGI Innlandet er man med på felles anskaffelser ift. hyllevare innen sikkerhetsprodukter, i tillegg til at samarbeidet bygger mye kunnskap på tvers av kommuner og IKT samarbeid.

22 Endringer ved revisjon

Dato	Versjon	Endring	Person

Endelig vedtatt dokument legges i Compilo, i PDF format

23 Vedlegg

- 23.1 GDPR prosessen
- 23.2 IKT sikkerhetsutvalg for FARTT mandat
- 23.3 Verdivurdering samlet
- 23.4 Rutine for eADM FARTT
- 23.5 Rutine for utstyrshåndtering
- 23.6 Avvikshåndtering
- 23.7 Resultater etter gjennomført ROS
- 23.8 Oversikt fiberkommunikasjon

Tynset 21.09.2024

Sverre Jenssen, daglig leder FARTT
Kai Røen, sikkerhetsleder FARTT
Harald Sørli, styreleder FARTT
Amund Aarvelta, assisterende kommunedirektør Tynset kommune
Malin Wassdahl, kommunedirektør Folldal kommune

Oversikt over gjennomførte tilsyn i Tynset kommune

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tynset kommune

Møtedato

28.10.2024

Saknr

33/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-033, TI-&58

Arkivsaknr 23/103 - 7

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget kan ta saken til orientering.

Vedlegg

Krav om dokumenttilsyn fra Arbeidstilsynet, hjemmebasert omsorg

Kommentarer og svar på dokumenttilsyn

Tilsyn fra Arbeidstilsynet på Tjønnsosenteret - melding om endret tidspunkt

Varsel om tilsyn ved Tynset renseanlegg og ledningsnett

Inspeksjonsrapport - Oppfølging av alvorlig avvik ved Tynset renseanlegg

Melding om tilsyn ved Tynset barneskole og SFO

Tilsynsrapport med varsel om pålegg

Tilsyn - oppfyllelse av pålegg

Oversendelse av samlingsrapport for Datatilsynets brevkontroll med norske kommuner

Varsel om dokumenttilsyn - Matrikkelloven

Saksopplysninger

Forvaltningsrevisjoner og statlige tilsyn skal sees i sammenheng. Kontrollformene har et formål om å bidra til læring og forbedring, og det kan bygges på hverandres arbeid. Sekretariatet legger derfor frem aktuelle og relevante tilsynsrapporter fra Statsforvalteren og andre statlige tilsynsorganer. Det er krevende å finne frem til all dokumentasjon, og det er derfor bedt om at kommunedirektøren kan supplere. Kommunelovens §30-7 sier at det statlige tilsynet skal ta hensyn til relevante forvaltningsrevisjoner og vurdere den samlede tilsynsmengden i kommunen.

Nedenfor følger en gjennomgang av gjennomførte tilsyn i Tynset kommune i perioden 1.januar 2023 til juni 2023.

- Arbeidstilsynet har gjennomført et dokumenttilsyn på enkelte områder om kravene i arbeidsmiljøverket med med bo- og behandlingssenteret, hjemmebasert omsorg den 08.05.2023.
I tilsynet ble det ikke funnet brudd på regelverket som det er nødvendig å følge opp med pålegg om retting
- Arbeidstilsynet har gjennomført et tilsyn med bo- og behandlingssenteret, Tjønnsosenteret sykehjem den 7. november 2023.
Resultatet av tilsynet er ikke kjent for sekretariatet.
- Den 4. juni 2024 gjennomførte Statsforvalteren tilsyn med Tynset renseanlegg og ledningsnett.
Hensikten med tilsynet er å følge opp de avvikene som ble avdekket ved tilsynet i 2023, kommunens tilbakemelding på avvikene, og framdriften med arbeidet med å rette avvikene.
Den 19. juni kom det en rapport med 2 avvik:
 - Det er et avvik om at rensekrav i tillatelsen etter forurensingsloven ikke overholdes.
 - Rensekrav i tillatelsen etter forurensingsloven overholdes ikke og anlegget tilføres mer avløpsvann enn dimensjonerende kapasitet.

Det er bedt om at dette rettes innen den 31.12.2024.

- Arbeidstilsynet har hatt et tilsyn med Tynset barneskole den 02.04.2024. Det ble gitt en tilsynsrapport med varsel om pålegg, og dette er oppfylt den 30.08.2024.
- Den 30.03.2023 gjennomførte Datatilsynet en brevkontroll med norske kommuner om hvordan norske kommuner ivaretar personvernregelverkets krav til personopplysningssikkerhet. Det er utarbeidet en rapport som omtaler status. Status for Tynset kommune har ikke sekretariatet gått inn på.
- Kartverket har gjennomført et dokumenttilsyn om forhold i matrikkelloven. Det er utarbeidet en rapport som omtaler status. Status for Tynset kommune har ikke sekretariatet gått inn på.

Assisterende kommunedirektør Amund Aarvelta vil delta i saken og kan svare på status og spørsmål for de enkelte tilsynene.



Arbeidstilsynet

VÅR DATO
17.04.2023

VÅR REFERANSE
2023/19865
DERES REFERANSE

1 av 2

VÅR SAKSBEHANDLER
Anna Giang Kieu Diep, tlf. 99099369

TYNSET KOMMUNE
Torvgata 1
2500 TYNSET

Orgnr 940837685

Dokumenttilsyn - krav om opplysninger - TYNSET KOMMUNE | 940837685

Dette er et tilsyn som innebærer at virksomheten skal sende inn opplysninger til Arbeidstilsynet.

Arbeidstilsynet fører tilsyn med at virksomhetene følger kravene i arbeidsmiljøregelverket. Hvis dere ikke har de opplysningene vi etterspør, så gi oss skriftlig tilbakemelding om dette.

Hensikten med tilsynet

Arbeidstilsynet fører tilsyn med at virksomheten følger arbeidsmiljølovens krav for å forebygge arbeidsrelatert sykdom og skade.

Hensikten med dette tilsynet er å kontrollere at arbeidsmiljøet for deres arbeidstaker i verkstedet er i samsvar med regelverket.

I dette tilfelle ber vi om opplysninger fra arbeidsgiver.

#1 Krav om opplysninger

Kravet gjelder virksomheten(e)

TYNSET KOMMUNE BO- OG BEHANDLINGSENHETER HJEMMEBASERT OMSORG | orgnr 974570262

Vi ber om å få tilsendt følgende opplysninger innen **08.05.2023**

- Dokumentasjon om informasjon og opplæring til arbeidstaker som kan være eksponert av vått arbeid og helsefare kjemikalier
- Risikovurdering av eksponering for vått arbeid og ved bruk av helsefare kjemikalier
- Oppgi hvilke type verneutstyr/personlig er tilgjengelig for arbeidstaker
- Beskrivelse av hvordan virksomheten jobber for å forebygge helseplager/sykdommer blant ansatte

Arbeidstilsynet har hjemmel i arbeidsmiljøloven § 18-5 første ledd til å kreve disse opplysningene.



Videre oppfølging

Det er de opplysningene dere sender inn, som danner grunnlaget for den videre oppfølgingen. Arbeidstilsynet har rett til å gi pålegg og treffe andre enkeltvedtak på bakgrunn av de opplysningene vi får inn, jf. arbeidsmiljøloven § 18-6.

Dere kan klage

Dere kan klage dersom dere mener dere ikke har plikt eller lovlig adgang til å gi opplysningene jf. forvaltningsloven § 14. Fristen for å klage er tre dager fra dere mottar vedtaket. For nærmere opplysninger om klageinstans og fremgangsmåte, se www.arbeidstilsynet.no/klage.

Send dokumenter eller kommentarer via eDialog

Bruk eDialog hvis dere skal sende oss dokumentasjon eller for å svare på dette brevet. Husk å oppgi referansenummer 2023/19865. Les mer om eDialog på www.arbeidstilsynet.no/kontakt-oss/post/.

Verneombudets rolle

Verneombudet, eller annen representant for arbeidstakerne der verneombud ikke er valgt, skal gjøres kjent med vedtak fra Arbeidstilsynet (arbeidsmiljøloven § 18-6 (8)). Arbeidsgiver skal derfor gi verneombudet/ansattes representant en kopi av dette brevet.

Verneombudet/ansattes representant skal ha fokus på arbeidsmiljøet og skal involveres i eventuelle tiltak på organisasjonsnivå (tiltak som omfatter mange eller alle arbeidstakerne).

Mer informasjon?

Dere finner informasjon om gangen i et tilsyn og reaksjonene vi kan gi, på arbeidstilsynet.no/om-oss/tilsyn/.

Med hilsen
Arbeidstilsynet

Monica Wiig Kolstad
seksjonsleder

Anna Giang Kieu Diep
senioringeniør

Dette brevet er elektronisk signert.

Kopi til:
TYNSET KOMMUNE BO- OG BEHANDLINGSENHETER HJEMMEBASERT OMSORG, Tylldalsveien 1, 2500
TYNSET



TYNSET KOMMUNE
Torvgata 1
2500 TYNSET

Orgnr 940837685

Tilsynsrapport for TYNSET KOMMUNE org.nr. 940837685

Vi viser til tilsyn med TYNSET KOMMUNE BO- OG BEHANDLINGSENHETER HJEMMEBASERT OMSORG org.nr. 974570262 (underenhet)

Oppsummering av tilsynet

I tilsynet fant vi ikke brudd på regelverket som det er nødvendig å følge opp med pålegg om retting.

Arbeidstilsynet fører tilsyn med at virksomheten følger arbeidsmiljølovens krav for å forebygge arbeidsrelatert sykdom og skade.

Tilsynet ble gjennomført som dokumenttilsyn. Med dokumenttilsyn menes i denne sammenhengen innsendelse av dokumentasjon og opplysninger til Arbeidstilsynet. Arbeidsgiver sendte en rekke dokumentasjon, datert 08.05.2023.

Send dokumenter eller kommentarer via eDialog

Bruk eDialog hvis dere skal sende oss dokumentasjon eller for å svare på dette brevet. Husk å oppgi referansenummer 2023/19865. Les mer om eDialog på www.arbeidstilsynet.no/kontakt-oss/post/.

Verneombudets rolle

Verneombudet, eller annen representant for arbeidstakerne der verneombud ikke er valgt, skal gjøres kjent med vedtak fra Arbeidstilsynet (arbeidsmiljøloven § 18-6 (8)). Arbeidsgiver skal derfor gi verneombudet/ansattes representant en kopi av dette brevet.

Verneombudet/ansattes representant skal ha fokus på arbeidsmiljøet og skal involveres i eventuelle tiltak på organisasjonsnivå (tiltak som omfatter mange eller alle arbeidstakerne).

Tiltak på individnivå er en personalsak, det vil si et forhold mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Verneombudet/ansattes representant kan orienteres om personalsaker, men skal ikke involveres i tiltak på individnivå. Verneombudet skal heller ikke brukes som støtteperson for enkeltindivider i saken, men verneombudet kan gi generell veiledning til de involverte om HMS-systemet, rutiner på området og lignende.



Arbeidstilsynet minner om at verneombud/ansattes representant plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det de i forbindelse med utførelsen av sine oppgaver får vite om noens personlige forhold. Det vil si at verneombudet/ansattes representant har taushetsplikt. Det følger av forskrift om organisering, ledelse og medvirkning § 3-17 første ledd.

Mer informasjon?

Dere finner informasjon om gangen i et tilsyn og reaksjonene vi kan gi, på arbeidstilsynet.no/om-oss/tilsyn/.

Med hilsen
Arbeidstilsynet

Monica Wiig Kolstad
seksjonsleder

Anna Diep
senioringeniør

Dette brevet er elektronisk signert.

Kopi til:
TYNSET KOMMUNE BO- OG BEHANDLINGSENHETER HJEMMEBASERT OMSORG, Tylldalsveien 1, 2500
TYNSET



TYNSET KOMMUNE
Torvgata 1
2500 TYNSET

Orgnr 940837685

Tilsyn fra Arbeidstilsynet - melding om endret tidspunkt

Vi viser til meldingen om tilsyn med TYNSET KOMMUNE BO- OG BEHANDLINGSENHETER TJØNNMOSENERET SYKEHJEM datert 22.05.2023. Tiden for tilsynet ble opprinnelig satt til 24.08.2023 kl. 09.00-14.30, men vi må endre tidspunktet for tilsyn.

Ny tid for tilsynet blir: 07.11.2023 kl. 11.15-15.30

Ny tidsplan:

Kl. 11:30-13:15 Møte med ledelse og verneombud, eventuelt tillitsvalgte og bedriftshelsetjeneste. Vi ber om at antall møtedeltakere begrenses oppad til 6 personer.

Kl. 13:15-13:30 Arbeidstilsynet har internt møte

Kl. 13:30 -15:00 Gruppeintervju med inntil 4 arbeidstakere. Vi ber om at leder samarbeider med verneombudet om å velge ut ansatte som skal delta i gruppeintervjuet. Det bør være et representativt utvalg med hensyn til kjønn, utdanning og arbeidserfaring. Ingen av deltakerne skal ha leder- eller personalansvar i virksomheten.

Kl. 15.00-15:15 Arbeidstilsynet har internt møte.

Kl. 15:15-15:30: Møte med ledelse og verneombud, eventuelt tillitsvalgte og bedriftshelsetjeneste. Arbeidstilsynet oppsummerer og gjør eventuelle avklaringer etter møtet med de ansatte, og informerer om videre saksgang.

Les mer om hensikten og tema for tilsynet, hvem som skal delta og hva dere må gjøre før tilsynet i den opprinnelige meldingen om tilsyn. **Frist for innsending av dokumentasjon - 31.10.2023.**

Dersom dere har spørsmål, kontakt saksbehandler. Vennligst oppgi vårt referansenummer 2023/23030.



Med hilsen
Arbeidstilsynet

Agnete Tørubakken
seniorinspektør

Dette brevet er elektronisk signert.

Kopi til:

TYNSET KOMMUNE BO- OG BEHANDLINGSENHETER TJØNNMOSENTERET SYKEHJEM, Tylldalsveien 1A,
2500 TYNSET



Tynset kommune
Torvgata 1
2500 TYNSET

Saksbehandler, innvalgstelefon
Merethe Kleiven, 61266083

Varsel om tilsyn med Tynset renseanlegg og ledningsnett

Statsforvalteren i Innlandet vil gjennomføre et tilsyn med Tynset renseanlegg og tilhørende ledningsnett. Dette er et oppfølgingstilsyn av tilsyn gjennomført i 2023 da det ble avdekket alvorlig avvik. Alvorlige avvik skal følges opp med nytt tilsyn.

Vi ønsker å gjennomføre tilsynet **4. juni 2024 kl 9-12**.

Tilsynet er tidligere lagt inn i den nasjonale tilsynskalenderen fordi vi ønsker at kommunedirektør deltar på tilsynet, i tillegg til leder for teknisk drift og driftsrelatert personell.

Vi ønsker en tilbakemelding på hvem som deltar fra kommunen og hvem som er kontaktperson hos dere. Tilbakemeldingen kan sendes til Merethe Kleiven på e-post merethe.kleiven@statsforvalteren.no.

Gjennomføring

Statsforvalteren ønsker å gjennomføre tilsynet fysisk hos Tynset kommune. Vi ber dere derfor stille med et møterom (med mulighet for å koble opp pc og vise på skjerm), og gi oss beskjed om oppmøtested.

Hensikten med tilsynet er å følge opp de avvikene som ble avdekket ved tilsynet i 2023, kommunens tilbakemelding på avvikene, og framdriften med arbeidet med å rette avvikene.

Offentlighet

Korrespondanse mellom Statsforvalteren og kommunen vil være tilgjengelig for offentligheten via Statsforvalterens postjournal (jf. offentleglova).

Varsel om gebyrsats

Statsforvalteren varsler, i tråd med forvaltningslova § 16, at vi tar sikte på å fastsette gebyrsats 3 og 23 400 kr for dette tilsynet.

Hjemmel for vedtak om sats er forurensningsforskriften § 39-7 (gebyr for tilsyn av inntil en dags varighet). Dere kan kommentere dette varsløt, jf. forvaltningsloven § 16, innen to uker etter at dette brevet er mottatt. Vi vil vedta endelig gebyrsats når vi sender ut tilsynsrapporten.



Gebyr fastsettes og innkreves i henhold til forurensningsforskriften kapittel 39 om innkreving av gebyr til statskassen for forurensningsmyndighetens kontrollvirksomhet. Ved fastsetting av gebyrsats skal ressursbruk legges til grunn.

Med hilsen

Tore Pedersen (e.f.)
avdelingsdirektør

Merethe Kleiven
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent



Tynset kommune
Torvgata 1
2500 TYNSET
Att.Svein Magne Storaas

Saksbehandler, innvalgstelefon
Merethe Kleiven, 61266083

Inspeksjonsrapport: Oppfølging av alvorlig avvik ved Tynset renseanlegg, Tynset kommune, kontrollnummer 2024.095.I SFIN

Denne rapporten handler om oppfølgingstilsynet som ble gjennomført med Tynset kommune den 4. juni 2024. Bakgrunnen for tilsynet var å følge opp det alvorlige avviket som ble avdekket ved tilsyn med Tynset renseanlegg i 2023.

Rapporten består av følgende deler:

- Del 1: Resultatet av tilsynet
- Del 2: Statsforvalterens vurdering og begrunnelse
- Del 3: Informasjon om tilsynet
- Del 4: Annen informasjon

Del 1: Resultater fra tilsynet

Avvik: Rensekrav i tillatelsen etter forurensingsloven overholdes ikke

Statsforvalteren i Innlandet konstaterer at det alvorlige avviket avdekket i 2023, knyttet til manglende overholdelse av rensekrav, ikke er lukket. Vi ser alvorlig på dette avviket.

Avviket er nærmere omtalt under del 2 i rapporten.

Avvik er manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Oppfølging etter tilsyn

Tynset kommune plikter å rette avviket så raskt som mulig. Vi har forståelse for at dette er et avvik som det tar tid å lukke ettersom kommunen må avklare om det er behov for større investeringer på avløpsområdet for å dimensjonere anlegget til eksisterende belastning. Vi ber dere om å sende oss følgende:

- Innen **31.12.2024** ønsker vi å få tilsendt en plan for hvordan kommunen skal sikre at avløpsvannet fra Tynset tettbebyggelse i framtiden renses i tråd med krav i tillatelsen og i



medhold av lov. Denne planen skal inneholde en realistisk tidsplan for gjennomføring av konkrete tiltak.

Vi ber om tilbakemelding fra dere på epost

Vi ber om at dere sender all skriftlig tilbakemelding til sfinpost@statsforvalteren.no ved Merethe Kleiven. Merk svaret med saksnummer 2024/5776 tilsynsnummer 2024.095.I.SFIN.

Statsforvalteren avslutter tilsynet fra 2023

I forbindelse med gjennomføringen av tilsynet nå i juni 2024, avslutter vi tilsynet som ble gjennomført i 2023. At tilsynet avsluttes betyr ikke at avvikene er lukket, men at de følges opp videre via tilsynet gjennomført 4. juni 2024.

Del 2: Statsforvalterens vurderinger og begrunnelse

Avvik: Rensekrav i tillatelsen etter forurensingsloven overholdes ikke og anlegget tilføres mer avløpsvann enn dimensjonerende kapasitet.

Dette er et avvik fra følgende krav for Tynset renseanlegg

- Utslippstillatelsen (2014.0600.T) for Tynset renseanlegg, pkt. 1.1, 2.2.1 og 2.4
- Forskrift om begrensning av forurensing (forurensingsforskriften) §§ 14-10 og 14-13

Beskrivelse av krav

I tillatelsens punkt 1.1 framgår det at rammen for utslipp av rensed avløpsvann fra Tynset tettbebyggelse er 3200 pe, noe som tilsvarer anleggets dimensjonerende kapasitet.

I tillatelsens punkt 2.2.1 og forurensningsforskriftens § 14-10 står det videre at renseanlegget skal dimensjoneres slik at det har tilstrekkelig og stabil yteevne under alle forhold, og at det må tas hensyn til variasjoner i belastning og mengde avløpsvann.

I tillatelsens punkt 2.4 er rensekravene for BOF_5 og KOF_{Cr} ved Tynset renseanlegg definert. Rensekravet for BOF_5 og KOF_{Cr} er basert på enkeltprøver, og for at sekundærrensekravet skal være overholdt må rensekravet for både BOF_5 og KOF_{Cr} overholdes for samme prøve. For begge parameterne er rensekravet formulert som et «eller»-krav der minstekravet er å overholde konsentrasjonskravet eller renseseffektkravet.

Vurdering:

Vi konstaterer at det alvorlige avviket knyttet til manglende overholdelse av rensekrav ikke er lukket. Renseanlegget overholder fortsatt ikke rensekravene for BOF_5 og KOF_{Cr} . Utslippskonsentrasjonene er svært høye for mange enkeltprøver, spesielt for BOF_5 . De siste årene har anlegget også blitt tilført langt mer enn det er dimensjonert for.

Vedtak om gebyr

Statsforvalteren vedtar at Tynset kommune må betale et gebyr på 23 400 kr for tilsynet. Dette tilsvarer sats 3 for tilsyn av inntil en dags varighet og er gitt på bakgrunn av medgått og forventet ressursbruk. Vedtaket er gitt med hjemmel i forurensningsforskriften § 39-7.



Dere vil få tilsendt en faktura fra Miljødirektoratet for innbetaling til statskassen.

Statsforvalteren er pålagt å ta gebyr for tilsyn på forurensningsområdet. Gebyret skal dekke kostnader med forberedelser, gjennomføring og oppfølging av kontrollen. Vi viser til varsel om gebyr 15. mai 2024 og til forurensningsforskriftens kapittel 39 for ytterligere informasjon om innkreving av gebyr til statskassen.

Dere har rett til å klage

Dere har rett til å klage på vedtaket. Retten til å klage er gitt i forvaltningsloven kap. VI. En klage bør være skriftlig begrunnet og må sendes til Statsforvalteren innen tre uker etter at dere mottok dette brevet. En eventuell klage vil ikke få oppsettende virkning, og gebyret som er fastsatt ovenfor må betales inn. Dersom vi tar klagen til følge, vil for mye innbetalt beløp bli refundert.

Del 3: Informasjon om tilsynet

Gjennomføring av tilsynet

Tilsynet er gjennomført som en oppfølging av et alvorlig avvik avdekket ved tilsyn 10.11.2023. Vår hjemmel til å føre tilsyn er forurensningsloven § 48. Rapporten gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av Tynset kommune sitt miljøarbeid eller miljøstatus.

Fra Statsforvalteren deltok

- Tore Pedersen
- Linn C. Myhrer Rueslått
- Merethe Kleiven

Fra Tynset kommune deltok

- Svein Magne Storaas (Teknisk sjef)
- Stein Jordet (Leder for teknisk drift)
- Teame Sahle (Driftsoperatør)
- Øystein Bekkevoll (Fagleder ledningsnett)
- Ivar Nyås (driftsoperatør)
- Ragnhild Utstumo (VA-ingeniør)
- Kjell Erik Bangen (Driftsoperatør)
- Erling Strålberg (Kommunedirektør)

Anlegg kontrollert

Følgende anlegg tilhørende Tynset kommune ble kontrollert under tilsynet:

- Tynset renseanlegg

Tema kontrollert

Dette var et tilsyn for å følge opp alvorlig avvik avdekket i 2023. Temaet for tilsynet var derfor overholdelse av rensekrav på kort og lang sikt.



Del 4: Annen informasjon

Andre forhold

Tynset renseanlegg har hatt utfordringer med å overholde sekundærrensekravet over mange år. De årlige egenkontrollrapportene viser også at anlegget har vært tilført langt mer enn det er dimensjonert for. Anlegget var opprinnelig dimensjonert for 3400 pe, men i 2022 ble kapasiteten i det biologiske rensetrinnet utvidet til 5000 pe. Anlegget har siden 2021 vært tilført ca. 7600 pe. Det er nærliggende å tenke at overbelastningen er årsaken til at rensekravene ikke overholdes.

Tettbebyggelsens størrelse ble i 2022 beregnet til å være 4200 pe. Dette gir en differanse på ca. 3000 pe mellom tettbebyggelsens størrelse og tilført mengde til avløpsanlegget. Tynset kommune har ikke klart å finne kilden(e) til dette påslippet. De har vært i kontakt med Nortura Tynset og vil iverksette en prøvetaking av virksomhetens påslipp til kommunalt avløpsnett.

Statsforvalteren har etter tilsynet vært i kontakt med Nortura Tynset for å forsøke å få tall på mengde og innhold i prosessvannet virksomheten slipper til kommunalt avløpsnett. Nortura har vært imøtekommende og hjelpsomme. Det er usikkerhet knyttet til hvor representativt tallgrunnlaget for BOF_5 er for dagens drift ved Nortura fordi tallene er fra 2014. Men, vår vurdering er at det kan se ut til at påslippet fra Nortura er større enn det kommunen har antatt. Påslippet kan være en del av forklaringen på den store differansen mellom tettbebyggelsens størrelse (der industri ikke var medregnet) og det faktiske påslippet til Tynset renseanlegg. Vi vil understreke at det bør innhentes et oppdatert tallgrunnlag for å kunne konkludere i dette spørsmålet.

Tiltak for å optimalisere driften ved dagens anlegg

Det vil ta tid før Tynset kommune har et renseanlegg som renser i tråd med både eksisterende og kommende krav. Vi er kjent med at kommunens drift av Tynset renseanlegg er optimalisert så langt man mener det går med dagens belastning. Det er et arbeidsintensivt anlegg å drifte, i tillegg til at det krever god kjennskap til og kompetanse om anlegget for å drifte det tilfredsstillende. Det er derfor bekymringsfullt at kommunens vaktordning per i dag ikke består av driftspersonell med slik kunnskap. Det er viktig å sikre at man har tilstrekkelig kompetanse til å iverksette tiltak ved hendelser også utenfor ordinær arbeidstid, spesielt når man har et anlegg der renseprestasjonen er så avhengig av optimalisert drift til enhver tid. Vi oppfordrer kommunen til å evaluere gjeldende vaktordning, og gjennomføre de tiltak som er nødvendige for å sikre at renseanlegget fungerer best mulig til enhver tid.

Kommunen har i tillegg planer om å få gjort en gjennomgang av Tynset renseanlegg. Hensikten er å kartlegge hvilke deler av anlegget som ev. må oppdimensjoneres for å håndtere eksisterende påslipp på nesten 8000 pe, samt ta høyde for framtidig utvikling i Tynset tettbebyggelse.

Konsekvensen av å ikke overholde rensekravene vil, i tillegg til tettere oppfølging fra oss, være knyttet til kommunens mulighet til utvikling. Kommunen som plan- og bygningsmyndighet vil f.eks. ikke kunne gi byggetillatelse innenfor Tynset tettbebyggelse fordi § 27-2 i plan- og bygningsloven ikke er oppfylt. I tillegg vil det også kunne føre til at Statsforvalteren fremmer innsigelse i plansaker som fører til økte påslipp til Tynset renseanlegg.



Framtidig rensing av avløpsvann fra Tynset tettbebyggelse

Tynset renseanlegg er et relativt nytt kjemisk-biologisk anlegg. Gjeldene tillatelse ble gitt i 2014. Statsforvalteren kan revidere tillatelsen i sin helhet når det har gått 10 år fra tillatelsen ble gitt, jf. forurensingsloven § 18 tredje ledd. Vi har til hensikt å revidere tillatelsen i 2024/2025.

I forbindelse med ny tillatelse etter forurensingsloven vil rensekravene bli noe skjerpet. Vi ønsker derfor å belyse hva disse kravene høyst sannsynlig vil bli (tabell 1). I dagens tillatelse er rensekravene for totalt fosfor, BOF_5 og KOF_{Cr} formulert som «eller»-krav der konsentrasjonskravet eller kravet om % renseseffekt må overholdes. Denne formuleringen vil ikke bli videreført, noe som innebærer at man må overholde både %-kravet for reduksjon av fosfor og et konsentrasjonskrav. For sekundærrensekravet vil det bli gitt krav om overholdelse av %-kravet og et konsentrasjonskrav som tilsvarer 100 % overskridelse av konsentrasjonskravet i forurensingsforskriften. I tillegg vil det bli krav om flere prøveuttak i året.

Tabell 1. Rensekrav som vil bli innført ved revisjon av utslippstillatelsen i 2024/2025. Vi tar forbehold om endringer i lovverket eller annen informasjon som skulle framkomme som endrer vår vurdering.

Utslippsparameter	Krav	Antall prøver
Totalt fosfor (tot.P)	Årlig gjennomsnitt: Minst 95 % reduksjon av fosfor. Årlig gjennomsnitt: Maksimalt 0,4 mg/l fosfor i utløp. Ingen enkeltprøver skal overskride en konsentrasjon på 0,8 mg/l	24 ukeblandprøver eller døgnblandprøver per år.
Biologisk oksygenforbruk (BOF_5)	Enkeltprøver: Minimum 70 % reduksjon av BOF_5 . Ingen enkeltprøve skal overskride 50 mg O_2 /l.	24 stk. 21 av 24 døgnblandprøver må overholde krav til renseseffekt
Kjemisk oksygenforbruk (KOF_{Cr})	Enkeltprøver: Minimum 75 % reduksjon av KOF_{Cr} . Ingen enkeltprøve skal overskride 250 mg O_2 /l.	24 stk. 21 av 24 døgnblandprøver må overholde krav til renseseffektkrav

Tettbebyggelsens størrelse

Vi ønsker også å påpeke at en oppdatert vurdering av tettbebyggelsens størrelse i dag og 10 år fram i tid er nødvendig kunnskap for å kunne dimensjonere et nytt/oppgradert renseanlegg. Det er da viktig at man tar med seg påslippet fra Nortura Tynset og annen industri i denne beregningen.

Det er i denne sammenheng også viktig å vurdere om det er andre renseanlegg/tettbebyggelser i kommunen det vil være hensiktsmessig å slå sammen med til et nytt/oppgradert anlegg. Dette gjelder også randsoneområder som i dag har spredt avløp.

Samarbeid på tvers av kommunegrensene

Det er flere kommuner i regionen som sannsynligvis må oppgradere avløpsløsningene sine de neste årene. Vi ønsker derfor å oppfordre til dialog for å vurdere samarbeid på tvers av kommunene.



Dere har anledning til å kommentere på rapporten

Dere har anledning til å kommentere på faktiske feil i denne rapporten. Eventuelle kommentarer må sendes Statsforvalteren innen to uker etter at rapporten er mottatt.

Rapporten vil være offentlig tilgjengelig

Denne rapporten er tilgjengelig for offentligheten via Statsforvalterens postjournal på einnsyn.no, i tråd med offentlighetsloven.

Med hilsen

Tore Pedersen (e.f.)
avdelingsdirektør

Merethe Kleiven
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent



TYNSET KOMMUNE
Torvgata 1
2500 TYNSET

Orgnr 940837685

Melding om tilsyn - TYNSET KOMMUNE - org.nr. 940837685

Arbeidstilsynet fører tilsyn med at virksomhetene følger kravene i arbeidsmiljøregelverket. Dette er en melding om at vi vil gjennomføre tilsyn med dere.

Tid og sted for tilsyn

- TYNSET BARNESKOLE - org.nr. 974570068

Sted: Holmengata 2, 2500 TYNSET

Når: **02.04.2024 kl. 10.30—15.30.**

Fra Arbeidstilsynet møter: Kathrine Gylthe Berget (seniorinspektør) og Agnete Tørudbakken (seniorinspektør).

- TYNSET BARNESKOLE SFO - org.nr. 988342807

Sted: Holmengata 2, 2500 TYNSET

Når: **02.04.2024 kl. 10.30—15.30.**

Fra Arbeidstilsynet møter: Kathrine Gylthe Berget (seniorinspektør) og Agnete Tørudbakken (seniorinspektør).

Hvem skal delta fra dere?

Arbeidstilsynet vil føre tilsyn med både skole og skolefritidsordning/aktivitetsskole.

Tilsynet vil omfatte

- en samtale med ledere, verneombud og eventuelt tillitsvalgte
- en gruppesamtale med ansatte ved skolen
- Eventuelt omvisning i lokalene hvis behov
- Oppsummering, avklaringer og informasjon om videre saksgang



Vi ber om at virksomheten stiller med egnet møterom, som kan benyttes hele dagen.

I første samtale ønsker vi å møte:

- Rektor samt leder for SFO/AKS
- En representant for mellomledere/avdelingsledere
- Verneombud
- Evt. representant fra tillitsvalgte

I tillegg ser vi gjerne at en representant fra bedriftshelsetjenesten er til stede, og eventuelt andre personer som er relevante for temaet for tilsynet. Vi ber likevel om at dere begrenser antall møtedeltakere fra dere til seks personer.

Verneombudet må være kjent med risikoforholdene på arbeidsplassen og status i HMS-arbeidet. Arbeidstilsynet forventer at verneombud eller arbeidstakernes representant er i dialog med arbeidstakerne i forkant av tilsynet, og at arbeidsgiver legger til rette for dette.

I gruppesamtalen ønsker vi å møte seks andre deltakere:

- som ikke har leder- eller personalansvar i virksomheten
- som jobber med ulike arbeidsoppgaver
- som representerer både erfarne og nylig tilsatte

Vi ønsker at verneombudet, sammen med arbeidsgiver, plukker ut deltakerne til gruppesamtalen.

Hensikten med tilsynet

Psykiske plager og muskel- og skjelettplager er alvorlige utfordringer i norsk arbeidsliv. Hensikten med tilsynet er å kontrollere hvordan dere jobber for å forebygge at arbeidstakerne i virksomheten får slike arbeidsrelaterte plager.

Vi vil spesielt se på hvordan dere organiserer arbeidet i virksomheten og hvordan dere kartlegger og risikovurderer psykososiale og organisatoriske faktorer, siden vi vet at systematisk arbeid med disse arbeidsmiljøfaktorene kan redusere arbeidsrelaterte plager.

Tema i tilsynet:

- Hvilke psykososiale og organisatoriske forhold i arbeidet kan øke risikoen for at arbeidstakere får arbeidsrelaterte psykiske plager og muskel- og skjelettplager? Her vil vi også se på risikoen for vold og trusler.
- Hvordan jobber dere systematisk med HMS-arbeid som kan bidra til å forebygge psykiske plager og muskel- og skjelettplager? Her vil vi blant annet se på
 - kartlegging/kartleggingsmetoder
 - risikovurdering
 - handlingsplan og tiltak
 - avvikshåndtering
- Hvordan gir dere informasjon og opplæring knyttet til risikoforhold i arbeidet?
- Hvordan fungerer ledelse og medvirkning, og samarbeid med arbeidstakere og verneombud?



- Hvordan samarbeider dere med bedriftshelsetjenesten?

Les mer på www.arbeidstilsynet.no, om psykiske plager og muskel- og skjelettplager.

Plan for gjennomføring av tilsynet

Kl. 10:30–12:00: Møte med leder(e) og verneombud, eventuelt tillitsvalgte og bedriftshelsetjeneste.

Kl. 12:00–12:45: Arbeidstilsynet har internt møte/lunsj.

Kl. 12:45–14:15: Gruppesamtale med inntil seks arbeidstakere. Se teksten over for hvordan dere skal plukke ut deltakere til gruppen.

Kl. 14:15–14:45: Arbeidstilsynet har internt møte.

Kl. 14:45–15:30: Møte med leder(e) og verneombud, tillitsvalgte og eventuelt bedriftshelsetjeneste. Eventuelt omvisning i lokalene. Arbeidstilsynet oppsummerer og gjør eventuelle avklaringer etter gruppesamtale med de ansatte, og informerer om videre saksgang.

Dette må dere gjøre før tilsynet

Vi ber om at dere innen 18.03.2024 sender oss følgende dokumentasjon:

- en oversikt over organiseringen av skolen, med beskrivelse av avdelinger og lederansvar
- en beskrivelse av hvordan ansvar, oppgaver og myndighet er fordelt med hensyn til HMS-arbeidet
- en beskrivelse av hvordan vernetjenesten er organisert
- rutiner for å melde avvik
- kopi av relevante kartlegginger og risikovurderinger av psykososiale og organisatoriske faktorer i arbeidet, også for vold og trusler. Send også med tilhørende tiltaksplaner.
- rutiner for å forebygge, håndtere og følge opp vold og trusler
- beskrivelse/rutine for informasjon, opplæring og øvelse knyttet til vold og trusler
- kopi av plan for bedriftshelsetjenestens bistand i virksomheten
- kontaktinformasjon til den som er ansvarlig for tilsynet, samt informasjon om hvem som deltar i tilsynet

Vi ber om at dere i første omgang ikke sender oss mer dokumentasjon enn det vi ber om ovenfor.

Gi en kopi av dette brevet til verneombudet, slik at verneombudet kan snakke med arbeidstakerne om temaet før tilsynet. Hvis dere ikke har verneombud, gir du kopien til representanten for de ansatte.

Bruk eDialog for å sende oss dokumentasjon eller gi oss annen tilbakemelding. Oppgi referansenummer 2024/5908. Les mer om eDialog på www.arbeidstilsynet.no/kontakt-oss/post/.

Trenger dere mer informasjon?

Dere finner mer informasjon om tilsyn og reaksjonene vi kan gi, på www.arbeidstilsynet.no/om-oss/tilsyn/.



Med hilsen
Arbeidstilsynet

Monica Wiig Kolstad
seksjonsleder

Kathrine Gylthe Berget
seniorinspektør

Dette brevet er elektronisk signert.

Kopi til:
TYNSET BARNESKOLE SFO, Holmengata 2, 2500 TYNSET
TYNSET BARNESKOLE, Holmengata 2, 2500 TYNSET



TYNSET KOMMUNE
Torvgata 1
2500 TYNSET

Orgnr 940837685

Tilsynsrapport for TYNSET KOMMUNE org.nr. 940837685

Vi viser til tilsyn med:

- TYNSET BARNESKOLE | org.nr. 974570068
- TYNSET BARNESKOLE SFO | org.nr. 988342807

Som vedlegg finner dere oversikt over sted, tid og deltakere på gjennomførte tilsyn.

#	Reaksjon	Status	Frist
1	Pålegg - HMS arbeid - opplæring i bruk av avvikssystem	Varslet	31.08.2024
2	Pålegg - Vold, trusler om vold og uheldige belastninger - kartlegging, risikovurdering, tiltak og plan	Varslet	11.10.2024
3	Pålegg - Vold og trussel om vold - opplæring	Varslet	11.10.2024
4	Pålegg - Inneklima - kartlegging og risikovurdering	Varslet	31.08.2024
5	Pålegg - Inneklima - tiltak og plan	Varslet	31.08.2024
6	Pålegg - Bedriftshelsetjeneste - plan for bistand	Varslet	31.08.2024
7	Pålegg - Bedriftshelsetjeneste - bistand til påleggsgjennomføring	Varslet	11.10.2024

Forklaring til kolonnen «status»

Varslet: Betyr at dere har mulighet til å kommentere eller gi opplysninger vi bør vurdere, før vi fatter et vedtak. Fristen for å gi slike kommentarer finner dere lenger nede i brevet.



Oppsummering av tilsynet

Hensikten med tilsynet var å kontrollere at virksomheten arbeider systematisk med helse, miljø og sikkerhet for å forebygge at arbeidstakerne får muskel- og skjelettplager, og psykiske plager.

Tilsynet ble gjennomført på skolen. I første møte deltok rektor, assisterende rektor, SFO-leder, verneombud, tillitsvalgt og representant fra bedriftshelsetjenesten. Arbeidstilsynet hadde deretter et møte med en gruppe ansatte, og tilslutt en kort, avsluttende oppsummering med deltakerne i det første møte.

Tilsynsrapporten er basert på opplysninger som kom fram i tilsynet, samt den skriftlige dokumentasjonen vi mottok i forkant.

Tema i tilsynet:

- Systematisk HMS-arbeid (kartlegging, risikovurdering, handlingsplan, rapportering og avvikshåndtering) knyttet til forhold i arbeidet som kan bidra til muskel- og skjelettplager, og psykiske plager
- Ergonomiske, organisatoriske og psykososiale forhold i arbeidet som påvirker risikoen for at arbeidstakere får muskel- og skjelettplager, og psykiske plager
- Ledelse og medvirkning, samarbeid med arbeidstakere og verneombud
- Informasjon og opplæring knyttet til risikoforhold i arbeidet
- Bruk av bedriftshelsetjenesten

Arbeidstilsynet sender e-post med invitasjon til å gi tilbakemelding på tilsynet en stund etter at dere mottar denne tilsynsrapporten. Vi håper at de som var til stede under tilsynet vil ta seg tid til å svare på den. Det vil være nyttig for vårt videre forbedringsarbeid og gir oss viktig kunnskap om effekten av våre tilsyn.

Følgende kom fram om skolen og SFO

Tynset Skole og SFO er organisert som en enhet der ledergruppa består av rektor, assisterende rektor og SFO-leder. Skolen er en 1-7 skole og er organisert med et team for hvert klassetrinn samt et eget team for språkrom. Hvert team ledes av en teamleder som har ansvar for blant annet planer og gjennomføring av aktiviteter samt ansvar for fraværsoppfølging av elever. Rektor og assisterende rektor har personalansvar for alle ansatte på enheten.

Skolen har ansvaret for en interkommunal barne- og ungdomsgruppe ved Tynset pedagogiske senter to dager i uka. Dette tilbudet holder til i egne lokaler hos TFF, og skolen bidrar inn med en pedagog som har ansvaret for tilbudet.

Enheten har 56 ansatte, jevnt fordelt på kjønn, alder og kompetanse. Det er fast vaktmester og faste renholdere. Rektor har ikke personalansvar for disse, men har faste møter med renholdsleder i kommunen. Helseyskepleier er til stede på skolen 4-5 dager pr uke.

Skolen var tidligere en landskapsskole. I 2020 ble det satt opp skillevegger. Det ble opplyst at det er etablert ett teamrom med arbeidsplasser pr. klasseteam. Assistenten/fagarbeidere er tilknyttet det klasseteamet de primært jobber på, i tillegg til SFO-teamet. Faste assistenter har egen arbeidsplass og avsatt tid til møter/planarbeid.



SFO holder til i en egen del av bygget. Det ble opplyst at flere barn benytter SFO nå enn tidligere, etter at det ble innført gratistimer.

Ledelse, medvirkning og samarbeid

Det legges til rette for informasjonsdeling, samarbeid og medvirkning i arbeidsmiljøarbeidet gjennom blant annet:

- Personalmøter
- Teammøter
- Utviklingstid
- Teamledermøter
- Administrasjonsmøter
- SFO-møter
- Medarbeidersamtaler

Fagarbeidere/assistenter deltar på teammøter og SFO-møter. Det ble orientert om at informasjonsflyt på teamene fungerer fint. Teamlederne er bindeleddet opp mot ledelsen. Det kan imidlertid være utfordrende for fagarbeidere/assistenter å få med seg all informasjon som gis på møter hvor de ikke har anledning til å delta fordi de jobber på SFO.

I 2023 ble det opprettet en arbeidsmiljøgruppe bestående av verneombud, tillitsvalgte, rektor og assisterende rektor. Det ble opplyst at det ble gjennomført tre møter i 2023. Det planlegges med fem møter pr skoleår.

Rektor og assisterende rektor oppga å ha gjennomført HMS-opplæring. Verneombudet gjennomførte tredagers opplæring i regi av bedriftshelsetjenesten våren 2023. Det ble opplyst at verneombudet har 30 minutters nedsatt undervisningstid pr uke som er avsatt til verneombudsarbeid.

Arbeidsmiljøet

I tilsynet ble det kollegiale miljøet beskrevet som godt. De ansatte som deltok i tilsynet opplyser at skolen har mange flinke ansatte og at samarbeidet mellom kollegene er bra. Det er enkelt å be om hjelp, de ansatte støtter hverandre og miljøet oppleves humørfyllt. De opplever god ledelse og en åpen dør hvor det er enkelt å ta opp eventuelle utfordringer. Det ble spesielt påpekt at nyansatte får god veiledning og at dette er satt i system.

Det ble opplyst at uforutsigbar adferd og språkbruk er en utfordring. De ansatte kan utsettes for eksempelvis slag, spark, dytting og verbal utagering. Videre kom det fram at de ansatte opplever at grensene for hva som er akseptabel oppførsel har endret seg de siste årene, og at overgangen fra barnehage til skole er blitt større. I tilsynet ble det gitt beskrivelse av konkrete hendelser og episoder. Det ble påpekt at omfanget av hendelser er varierende.

Krav og forventninger fra foresatte, elever og samarbeidspartnere er også blitt mer krevende. Ansatte opplever at det forventes at skolen skal løse «alt». På enkelte trinn opplever de ansatte stor emosjonell belastning.

Det kom fram at de fysiske forholdene ved skole og SFO kan være utfordrende. Det ble opplyst om dårlig støyisolerings, trangboddhet, støv knyttet til murvegger, utfordringer med inneklime og temperaturregulering mm. Arbeidstilsynet etterlyste eventuelle målinger og risikovurderinger som er



gjennomført av de fysiske arbeidsforholdene. Det ble avtalt at rektor skulle undersøke dette og eventuelt ettersende relevant informasjon. Vi kan imidlertid ikke se å ha fått tilbakemelding på dette.

Systematisk HMS-arbeid

Skolen benytter det kommunale avvikssystemet. Verneombudet har lesetilgang til alle avvik. Det ble opplyst at de ansatte er kjent med systemet, men at avvik meldes i varierende grad. I samtalen med de ansatte kom det fram at det er usikkerhet knyttet til hva et avvik er, og hva som skal registreres i avvikssystemet. De ansatte har ulik toleransegrense og det er ikke gitt noen klare føringer på hva som minimum skal registreres som avvik.

Det ble opplyst at verneombudet gjennomførte en intern runde i de ulike teamene høsten 2023. Her fikk de ulike trinnene mulighet til å beskrive både positive faktorer og utfordringer i arbeidsmiljøet.

Det skal gjennomføres en fysisk vernerunde en gang i året med rektor, verneombud og vaktmester. Arbeidstilsynet har ikke mottatt kopi av dokumentasjon på funn fra siste vernerunde. Det er imidlertid påbegynt en ROS-analyse knyttet til flere risikoforhold, blant annet fysisk arbeidsmiljø. I tilsynet kom det fram at det er usikkerhet knyttet til hva som er gjort av konkrete målinger når det gjelder inneklima.

Det er påbegynt et arbeidsknyttet til kartlegging, risikovurdering samt øvelse og opplæring i forebygging og håndtering av vold og trusler. I tilsynet ble det opplyst at dette arbeidet ikke er ferdigstilt.

I tilsynet ga Arbeidstilsynet veiledning om gjennomføring av gode kartlegginger og risikovurderinger. Målet med kartleggingen er å danne et underlag for resten av risikovurderingsprosessen og at dere skal kjenne til hvilke farer og problemer som kan oppstå i arbeidsmiljøet deres. I arbeidet med en god kartlegging, må det også benyttes dokumentasjon og erfaringer fra tidligere uønskede hendelser og avvik, vernerunder, arbeidsmiljøundersøkelser og lignende i kartleggingen.

Det er ikke bare de akutte hendelser som skal vurderes. Det er viktig å være oppmerksom på at også hyppige, mindre alvorlige hendelser kan gi store helsekonsekvenser på sikt. Kartleggingen skal danne grunnlag for risikovurdering. Når dere skal vurdere risikoen på bakgrunn av farene og problemene dere har kartlagt kan det være hensiktsmessig

- å vurdere sannsynligheten for at den uønskede hendelsen/tilstanden inntreffer på arbeidsplassen
- å beskrive og vurdere konsekvensen den uønskede hendelsen/tilstanden kan ha for arbeidstakernes helse (helseplager, sykdommer eller skader)
- å se sannsynlighet og konsekvens i sammenheng, samt å ta høyde for usikkerhet eller svakheter ved kartleggingen

På bakgrunn av risiko skal det utarbeides en handlingsplan med konkrete og tidfestede tiltak. Tiltakene skal ha som mål å redusere risikoen for at skader og uhelse inntreffer.

I forkant av tilsynet mottok vi kopi av kommunes samarbeidsplan med bedriftshelsetjenesten. Arbeidstilsynet oppfatter at dette primært er en oversikt over hvilke tjenester BHT kan tilby samt hvilke tjenester som er inkludert i kommunens «grunnpakke». Handlingsplanen angir ikke konkrete og forpliktende aktiviteter basert på gjennomført risikovurdering.

Det ble opplyst at de ulike enhetslederne i kommunen har mulighet til å komme med innspill til samarbeidsplanen. Imidlertid ser vi ingen spor av dette i den planen vi har fått tilsendt.

Arbeidstilsynets vurdering



Arbeidstilsynet vurderer at det må gjøres noen forbedringer i det systematiske HMS-arbeidet. Dette er særlig knyttet til kartlegging og risikovurderinger av relevante forhold, tiltaksplaner og gjennomføring av relevant øvelse og opplæring. Vi viser til begrunnelse gitt under hvert påleggspunkt

Vi vurderer at Bedriftshelsetjenesten skal bistå dere i arbeidet. Det vises også til pålegg om å utarbeide en plan som viser hvordan BHT skal bistå dere i det systematiske HMS-arbeidet.

Det er arbeidsgivers ansvar å sikre et kontinuerlig og systematisk HMS-arbeid, slik at risikoen – både for den enkelte ansatte og for hele arbeidsmiljøet samlet, er akseptabel og laves mulig ut fra arbeidets art.

Varsel om pålegg

Dette er et varsel om at Arbeidstilsynet kommer til å gi TYNSET KOMMUNE pålegg om å rette opp forhold som ikke er i samsvar med regelverket. Før vi vedtar pålegg, har dere rett til å kommentere saken.

Gi oss skriftlig tilbakemelding innen 23.05.2024 hvis dere mener at beskrivelsen nedenfor ikke er korrekt, eller hvis dere har kommentarer til de påleggene vi varsler og de fristene vi har satt. Etter denne datoen kan vi vedta pålegg.

[Send oss tilbakemeldingen via eDialog](#). Oppgi referansenummer 2024/5908.

#1 Pålegg - HMS arbeid - opplæring i bruk av avvikssystem

Arbeidsgiver skal sørge for at arbeidstakerne får opplæring i bruk av avvikssystemet.

Innen 31.08.2024 må dere sende oss:

- Skriftlig bekreftelse på at opplæring er gitt
- Oversikt over innholdet i opplæringen
- Beskrivelse av hvilke tiltak arbeidsgiver har iverksatt for å sikre at avvik registreres og følges opp

Dette står i regelverket:

Arbeidsgiver skal sørge for at arbeidstakerne gjøres kjent med ulykkes- og helsefare som kan være forbundet med arbeidet, og gi den opplæring, øvelse og instruksjon som er nødvendig for å ivareta sikkerheten på arbeidsplassen.

Arbeidstakerne skal ha tilstrekkelig kunnskaper om, og ferdigheter i det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet. Opplæringen skal gjentas når det er nødvendig og gis på et språk som arbeidstakerne forstår.

Dette har vi funnet hos dere:

TYNSET BARNESKOLE (974570068)

I tilsynet ble det opplyst at de ansatte er kjent med avvikssystemet og hvor avvik skal meldes. Imidlertid er det få avvik som registreres, og det er antagelig en underrapportering av reelle avvik. Det kom fram at ansatte er usikre på hva som er avvik og hva som skal registreres.



Arbeidstilsynet mener de ansatte må få opplæring i hva et avvik er, hensikten med å rapportere avvik, og det må skapes en felles forståelse i personalgruppa hva som skal rapporteres i avvikssystemet. Arbeidsgiver må sørge for at avvikssystemet brukes som fortsatt og at meldte hendelser behandles utfra et perspektiv om læring. Behandling av avvik er en del av det systematiske HMS-arbeidet, og ansatte må trygges på hvordan avvik behandles og hvordan de skal få tilbakemelding på meldte avvik.

Veiledning

Viser videre til våre nettsider om [avvik og avvikshåndtering](#) for nærmere informasjon.

TYNSET BARNESKOLE SFO (988342807)

Ovennevnte beskrivelse av funn fra tilsynet i TYNSET BARNESKOLE gjelder også for TYNSET BARNESKOLE SFO

Det er brudd på arbeidsmiljøloven § 3-2 første ledd bokstav a, forskrift om organisering, ledelse og medvirkning § 8-1 og forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) § 5 andre ledd nr. 2.

#2 Pålegg - Vold, trusler om vold og uheldige belastninger - kartlegging, risikovurdering, tiltak og plan

Arbeidsgiver må forbedre virksomhetens kartlegging og risikovurdering ved arbeidssituasjoner som kan medføre at arbeidstaker blir utsatt for vold, trussel om vold og uheldige belastninger som følge av kontakt med andre. På denne bakgrunn skal arbeidsgiver utarbeide planer og iverksette tiltak for å redusere risikoen. Arbeidsgiver skal gjøre dette i samarbeid med arbeidstakerne, verneombud og tillitsvalgte.

Innen 11.10.2024 må dere sende oss:

- Kopi av kartlegging og risikovurdering av vold og trusler om vold som oppfyller minimumskrav i forskrift
- Kopi av kartlegging og risikovurdering av uheldige belastninger som følge av kontakt med andre
- Oversikt over gjennomførte tiltak og/eller plan med frist for gjennomføring av tiltak
- Beskrivelse av hvordan arbeidstakerne, verneombud og tillitsvalgte har medvirket

Dette står i regelverket:

Systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid innebærer at arbeidsgiver skal kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risikoforholdene i virksomheten, utarbeide planer og iverksette tiltak for å redusere risikoen.

Arbeidstaker skal, så langt det er mulig, beskyttes mot vold, trusler og uheldige belastninger som følge av kontakt med andre.

Gjennomgående krav til kartlegging og risikovurdering



Den som forskriften retter seg mot, jf. [§ 1-3](#), skal sørge for at arbeidsmiljøet i virksomheten blir vurdert ved planleggingen, tilrettelegging og gjennomføringen av arbeidet.

Faktorer som kan påvirke arbeidstakernes fysiske eller psykiske helse og sikkerhet, herunder arbeidstid, skal kartlegges og om nødvendig måles. Det skal tas særskilt hensyn til om arbeidstakere under 18 år skal benyttes i arbeidet, jf. [kapittel 12](#).

På grunnlag av kartleggingen skal risikoen for skade på eller fare for arbeidstakernes helse og sikkerhet vurderes.

Risikovurdering skal gjentas regelmessig, ved endringer som kan ha betydning for risikoforholdene og ved innkjøp av maskiner og utstyr, som kan ha betydning for helse, arbeidsmiljøet og sikkerheten i virksomheten.

Risikovurdering skal foretas i samarbeid med arbeidstakerne og deres representanter.

Kartlegging og risikovurdering, samt planer og tiltak som utløses av risikovurderinger, skal dokumenteres i den form og det omfang som er nødvendig på bakgrunn av virksomhetens art, aktiviteter, risikoforhold og størrelse og oppbevares slik at opplysningene kan anvendes på et senere tidspunkt.

Risikovurdering av fare for å bli utsatt for vold og trussel om vold

Arbeidsgiver skal kartlegge forhold ved arbeidssituasjonen som kan medføre at arbeidstaker blir utsatt for vold og trussel om vold. Ved planlegging, utforming og utførelse av arbeidet skal arbeidsgiver sørge for en enkeltvis og samlet vurdering av forhold som kan innebære fare for å bli utsatt for vold og trussel om vold.

Risikovurderingen skal særlig ta hensyn til:

- arbeidets organisering og tilrettelegging,
- hvor, når og i hvilke situasjoner arbeidstaker kan bli utsatt for vold og trussel om vold,
- alenearbeid,
- arbeidstidens plassering og organisering,
- bemanning,
- kompetanse,
- utforming av arbeidslokalene og tekniske løsninger,
- effekten av iverksatte og planlagte forebyggende tiltak.

Tiltak mot volds- eller trusselsituasjoner

Arbeidsgiver skal iverksette nødvendige tiltak på bakgrunn av de helse- og sikkerhetsrisikoer som fremkommer av risikovurderingen.

Arbeidsgiver skal sørge for at risiko for vold og trussel om vold så langt som mulig fjernes eller reduseres. Ved gjennomføring av tiltak skal det særlig tas hensyn til:

- a. utforming og tilrettelegging av arbeidsplassen og arbeidet som utføres,
- b. systematisk vedlikehold av relevant arbeidsutstyr mv., for eksempel av alarmutstyr der dette brukes,
- c. muligheter for tilkalling av hjelp,
- d. bemanning, herunder bruk av alenearbeid.



Dette har vi funnet hos dere:

TYNSET BARNESKOLE (974570068)

I forkant av tilsynet mottok vi påbegynte kartlegginger og risikovurderinger av vold og trusler. Det ble opplyst at vurderingen ikke var ferdig. Arbeidstilsynet mener det er viktig å utarbeide en detaljert kartlegging og risikovurdering av vold og trusler, som tilfredsstiller kravene gitt i forskrift om utførelse av arbeid, kapittel 23A.

Uheldige belastninger som følge av kontakt med andre, skal også kartlegges og risikovurderes. Dette omfatter uheldig psykisk belastning av andre grunner enn vold/trusler om vold. f.eks emosjonelt arbeid, rollekonflikter, trakassering, høye jobbkrev.

Veiledning:

Vold eller trusler om vold omfatter ulike typer hendelser med ulik alvorlighetsgrad. Det kan dreie seg om slag, spark, dytting, lugging eller andre fysiske angrep som i ytterste konsekvens kan forårsake alvorlig skade og død. Begrepene omfatter også fysiske eller verbale trusler, verbal utagering og latent vold.

Selv om enkelte episoder objektivt sett er mer alvorlig enn andre episoder, så vil den subjektive opplevelsen ha betydning for hvorvidt en person opplever negative helsekonsekvenser på kort eller lang sikt.

Forskning viser at det er en mulig sammenheng mellom vold og trusler om vold på arbeidsplassen og økt risiko for søvnproblemer, hjerte- og karsykdom og symptomer på psykiske plager. Forskning viser også at ansatte som er utsatt for vold eller trusler om vold har økt risiko for fremtidig legemeldt sykefravær og en økt risiko for tidlig avgang fra jobb grunnet helseproblemer.

I 2017 kom det en ny forskrift om risikovurdering, opplæring/trening og oppfølging av ansatte som er i risikozonen eller som har blitt utsatt for vold og trusler. Arbeidsgiver skal kartlegge forhold ved arbeidssituasjonen som kan medføre at arbeidstaker blir utsatt for vold og trussel om vold. Ved planlegging, utforming og utførelse av arbeidet skal arbeidsgiver sørge for en enkeltvis og samlet vurdering av forhold som kan innebære fare for å bli utsatt for vold og trussel om vold.

I tilsynet ble det gitt veiledning om Arbeidstilsynets [nettsider](#) og vårt [veiledningsverktøy](#) for kartlegging og risikovurdering av vold og trusler om vold.

På våre hjemmesider kan dere også finne ytterligere informasjon og veiledning om [psykososiale](#) og [organisatoriske](#) arbeidsmiljøfaktorer.

TYNSET BARNESKOLE SFO (988342807)

Ovennevnte beskrivelse av funn fra tilsynet i TYNSET BARNESKOLE gjelder også for TYNSET BARNESKOLE SFO.

Det er brudd på arbeidsmiljøloven §§ 3-1 andre ledd bokstav c og 4-3 fjerde ledd, forskrift om organisering, ledelse og medvirkning § 7-1 og forskrift om utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav (forskrift om utførelse av arbeid) §§ 23A-1 og 23A-4.

#3 Pålegg - Vold og trussel om vold - opplæring



Arbeidsgiver skal gi arbeidstakerne nødvendig opplæring og øvelse i forebygging og håndtering av vold- og trusselsituasjoner, samt i bruk av eventuelt sikkerhetsutstyr, slik at arbeidstakerne så langt det er mulig, er beskyttet mot vold og trussel om vold. Opplæringen og øvelsen skal gjentas og tilpasses vesentlige endringer i risikovurderingen og ellers når det er nødvendig.

Innen 11.10.2024 må dere sende oss:

- Skriftlig bekreftelse på at opplæring og øvelse er gitt, at opplæring og øvelser gjentas og tilpasses vesentlige endringer i risikovurderingen og ellers når det er nødvendig.
- Oversikt over innholdet i opplæring og øvelse
- Plan som viser hvordan det skal øves systematisk og jevnlig
- Beskrivelse av hvordan arbeidsgiver sikrer fremtidig opplæring og øvelse

Dette står i regelverket:

Arbeidsgiver skal sørge for at arbeidstaker gjøres kjent med ulykkes- og helsefarer som kan være forbundet med arbeidet, og at arbeidstaker får den opplæring, øvelse og instruksjon som er nødvendig.

Ved arbeid som kan medføre risiko for å bli utsatt for vold og trussel om vold skal det gis nødvendig opplæring og øvelse i forebygging og håndtering av vold- og trusselsituasjoner, samt bruk av eventuelt sikkerhetsutstyr.

Opplæring og øvelse skal gjentas når det er nødvendig og gis på et språk som arbeidstakerne forstår.

Dette har vi funnet hos dere:

TYNSET BARNESKOLE (974570068)

I samtalen med de ansatte kom det fram at det er gitt noe opplæring i håndtering av vold og trusler på enkelte trinn eller knyttet til enkelte elever. Det ble opplyst at ikke alle ansatte har fått tilstrekkelig opplæring og det savnes at opplæring og øvelse i større grad settes i system.

Veiledning:

Risikoutsatte arbeidssituasjoner kan blant annet være alenearbeid, arbeid med lav bemanning, mangelfull opplæring og arbeid med mennesker i sårbare situasjoner. Arbeidstakere i yrker hvor man jobber tett på andre mennesker er generelt ekstra utsatt for utfordringer knyttet til vold, trusler og utagering.

Manglende opplæring og øvelse kan føre til at arbeidstakere ikke vet hva de skal gjøre for å forebygge, eller eventuelt håndtere, en volds- eller trusselsituasjon. Arbeidstilsynet mener arbeidsgiver må sørge for at arbeidstakerne får informasjon, opplæring og øvelse i å forebygge og håndtere slike situasjoner og hendelser. Opplæringen må settes i system slik at denne gjentas ved behov og slik at også nyansatte og vikarer sikres rett opplæring.

Arbeidstilsynet veileder om at opplæring kan ivaretas gjennom kommunikasjon, e-læring, refleksjon og skrivebordsøvelser. Imidlertid vil ikke dette oppfylle kravet til øvelser i håndtering av vold og trusselsituasjoner. Øvelsesbegrepet inneholder et praktisk element. Videre må aktiviteten være gjentakende med en viss regelmessighet for at det skal kunne defineres som øvelse. Relevante øvelser kan for eksempel fokusere på hva ansatte skal foreta seg når en truende situasjon er i ferd med å skje, og kommunikasjonen ikke demper konflikten. Det forventes at ansatte skal ha jevnlig praktiske øvelser i



hvordan de kan forebygge og beskytte seg mot å bli skadet fra utagerende elever som kan slå, sparke, skalle o.l mot de ansatte. Arbeidstilsynet kan ikke se at skolen har svart ut hvordan den har ivaretatt det praktiske elementet i øvelsesbegrepet.

Arbeidstilsynets klare oppfatning er at opplæring og praktisk øvelse som innebærer at utsatte arbeidstakere ikke får prøvd å forebygge eller håndtere vold- og trusselsituasjoner, vil bryte med arbeidsgiver plikt til å gi nødvendig opplæring og øvelse.

Alle ansatte ved skolen skal ha et minimum av opplæring og øvelse knyttet til forebygging og håndtering av vold og trusler. Deretter kan det være at noen grupper ansatte har behov for ytterligere opplæring og hyppigere øvelser. Dette skal i såfall komme fram av risikovurderingen.

TYNSET BARNESKOLE SFO (988342807)

Ovennevnte beskrivelse av funn fra tilsynet i TYNSET BARNESKOLE gjelder også for TYNSET BARNESKOLE SFO.

Det er brudd på arbeidsmiljøloven §§ 3-2 første ledd bokstav a og 4-3 fjerde ledd, forskrift om organisering, ledelse og medvirkning § 8-1 og forskrift om utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav (forskrift om utførelse av arbeid) § 23A-2.

#4 Pålegg - Inneklima - kartlegging og risikovurdering

Arbeidsgiver skal kartlegge og risikovurdere inneklima og luftkvalitet i arbeidslokalene i virksomheten. Verneombud/ansattes representant skal medvirke.

Innen 31.08.2024 må dere sende oss:

- Kopi av kartlegging
- Kopi av nødvendige målinger
- Kopi av risikovurdering av inneklimateforhold og luftkvalitet
- Beskrivelse av hvordan verneombud/ansattes representant har medvirket

Dette står i regelverket:

Arbeidsgiver skal kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risikoforholdene i virksomheten, utarbeide planer og iverksette tiltak for å redusere risikoen.

Arbeidslokaler skal være utformet og innredet slik at de enkelte arbeidsplasser, personalrom m.v. får tilfredsstillende klima med hensyn til temperatur, fuktighet, trekk, luftkvalitet og sjenerende lukt og beskyttelse mot giftige eller helsefarlige stoffer m.v.

Ved vurdering av klima og luftkvalitet skal det om nødvendig tas hensyn til den fysiske belastningen som arbeidstakeren utsettes for.

Arbeidsgiver skal kartlegge og om nødvendig måle hvordan inneklima kan påvirke arbeidstakernes fysiske eller psykiske helse og sikkerhet og på den bakgrunn vurdere risikoen. Risikovurderingen skal gjentas regelmessig og foretas i samarbeid med arbeidstakerne eller deres representanter.



Risikovurderingen skal dokumenteres i den form som er nødvendig på bakgrunn av virksomhetens art, aktivitet, risikoforhold og størrelse og oppbevares slik at opplysningene kan anvendes på et senere tidspunkt.

Dette har vi funnet hos dere:

TYNSET BARNESKOLE (974570068)

I tilsynet kom det fram at det er utfordringer knyttet til inneklima, ventilasjon og temperaturregulering. I tilsynet etterspurte Arbeidstilsynet dokumentasjon på gjennomførte risikovurderinger og målinger. Vi har imidlertid ikke fått tilbakemelding på dette.

TYNSET BARNESKOLE SFO (988342807)

Ovennevnte beskrivelse av funn fra tilsynet i TYNSET BARNESKOLE gjelder også for TYNSET BARNESKOLE SFO.

Det er brudd på arbeidsmiljøloven § 3-1 andre ledd bokstav c, forskrift om organisering, ledelse og medvirkning § 7-1 og forskrift om utforming og innretning av arbeidsplasser og arbeidslokaler (arbeidsplassforskriften) § 2-14 første ledd.

#5 Pålegg - Inneklima - tiltak og plan

Arbeidsgiver skal iverksette tiltak og/eller utarbeide plan for å fjerne eller redusere forhold som kan føre til helseproblemer på grunn av dårlig inneklima. Tiltak og/eller plan skal utarbeides i samarbeid med verneombudet/ansattes representant.

Innen 31.08.2024 må dere sende oss:

- Oversikt over gjennomførte tiltak og/eller plan med frist for gjennomføring av tiltak på den enkelte arbeidsplass
- Beskrivelse av hvordan verneombud/ansattes representant har medvirket

Dette står i regelverket:

Arbeidsgiver skal utarbeide planer og iverksette tiltak for å fjerne eller redusere forhold som kan føre til helseproblemer på grunn av ikke tilfredsstillende inneklima.

Tiltakene skal bygge på en gjennomført kartlegging og risikovurdering. Arbeidsgiver skal utarbeide tiltak/og eller plan i samarbeid med arbeidstakerne og deres tillitsvalgte.

Arbeidslokaler skal være utformet og innredet slik at de enkelte arbeidsplasser, personalrom m.v. får tilfredsstillende klima med hensyn til temperatur, fuktighet, trekk, luftkvalitet og sjenerende lukt, og beskyttelse mot giftige eller helsefarlige stoffer m.v.

Ved vurdering av klima og luftkvalitet skal det om nødvendig tas hensyn til den fysiske belastningen som arbeidstakeren utsettes for.



Dette har vi funnet hos dere:

TYNSET BARNESKOLE (974570068)

Vi viser til pålegg om kartlegging og risikovurdering. Tiltak for å redusere risikoen i arbeidet skal bygge på gjennomførte kartlegging, måling og risikovurdering. Dersom risikovurdering viser det nødvendig, skal det utarbeides en plan med tiltak for å redusere risikoen i arbeidet. I planen skal det framkomme konkrete tiltak, hvem som har ansvaret for gjennomføring av tiltakene og tidsfrist for gjennomføring av tiltakene. Tiltakene skal ta utgangspunkt i det arbeidet som utføres og som kan innebære en risiko for arbeidstakerne.

Dersom det kreves større og tidkrevende tiltak, må det utarbeides en plan for kompenserende tiltak i ventetiden.

TYNSET BARNESKOLE SFO (988342807)

Ovennevnte beskrivelse av funn fra tilsynet i TYNSET BARNESKOLE gjelder også for TYNSET BARNESKOLE SFO.

Det er brudd på arbeidsmiljøloven § 3-1 første ledd og andre ledd bokstav c, forskrift om utforming og innretning av arbeidsplasser og arbeidslokaler (arbeidsplassforskriften) § 2-14 og forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) § 5 andre ledd nr. 6.

#6 Pålegg - Bedriftshelsetjeneste - plan for bistand

Arbeidsgiver skal i samarbeid med bedriftshelsetjenesten utarbeide en plan for bedriftshelsetjenestens bistand i virksomheten.

Innen 31.08.2024 må dere sende oss:

- Kopi av planen for bedriftshelsetjenestens bistand i virksomheten
- Beskrivelse av hvordan verneombud og leder i virksomheten har medvirket ved utarbeidelse av planen
- Planen må omfatte konkrete og tidfestede aktiviteter der bedriftshelsetjenesten skal bistå virksomheten med det forebyggende arbeidsmiljøarbeidet. Planen skal være basert på de eksponeringer og arbeidsmiljøutfordringer som finnes i virksomheten.

Dette står i regelverket:

Bedriftshelsetjenesten skal bistå arbeidsgiver, arbeidstakerne, arbeidsmiljøutvalg og verneombud med å skape sunne og trygge arbeidsforhold.

Arbeidsgiver skal i samarbeid med bedriftshelsetjenesten utarbeide planer for bedriftshelsetjenestens bistand i virksomheten.

Dette har vi funnet hos dere:

TYNSET BARNESKOLE (974570068)



I forkant av tilsynet mottok vi kopi av samarbeidsplanen med bedriftshelsetjenesten. Arbeidstilsynet oppfatter at dette primært er en oversikt over hvilke tjenester BHT kan tilby samt hvilke tjenester som er inkludert i kommunens «grunnpakke». Handlingsplanen angir ikke konkrete og forpliktende aktiviteter basert på gjennomført risikovurdering.

Veiledning:

Planen skal sikre et gjensidig forpliktende samarbeid mellom virksomheten og den enkelte bedriftshelsetjeneste. Planen skal synliggjøre de prioriterte forebyggende tiltakene som er planlagt for den gjeldende planperioden. Planen må derfor utarbeides i samarbeid mellom bedriftshelsetjenesten og virksomheten.

Planen skal si noe om hvilke tiltak som skal gjennomføres, av hvem og når. Bedriftshelsetjenesten (BHT) skal bistå i det forebyggende arbeidsmiljøarbeidet, og bidra til virksomhetenes arbeid med å forebygge.

Det kan utarbeides felles planer for flere enheter eller det kan utarbeides en felles plan for hele kommunen/virksomheten så lenge følgende tre forhold sikres:

- Utarbeidelsen av planene må skje i et samarbeid mellom bedriftshelsetjeneste, avdelingsleder/enhetsleder og verneombud. Dette er nødvendig for å sikre at den enkelte enhets spesielle risikoforhold blir ivaretatt i planperioden.
- Planen må vise hvilke avtalte aktiviteter bedriftshelsetjenesten skal bistå med i den enkelte avdeling/enhet for planperioden. Tiltak skal bygge på gjennomført risikovurdering og konkrete behov hos den enkelte avdeling/enhet
- Planen må være tilgjengelig på den enkelte avdeling/enhet.

Vi viser forøvrig til våre [nettsider](#) om plan for bedriftshelsetjenestens bistand i virksomheten

TYNSET BARNESKOLE SFO (988342807)

Ovennevnte beskrivelse av funn fra tilsynet i TYNSET BARNESKOLE gjelder også for TYNSET BARNESKOLE SFO.

Det er brudd på arbeidsmiljøloven § 3-3 andre ledd og forskrift om organisering, ledelse og medvirking § 13-3 bokstav a.

#7 Pålegg - Bedriftshelsetjeneste - bistand til påleggsgjennomføring

Arbeidsgiver skal sørge for at bedriftshelsetjenesten bistår ved gjennomføring av pålegg som er gitt.

Innen 11.10.2024 må dere sende oss:

- Beskrivelse av hvordan bedriftshelsetjenesten har bistått arbeidsgiver ved gjennomføring av påleggene

Dette står i regelverket:



Bedriftshelsetjenesten skal bistå arbeidsgiver, arbeidstakerne, arbeidsmiljøutvalg og verneombud med å skape sunne og trygge arbeidsforhold.

Arbeidsgiver skal sørge for at bedriftshelsetjenesten bistår virksomheten ved:

- planlegging og gjennomføring av fysiske og organisatoriske endringer
- utarbeidelse og endring av retningslinjer
- kartlegging og risikovurdering
- fremme forslag til forebyggende tiltak
- overvåking og kontroll av arbeidstakernes helse
- individuell tilrettelegging informasjon og opplæring
- henvendelser fra arbeidstakere, verneombud og arbeidsmiljøutvalg

Dette har vi funnet hos dere:

TYNSET BARNESKOLE (974570068)

Arbeidstilsynet vurderer at bedriftshelsetjenesten skal bistå dere med følgende pålegg:

- Pålegg #2 - Vold, trusler om vold og uheldige belastninger - kartlegging, risikovurdering, tiltak og plan
- Pålegg #4- Inneklima - kartlegging og risikovurdering

TYNSET BARNESKOLE SFO (988342807)

Ovennevnte beskrivelse av funn fra tilsynet i TYNSET BARNESKOLE gjelder også for TYNSET BARNESKOLE SFO.

Det er brudd på arbeidsmiljøloven § 3-3 andre ledd og forskrift om organisering, ledelse og medvirking § 13-2.

Send dokumenter eller kommentarer via eDialog

Bruk eDialog hvis dere skal sende oss dokumentasjon eller for å svare på dette brevet. Husk å oppgi referansenummer 2024/5908. Les mer om eDialog på www.arbeidstilsynet.no/kontakt-oss/post/.

Gi informasjonen videre til verneombudet

Verneombudet skal gjøres kjent med vedtak fra Arbeidstilsynet (arbeidsmiljøloven § 18-6 (8)). Vi ber derfor om at du som arbeidsgiver gir en kopi av dette brevet til verneombudet. Hvis dere ikke har verneombud, skal du gi kopien til representanten for de ansatte.



Mer informasjon?

Les mer om gangen i et tilsyn og reaksjonene vi kan gi, på arbeidstilsynet.no/om-oss/tilsyn/.

Med hilsen
Arbeidstilsynet

Monica Wiig Kolstad
seksjonsleder

Kathrine Gylthe Berget
seniorinspektør

Dette brevet er elektronisk signert.

Kopi til:
TYNSET KOMMUNE UNDERVISNINGSETATEN, Torvgata 1, 2500 TYNSET
TYNSET BARNESKOLE SFO, Holmengata 2, 2500 TYNSET
TYNSET BARNESKOLE, Holmengata 2, 2500 TYNSET



VEDLEGG: Sted, tid, og deltagere på gjennomførte tilsyn

- TYNSET BARNESKOLE | org.nr. 974570068

Sted: Holmengata 2, 2500 TYNSET

Når: 02.04.2024

Fra dere: Marte Grann Vingelen (rektor), Mari Sandberg (assisterende rektor), Aina Lunaas Svee (daglig leder SFO), Hanne Holøymoen Nordstad (verneombud) og Goro Risan (tillitsvalgt)

Fra Arbeidstilsynet: Kathrine Gylthe Berget (seniorinspektør) og Agnete Tørudbakken (seniorinspektør)

- TYNSET BARNESKOLE SFO | org.nr. 988342807

Sted: Holmengata 2, 2500 TYNSET

Når: 02.04.2024

Fra dere: Marte Grann Vingelen (rektor), Mari Sandberg (assisterende rektor), Aina Lunaas Svee (daglig leder SFO), Hanne Holøymoen Nordstad (verneombud) og Goro Risan (tillitsvalgt)

Fra Arbeidstilsynet: Kathrine Gylthe Berget (seniorinspektør) og Agnete Tørudbakken (seniorinspektør)



TYNSET KOMMUNE
Torvgata 1
2500 TYNSET

Orgnr 940837685

Oppfølging av tilsyn - TYNSET KOMMUNE org.nr. 940837685

Vi viser til tilsyn med:

- TYNSET BARNESKOLE | org.nr. 974570068
- TYNSET BARNESKOLE SFO | org.nr. 988342807

#	Reaksjon	Status	Frist
1	Pålegg - HMS arbeid - opplæring i bruk av avvikssystem	Oppfylt	
2	Pålegg - Vold, trusler om vold og uheldige belastninger - kartlegging, risikovurdering, tiltak og plan	Vedtatt	11.10.2024
3	Pålegg - Vold og trussel om vold - opplæring	Vedtatt	11.10.2024
4	Pålegg - Inneklima - kartlegging og risikovurdering	Vedtatt	11.10.2024
5	Pålegg - Inneklima - tiltak og plan	Vedtatt	11.10.2024
6	Pålegg - Bedriftshelsetjeneste - plan for bistand	Oppfylt	
7	Pålegg - Bedriftshelsetjeneste - bistand til påleggsgjennomføring	Vedtatt	11.10.2024

Forklaring til kolonnen «status»

Vedtatt: Betyr at vi har besluttet å kreve opplysninger, gi pålegg, tvangsmulkt, stans eller overtredelsesgebyr. En ev. frist finner dere i tabellen over og lenger nede i brevet. Vedtak kan påklages.



Oppfylte pålegg

Vi viser til tilbakemelding fra dere den 30.08.2024. I tilbakemeldingen ble det vedlagt:

- Handlingsplan bedriftshelsetjenester for perioden 2024
- Opplæring i bruk av avvikssystemet
- Overordnet sjekklister nyansatt

#1 Pålegg - HMS arbeid - opplæring i bruk av avvikssystem

I tilbakemeldingen ble det redegjort for hvilke tiltak virksomheten har utført.

På bakgrunn av tilbakemeldingen er pålegget oppfylt.

#6 Pålegg - Bedriftshelsetjeneste - plan for bistand

I tilbakemeldingen ble det redegjort for hvilke tiltak virksomheten har utført.

På bakgrunn av tilbakemeldingen er pålegget oppfylt.

Send dokumenter eller kommentarer via eDialog

Bruk eDialog hvis dere skal sende oss dokumentasjon eller for å svare på dette brevet. Husk å oppgi referansenummer 2024/5908. Les mer om eDialog på www.arbeidstilsynet.no/kontakt-oss/post/.

Gi informasjonen videre til verneombudet

Verneombudet skal gjøres kjent med vedtak fra Arbeidstilsynet (arbeidsmiljøloven § 18-6 (8)). Vi ber derfor om at du som arbeidsgiver gir en kopi av dette brevet til verneombudet. Hvis dere ikke har verneombud, skal du gi kopien til representanten for de ansatte.

Mer informasjon?

Les mer om gangen i et tilsyn og reaksjonene vi kan gi, på arbeidstilsynet.no/om-oss/tilsyn/.



Med hilsen
Arbeidstilsynet

Issam Bouiri, for
Monica Wiig Kolstad
seksjonsleder

Kathrine Gylthe Berget
seniorinspektør

Dette brevet er elektronisk signert.

Kopi til:

TYNSET KOMMUNE UNDERVISNINGSETATEN, Torvgata 1, 2500 TYNSET

TYNSET BARNESKOLE, Holmengata 2, 2500 TYNSET

TYNSET BARNESKOLE SFO, Holmengata 2, 2500 TYNSET

TYNSET KOMMUNE
Torvgata 1
2500 TYNSET

Deres referanse

Vår referanse
23/01338-4

Dato
03.11.2023

Oversendelse av samlerapport for Datatilsynets brevkontroll med norske kommuner

Datatilsynet viser til vårt brev av 30. mars 2023, hvor vi påla dere å sende oss informasjon om konkrete tema knyttet til etterlevelse av personvernregelverket. Vi sender med dette over rapporten vi har utarbeidet etter brevkontrollene.

Brevkontrollen ble sendt til 93 kommuner og 5 fylkeskommuner, og alle ble pålagt å besvare de samme spørsmålene.

Datatilsynet har gjennom disse tilsynene gjennomført en større undersøkelse og kartlegging av hvordan norske kommuner ivaretar personvernregelverkets krav til personopplysningssikkerhet.

Formålet med brevkontrollene har vært å få kunnskap om modenheten til kommunene og fylkeskommunene knyttet til arbeidet med personvern og personopplysningssikkerhet. Datatilsynet har ønsket å se på generelle tendenser gjennom besvarelsene kommunene har sendt oss.

Datatilsynet har også hatt som mål å bidra til bedre kunnskap om hvordan fylkeskommunene og kommunene i praksis kan oppfylle regelverkets krav og dermed bedre ivareta kravene til personopplysningssikkerhet. En sentral del av denne fellesrapporten inneholder derfor veiledning om de temaene vi har undersøkt.

Målet med rapporten er å bidra til at kommunene har relevant informasjon og veiledning for å sikre at de ivaretar sikkerheten rundt personopplysningene til den norske befolkningen i tråd med kravene i personvernregelverket.

Vi har valgt å vurdere besvarelsene fra kommunene i en felles samlerapport. Rapporten inneholder beskrivelser av personvernregelverkets krav, oppsummering av besvarelsene vi har mottatt og relevant veiledning om temaene vi har undersøkt.

Vi oppfordrer dere til å gjennomgå rapporten og vurdere om kommunen har forbedringspunkter å arbeide videre med. Datatilsynet vil vurdere videre oppfølging og etterkontroll.

Datatilsynet vil samtidig invitere til vår lansering av rapporten den 9. november 2023 kl. 10.00-11.30. Les mer om arrangementet på vår nettside [Seminar om kommunetilsyn | Datatilsynet](#).

Brevkontrollen mot deres kommune avsluttes med dette. Ta kontakt med oss ved eventuelle spørsmål.

Med vennlig hilsen

Camilla Nervik
seksjonssjef

Kristine Stenbro
fungerende seksjonssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevne signaturer

Vedlegg: Samlerapport fra brevkontroll med norske kommuner

TYNSET KOMMUNE
Torvgata 1
2500 TYNSET

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

Sak/dok.: 22/50478-2

30.06.2023

Ark.: 342.1

Varsel om dokumenttilsyn - Matrikkelloven

Varsel om dokumenttilsyn – matrikkelloven

Kartverket varsler herved om gjennomføring av dokumenttilsyn på området matrikkelenhet, jf. matrikkellova § 28. Kommunen er en av ca 18 kommuner som i 2. halvår 2023 skal ha dokumenttilsyn.

Dokumenttilsynet er en utvidelse og et supplement til Kartverkets tilsynsvirksomhet, og vil komme i tillegg til den ordinære systemrevisjonen som Kartverket utfører med kommunene. I motsetning til Kartverkets systemrevisjon vil dokumenttilsynet kun handle om eiendomsdelen i matrikkelen. Kartverket planlegger å ha gjennomført dokumenttilsyn med alle landets kommuner over en periode på 10 år. Grunnlaget for valg av kommuner har skjedd gjennom en tilfeldig utvelgelse av regioner, slik at geografisk spredning og kommunestørrelse er jevnt fordelt.

Lokal matrikkelmyndighet

Med matrikkellova som ble iverksatt i 2010 fikk kommunene rollen som lokal matrikkelmyndighet, og kravene til eiendomsoppmåling og registrering i det offisielle registeret for eiendom, bygning, bolig og adresse ble mer omfattende. Det har blitt strengere krav til føring i matrikkelen og samspillet med grunnboka og andre offentlige registre er blitt tettere.

Matrikkelen er et av landets 3 basisregistre og en av de nasjonale fellesløsningene. Økt bruk av nettløsninger og tilgjengeliggjøring av innholdet i matrikkelen fører til økt fokus på kommunens arbeid innenfor dette fagområdet. Kartverket har som mandat å føre tilsyn med at matrikkelen blir ført i samsvar med lov og forskrift.

Autorisasjonsordningen

Fra og med 01.01.2021 ble det innført autorisasjonsordning for eiendomslandmålere. Landmålere som jobber etter matrikkelloven i dag, vil i en overgangsperiode fram til 31.12 2025 kunne bli autorisert som eiendomslandmåler dersom vedkommende oppfyller visse kriterier. Imidlertid er det ikke et krav at eiendomslandmåler er autorisert i overgangsperioden. Etter overgangsperiodens slutt vil det være krav om at utpekt eiendomslandmåler for den enkelte sak er autorisert.

Avdekkes alvorlige brudd på bestemmelser og tillatelser under Kartverkets tilsyn, som faller inn under autorisert eiendomslandmålers ansvar, vil dette kunne gi grunnlag for oppfølging fra Kartverkets side som autorisasjonsmyndighet. Slik informasjon vil av autorisasjonsmyndigheten behandles på samme måte som henvendelser fra andre aktører, parter, kommunen, Statsforvalteren etc. Kartverket har som autorisasjonsmyndighet hjemmel til å trekke tilbake eiendomslandmålers autorisasjon etter nærmere regler, jf. matrikkelforskriften § 64 d andre ledd. For ordens skyld bemerkes at innføringen av autorisasjonsordningen for eiendomslandmålere ikke medfører endringer i Kartverkets tilsynsfunksjon etter matrikellova § 28. Det bemerkes også at tilsynets funksjon er å hjelpe kommunene til å bli enda bedre til å forvalte matrikkelregelverket. Kartverkets primære oppgave er å veilede - ikke å avskille.

Gjennomføring av dokumenttilsyn

Dokumenttilsyn er i motsetning til ordinært systemtilsyn mindre belastende for kommunen. Vi kommer ikke på besøk og berørte landmålere blir ikke intervjuet.

Konkret vil dokumenttilsynet undersøke hvordan kommunen gjennomfører sakstypene «grensejustering» og «opprettelse av ny matrikkelenhet». Selv om tilsynet primært tar for seg kommunens håndtering, vil det også være økt fokus på at underliggende dokumentasjon fra oppmålingsforretningen oppfyller kravene for matrikkelføring. Kartverket tar ut rapport fra matrikkelen over disse to sakstypene, og velger deretter ut noen saker som er avsluttet i tiden etter 01.01.2021.

Tilsendt dokumentasjon skal omfatte saken i sin helhet fra og med søknad/rekvisisjon med eventuelt tilhørende vedtak etter plan- og bygningsloven fram til og med at saken er ferdig ført i matrikkelen og arkivert. Alle saksdokumenter som sendes tilsynsmyndigheten unntas offentlighet for å ivareta personvernet. Når dokumentene mottas fra dere, legges disse inn på lukket område i Teams hvor kun tilsynsmyndigheten har tilgang. Straks tilsynet med kommunen er avsluttet, blir all tilsendt dokumentasjon slettet.

Sakene lastes inn på eget område i Teams hvor kun kommunen og Kartverkets tilsynsvirksomhet har tilgang. Dere vil få nærmere beskjed om framgangsmåten, etter at vi har plukket ut sakene vi ønsker tilsendt. Kartverket vil gjennomgå og vurdere sakene opp mot gjeldende regelverk. Ut fra eventuelle funn, skrives det foreløpig rapport som sendes kommunen. I etterkant av foreløpig tilsendt rapport, avholdes møte med kommunen over Teams for gjennomgang og eventuelle oppklaringer før endelig tilsynsrapport utarbeides. Det avtales en frist for kommunen til å framlegge plan for lukking av eventuelle avvik. Disse skal godkjennes og vedlegges tilsynsrapporten.

Kort oppsummert innebærer belastningen for kommunen:

- Besvare spørreundersøkelse som sendes i egen e-post i etterkant av dette brevet
- Uttak av noen utvalgte saker som oversendes Kartverket. All videre kommunikasjon skjer i kommunens opprettede kanal i Teams.
- Oppfølging av tilsynsrapporten i etterkant av tilsynet, dersom kommunen har avvik fra regelverket med bakgrunn i gjennomgått dokumentasjon.

Resultatene av avholdte tilsyn samt tilsendte spørreundersøkelser, vil bli brukt av Kartverket som grunnlag for framtidige prioriteringer og kompetansehevingstiltak.

Den enkelte kommune vil bli kontaktet over telefon i forkant av gjennomføring av dokumenttilsynet.

Det vil som nevnt bli sendt ut en spørreundersøkelse fra questback på mail i løpet av kort tid. Kommunens kontaktperson for matrikkelloven, bes besvare undersøkelsen innen 2 uker. Avsender av mailen vil være Ane Elisabeth Nymoen Valseth feedback@questback.com.

Ivar Lindseth
Tilsynsleder dokumenttilsyn

Ane Elisabeth Nymoen Valseth
Saksbehandler tilsyn

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Kopi Håkon Dåsnes, Kartverket Innlandet

Kontrollutvalgets årsplan med møteoversikt for 2025

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tynset kommune

Møtedato

28.10.2024

Saknr

34/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-033

Arkivsaknr 23/333 - 30

Forslag til vedtak

Kontrollutvalgets årsplan for 2025 godkjennes. Ordinære møter i kontrollutvalget i 2025 fastsettes slik:

- Onsdag 22.januar
- Onsdag 12.mars
- Onsdag 28.mai
- Onsdag 24.september
- Onsdag 24. november

Møtene starter kl. 09:00, og gjennomføres fortrinnsvis i Tynset rådhus.

Årsplanen oversendes kommunestyret til orientering.

Saksopplysninger

Kontrollutvalget må ta stilling til hvordan de ønsker å arbeide med sitt område. For å systematisere og målrette kontrollutvalgets arbeid, så har sekretariatet utarbeidet en årsplan som viser kontrollutvalgets strategi for gjennomføring av egenkontrollen. Arbeidet er stort sett lagt opp i tråd med hvordan kontrollutvalget i Tynset tidligere har arbeidet.

Utkastet må ses på som en skisse over de aktiviteter kontrollutvalget vil ta for seg i løpet av året. Det legges opp til en gjennomgang av planen slik at utvalget kan tilpasse strategi og planlagte aktiviteter ut fra sine ønsker. Det gjøres løpende vurderinger av behov for orienteringer, behandling av henvendelser og lignende utover planlagte aktiviteter.

Hensikten med årsplanen er at kontrollutvalget kan synliggjøre overfor kommunestyret og administrasjonen hvordan de planlegger å utføre sitt arbeid. Forventningsavklaring og rolleforståelse er viktig for en god samhandling mellom aktørene. Årsplanen inneholder også en oversikt over når møtene i kontrollutvalget kan gjennomføres. Tynset kommune har vanligvis fem ordinære møter i året, med mulighet for et ekstra møte.

Kontrollutvalget må ta stilling til møtedager og møtetidspunkt. Møter i kontrollutvalget holdes på de tidspunkt som er vedtatt av kontrollutvalget selv. Det kan også gjennomføres møte når kontrollutvalgets leder finner det påkrevd, eller når minst 1/3 av medlemmene krever det. Sekretariatet har foreslått tre møter i første halvår og to i siste halvår. Kontrollutvalgets møter har i 2024 vært holdt i Tynset rådhus, fortrinnsvis på mandager med møtestart kl. 09:00. Sekretariatet har mange kommuner, og ber om at kontrollutvalget kan endre møtedag til onsdager slik at vi får en jevnere fordeling. Det vil ikke kollidere med verken formannskapsmøter eller kommunestyremøter.

Konklusjon

Kontrollutvalget må ta stilling til hvordan de ønsker å arbeide med sitt område ut fra sekretariatets utkast til plan. Sekretariatet ber om at møtedager endres til onsdag.



Konsek
TRONDELAG IKS Kontrollutvalgenes sekretariat

KONTROLLUTVALGETS ÅRSPLAN

TYNSET KOMMUNE

2025

Hovedmålene for kontrollutvalgets arbeid

Strategi for gjennomføring av oppgavene

Oversikt over hvilke kontroll- og tilsynsoppgaver som vil stå i fokus



INNHOLDSFORTEGNELSE

INNHOLDSFORTEGNELSE.....	2
INNLEDNING	3
1 KONTROLLUTVALGETS VIRKSOMHET	1
1.1 MØTER I KONTROLLUTVALGET	1
1.2 FJERNMØTE.....	1
1.3 KONTROLLUTVALGETS BUDSJETT	1
1.3 KONTROLLUTVALGETS SEKRETARIAT.....	2
1.4 REVISJONEN.....	2
2 KONTROLLUTVALGETS PLANLAGTE AKTIVITET	2
2.1 REGNSKAPSREVISJON	2
2.2 FORVALTNINGSREVISJON OG EIERSKAPSKONTROLLER.....	3
2.3 GENERELT TILSYN MED FORVALTNINGEN	3
2.3.1 ORIENTERING FRA POLITISK OG ADMINISTRATIV LEDELSE.....	4
2.3.2 BEFARING/BESØK.....	4
2.3.3 SAMORDNING AV KONTROLL.....	4
2.4.4 HENVENDELSER FRA PUBLIKUM.....	4
2.4 RAPPORTERING OG ØVRIGE SAKER TIL KOMMUNESTYRET	5
2.5 ANNET.....	5
3 KONTROLLUTVALGETS MØTEPLAN FOR 2025.....	5
VEDLEGG - MØTEPLAN	6

INNLEDNING

Kommunene er samfunnets viktigste velferdsprodusenter og forvalter betydelige ressurser på vegne av innbyggerne. Omfanget av og bredden i den kommunale tjenesteproduksjonen medfører behov for utstrakt styring og kontroll. Egenkontrollen er et viktig element i det lokale folkestyret, og skal bidra til å styrke allmenhetens tillit til forvaltningen i tillegg til å bidra til at kommunen når de mål som er satt.

Kontrollutvalget er kommunestyrets redskap for å føre løpende kontroll med forvaltningen på kommunestyrets vegne. Arbeidet styres av kommunelovens §§ 22, 23 og 24 samt forskrift om kontrollutvalg og revisjon i kommuner og fylkeskommuner.

God dialog og informasjonsutveksling er sentralt for å lykkes med samspillet mellom kommunestyret og kontrollutvalget. Kontrollutvalget ønsker med dette å legge til rette for god og åpen dialog som skaper en gjensidig forståelse for gjennomføringen av oppgavene. Det er også viktig å tydeliggjøre den klare ansvars- og oppgavefordelingen mellom kontrollutvalget, sekretariatet, administrasjonen og revisjonen.

Kontrollutvalgets oppgaver er omfattende, og knytter seg både til kontroll med den kommunale forvaltningen og til kontroll med revisjonens arbeid og kommunale selskap. Dette innebærer å iverksette forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll og andre undersøkelser i kommunen, samt påse at kommunens regnskap blir betryggende revidert.

En årsplan er derfor et av kontrollutvalgets viktigste styringsdokumenter for å planlegge en god og riktig egenkontroll som er tilpasset kontrollutvalgets ressurser.

1 KONTROLLUTVALGETS VIRKSOMHET

1.1 MØTER I KONTROLLUTVALGET

Møtene i kontrollutvalget er åpne. Møtene vil være lukket i saker/orienteringer der lov- og regelverk hjemler taushetsplikt og lukket dør.

Kommunens ordfører og revisor har møte- og talerett i kontrollutvalgets møter.

Det legges opp til 5 møter i 2025, se kontrollutvalgets møteplan for 2025 i kapittel 3.

1.2 FJERNMØTE

Tynset kommune har sitt [saksbehandlingsreglement](#) (k.sak 84/24 den 1. oktober 2024) vedtatt at møter i folkevalgte organ kan gjennomføres som fjernmøte ut fra disse forutsetningene:

- *Hovedregelen for møter i folkevalgte organer i Tynset kommune er fysiske møter.*
- *Møter i kommunens folkevalgte organer kan holdes som fjernmøter når særlige grunner taler for dette. Eksempler på særlige grunner kan være hensynet til medlemmenes helse og sikkerhet, at det haster mye å få fattet vedtak i saken eller at saken/sakene må anses for å ha lav grad av betydning.*
- *Det er en forutsetning at lovens regler for saksbehandling og møteoffentlighet ivaretas fullt ut også ved fjernmøter.*
- *Det skal brukes sikre digitale plattformer ved fjernmøter..*

Mulighet til fjernmøte anses som et godt og effektivt supplement, særlig med tanke på deltagelse for revisor for å kunne spare kostnader til reising. Ut fra forutsetningene legges det i hovedsak opp til fysiske møter for kontrollutvalget, men med mulighet for revisor til å delta digitalt.

1.3 KONTROLLUTVALGETS BUDSJETT

Kontrollutvalget utarbeider forslag til budsjett for kontrollarbeidet i kommunen. For at forslaget vil foreligge tidnok til at kommunen kan få innarbeidet dette i sine budsjetter, så behandler kontrollutvalget denne saken i sitt septembermøte.

I forslaget ligger rammen for kontrollutvalgets virksomhet, revisjonens virksomhet og sekretariatets virksomhet.

Det er bare kommunestyret som kan gjøre endringer i rammene for kontrollutvalgets arbeid.

1.3 KONTROLLUTVALGETS SEKRETARIAT

Sekretariatsfunksjonen for kontrollutvalget er uavhengig fra kommunens administrasjon.

Etter planen vil Tynset kommune bli en av eierkommunene til Konsek Trøndelag IKS innen 1.januar 2025.

Avtalen innebærer at Tynset kommune får 256 timer per år, mot 220 i dagens avtale.

Timebudsjettet inkluderer møtevirksomhet, reisetid og saksforberedelser og utarbeidelse av risiko- og vesentlighetsvurderinger for plan for forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll.

Timeleveransen skal i løpet av en fireårsperiode omtrent tilsvare budsjettet.

Sekretariatsfunksjonen vil utføres av Ragnhild Aashaug som ansvarlig rådgiver. Selskapet har bred kompetanse som vil bistå i ulike saker.

1.4 REVISJONEN

Revisjonen er uavhengig av kommunes administrasjon.

Kommunens regnskapsrevisjon gjennomføres etter avtale med KPMG AS med Thore Kleppen som oppdragsansvarlig regnskapsrevisor til og med 31.12.2024. Det betyr at regnskapsåret 2024 skal gjennomføres av KPMG.

Forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll og andre undersøkelser gjennomføres etter avtale med ny leverandør av revisjonstjenester. Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor skal pekes ut for hvert enkelt forvaltningsrevisjonsprosjekt eller eierskapskontroll.

Det inngås en ny avtale for alle revisjonstjenestene fra og med den 01.01.2025. Alle revisjonstjenestene er samlet i en avtale.

2 KONTROLLUTVALGETS PLANLAGTE AKTIVITET

2.1 REGNSKAPSREVISJON

Kontrollutvalget skal holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at det foregår i samsvar med de bestemmelser som følger av loven, god kommunal revisjonsskikk og avtalen som foreligger med revisor.

Ved oppstart av ny avtale vil kontrollutvalget forsikre seg om at begge parter har en felles forståelse av oppdraget i henhold til avtalen.

I oppfølgingen av påse-ansvaret for regnskapsrevisjonen, vil kontrollutvalget følge Forum for kontroll og tilsyn sin veileder for å sikre at kommunens regnskap blir revidert på en betryggende måte.

Aktivitetene for dette fremgår av møteplanen.

På bakgrunn av kommunens årsregnskap, årsmelding og revisors beretning (ev. også nummererte brev) gir kontrollutvalget en uttalelse til kommunestyret, med kopi til formannskapet. Aktivitetene tilknyttet regnskapsrevisjonen fremgår av møteplanen.

Revisor skriver nummererte brev til kontrollutvalget når det er forhold som skal påpekes, og kontrollutvalget vil følge med på at dette blir fulgt opp. Eventuelle nummererte brev som ikke blir godt nok fulgt opp av kommunen, sendes kommunestyret for videre behandling. Dersom revisor har andre merknader vil kontrollutvalget vurdere om og hvordan det skal følges opp.

2.2 FORVALTNINGSREVISJON OG EIERSKAPSKONTROLLER

Kontrollutvalget skal påse at det gjennomføres forvaltningsrevisjon av kommunens administrasjon og av selskapene som kommunen har eierinteresser i.

Forvaltningsrevisjon er å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger.

Kontrollutvalget skal også påse at det gjennomføres eierskapskontroller. Det innebærer å kontrollere om den som utøver eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.

I 2024 vedtok kommunestyret en plan for forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller. I 2025 vil det bestilles en forvaltningsrevisjon i henhold til prioriteringene i planen dersom det ikke oppstår et akutt behov eller kommunestyret ønsker noe annet.

Kontrollutvalget innstiller til kommunestyret om hvordan anbefalinger i rapporten bør følges opp.

Utvalget vil se til at administrasjonen setter i verk vedtak som er gitt av kommunestyret etter forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller.

Det foreligger ingen forvaltningsrevisjoner eller eierskapskontroller til behandling.

2.3 GENERELT TILSYN MED FORVALTNINGEN

Kontrollutvalget fører tilsyn med forvaltningen på vegne av kommunestyret. Kontrollutvalget imøteser bestillinger mht. saker og prosjekter som kommunestyret ønsker at kontrollutvalget skal følge spesielt opp.

Det generelle tilsynet med forvaltningen gjennomføres i hovedsak gjennom orienteringer fra administrasjonen. Det tas fortløpende stilling til dette.

Henvendelser til kontrollutvalget, utvalgets egne observasjoner og initiativ, samt saker hvor kommunen har vært omtalt i media vil fortløpende bli fulgt opp.

Kontrollutvalget vil følge opp kommunestyrevedtak som er initiert av kontrollutvalget.

Som et nytt satsingsområde vil kontrollutvalget gjennom året jobbe med å få en bedre løpende oversikt over hvordan kommunen ivaretar sitt ansvar som eier i ulike selskap. For å sikre at utvalget sikrer seg en god rolleforståelse og innsikt i oppgaven, så vil kontrollutvalget delta på ulike samlinger som er innenfor budsjettets ramme.

2.3.1 ORIENTERING FRA POLITISK OG ADMINISTRATIV LEDELSE

Kontrollutvalget ønsker at administrativ ledelse er til stede ved kontrollutvalgets møte når regnskap og årsberetning for foregående år skal behandles.

Det er satt opp orienteringsmøte i møteplanen for kommunaldirektørens internkontroll slik at kontrollutvalget kan vurdere om det er områder som har større risiko.

Kontrollutvalget vil følge med på økonomiforvaltningen gjennom å blir orientert om tertialrapportene.

Det er planlagt et møte med ordfører for å få innspill til områder som politisk ledelse mener kan ha stor risiko.

2.3.2 BEFARING/BESØK

For å bli kjent med den kommunale forvaltningen, og for at ansatte i kommunen skal bli kjent med kontrollutvalget, kan utvalget besøke ulike kommunale virksomheter. Dette kan også inkludere kommunale foretak og selskap. Kontrollutvalget planlegger å gjennomføre et besøk i 2025.

2.3.3 SAMORDNING AV KONTROLL

Tynset kontrollutvalg har ansvaret for forvaltningsrevisjoner og orienteringer i de områdene hvor Tynset kommune har vertskommuneansvar etter kommunelovens §20 – 2. I den forbindelse vil kontrollutvalget invitere til et felles møte for kontrollutvalgene i FARTT-samarbeidet for å informere om områdene, og for å høre om det er behov/ønsker fra kontrollutvalgene som tilhører samarbeidet.

Forvaltningsrevisjoner og statlige tilsyn skal sees i sammenheng. Kontrollformene har et formål om å bidra til læring og forbedring, og det kan bygges på hverandres arbeid. Sekretariatet vil legge frem aktuelle og relevante tilsynsrapporter fra Statsforvalteren og andre statlige tilsynsorganer. Det er planlagt at dette kan gjøres gjennom en orientering fra kommunedirektøren. Kommunelovens §30-7 sier at det statlige tilsynet skal ta hensyn til relevante forvaltningsrevisjoner og vurdere den samlede tilsynsmengden i kommunen.

Sekretariatet sørger for å legge inn forvaltningsrevisjoner i den nasjonale tilsynskalenderen.

2.4.4 HENVENDELSER FRA PUBLIKUM

Kontrollutvalget kan ta imot henvendelser fra publikum, men kontrollutvalget vil ikke opptre som et klageorgan, og har ikke avgjørelsesmyndighet på forvaltningsområdet.

Kontrollutvalget avgjør selv om den enkelte henvendelse er relevant for utvalget, og tar stilling til i hvilken form og grad henvendelsene fra publikum skal følges opp.

2.4 RAPPORTERING OG ØVRIGE SAKER TIL KOMMUNESTYRET

Kontrollutvalget er kommunestyrets redskap for å føre løpende kontroll med forvaltningen på kommunestyrets vegne. I saker som krever beslutning, så innstiller kontrollutvalget til kommunestyret.

Kontrollutvalget rapporterer om sin aktivitet direkte til kommunestyret, og det gjøres i hovedsak slik:

- Forvaltningsrevisjonsrapporter og rapporter etter eierskapskontroller oversendes fortløpende.
- Årsrapporten gjenspeiler kontrollutvalgets samlede aktiviteter. Rapporten for 2024 behandles i januar i 2025, og oversendes deretter til kommunestyret.
- Årsplan for 2026 sendes kommunestyret til orientering slik at kommunestyret er kjent med hvordan kontrollutvalget planlegger å gjennomføre sin aktivitet.
- Viktige saker og forespørsler oversendes fortløpende.

2.5 ANNET

Kontrollutvalgets leder har møte- og talerett i kommunestyret når utvalgets saker skal behandles. Kommunestyrets representant vil legge frem saker fra kontrollutvalget på vegne av utvalgets leder.

Kontrollutvalget og sekretariatet vil fortsette arbeidet med å informere om kontrollarbeidet, blant annet gjennom hjemmesiden til sekretariatet – www.konsek.no. På sekretariatets hjemmeside er det enkel tilgang til kontrollutvalgets saksdokumenter.

3 KONTROLLUTVALGETS MØTEPLAN FOR 2025

Møteplanen er vedlagt, og gir en oversikt over behandlingen av faste saker. Kontrollutvalget forbeholder seg retten til på eget initiativ å foreta endringer i planen og evt. gå inn på andre saker eller prosjekter som ikke er nevnt for å sikre en dynamisk egenkontroll som tar utgangspunkt i saker/områder som kan utgjøre en risiko og som er vesentlig.

Endring av møteplan kan også bli nødvendig av hensyn til saksgang eller av andre årsaker.

VEDLEGG - MØTEPLAN

Aktiviteter		22.jan	12.mar	28.mai	24. sept	24.nov	
Påse betryggende revidering	Gjennomgang av revisjonsarbeidet i henhold til oppdragsavtalen	x					
	Uavhengighetserklæring, vandel, kvalitetskontroll					x	
	Revisjonsstrategi, plan for forenklet etterlevelseskontroll					x	
	Revisjonsberetning og årsoppgjørsnotat			x			
	Åpenhetsrapport			x			
	Forenklet etterlevelseskontroll				x		
	Foregår revisjonsarbeidet i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk					x	
	Vurdering av revisjonens arbeid fra adm. og revisor. Utsjekk av aktiviteter i henhold til oppdragsavtalen					x	
Orienteringer fra kommunedirektør (KD)	KDs internkontroll – risiko- og vesentlighetsvurdering				x		
	Årsregnskap/årsmelding 2023			x			
	Tertialrapportering			x	x	x	
	Statlige tilsyn			x			
Dialogmøte med ordfører	x						
Årsmelding/årsregnskap kommune			x				
Aktiviteter i kontrollutvalget	Bestille forvaltningsrevisjon		x				
	Årsmelding fra kontrollutvalget		x		x		
	Budsjettkontroll				x		

	Budsjett for kontrollutvalget				x		
	Vurdering av kommunens eierskapsoppfølging		x		x		
	Årsplan- og møteplan					x	
	Virksomhetsbesøk		Plan		Besøk		
Vertskommuneansvaret	Felles møte utvalgene i FARTT-samarbeidet		x				
Opplæring	Ved behov	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	

Kurs

KU-konferansen NKRF: 29 – 30. januar
Fagkonferansen FKT: 4. - 5. juni
Samling Konsek: 13.nov
Kontrollutvalgslederskolen FKT, del 3 15. – 16. oktober

Forenklet etterlevelseskontroll - håndtering av utleieboliger

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tynset kommune

Møtedato

28.10.2024

Saknr

35/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-216

Arkivsaknr 23/430 - 17

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar revisors attestasjonsuttalelse om etterlevelse av bestemmelser og vedtak for økonomiforvaltningen til orientering.

Kontrollutvalget merker seg at attestasjonsuttalelsen ikke er levert innen seneste frist i kommunelovens § 24-9, siste ledd.

Vedlegg

Revisors uttalelse forenklet etterlevelseskontroll 2023 - Prinsipper for håndtering av utleieboliger

Saksopplysninger

Kontrollutvalget skal påse at det føres kontroll med at den økonomiske forvaltningen foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak (kommuneloven § 23-2 første ledd bokstav b). Som følge av dette ansvaret skal kontrollutvalget også påse at det gjennomføres forenklet etterlevelseskontroll av forvaltningen jf. kommuneloven § 24-9.

Formålet med forenklet etterlevelseskontroll er, innenfor en begrenset ressursramme, å forebygge svakheter og sikre at kommunen følger sentrale bestemmelser og vedtak på økonomiområdet. Dette bygger opp under god økonomiforvaltning, åpenhet og tillit til forvaltningspraksis.

Målsettingen er å etablere enkle og jevnlig kontrollhandlinger som kan fange opp vesentlige svakheter i sentrale deler av økonomiforvaltningen. Kontrollhandlingene kan blant annet foretas på områder hvor brudd har særlige økonomiske konsekvenser, eller i særlig grad svekker tilliten til økonomiforvaltningen.

Forenklet etterlevelseskontroll av økonomiforvaltningen omfatter ikke vurderinger av produktivitet, kostnadseffektivitet, kvalitet, måloppnåelse og virkninger. Slike vurderinger faller inn under forvaltningsrevisjon.

Revisor har utført et attestasjonsoppdrag som skal gi moderat sikkerhet, i forbindelse med Tynset kommunes etterlevelse av bestemmelser og vedtak for økonomiforvaltningen på følgende område:

- prinsippene for håndtering av utleieboliger

Valgte kriterier:

- Det foreligger det vedtak for den enkeltes søknad om kommunal bolig
- Det foreligger gyldig husleieavtaler mellom utleier (Tynset kommune) og leietaker som er signert i henhold til gjeldende delegeringsreglement
- Leibeløp justeres i henhold til leiekontrakt
- Leibeløp betales i henhold til gjeldende betingelser

Attestasjonsuttalelsen er ikke levert innen fristen 30.06.2024 som kommuneloven setter, men den 30.08.2024.

Vurdering

Revisor konkluderer med at Tynset kommune i det alt vesentlige har etterlevd prinsipper for håndtering av utleieboliger.

Konklusjon

Kontrollutvalgets sekretariat anbefaler at kontrollutvalget tar revisors attestasjonsuttalelse til orientering.

Videre anbefaler sekretariatet at kontrollutvalget bør merke seg at attestasjonsuttalelsen ikke er levert innen seneste frist i henhold til kommunelovens § 24-9, siste ledd.



KPMG AS
Vangsvegen 73
2317 Hamar

Telephone +47 45 40 40 63
Fax
Internet www.kpmg.no
Enterprise 935 174 627 MVA

Til Kontrollutvalget i Tynset kommune

Uavhengig revisors attestasjonsuttalelse om etterlevelse av bestemmelser og vedtak for økonomiforvaltningen i Tynset kommune

Vi har utført et attestasjonsoppdrag som skal gi moderat sikkerhet, i forbindelse med Tynset kommunes etterlevelse av bestemmelser og vedtak for økonomiforvaltningen på følgende områder:

Etterlevelse av prinsipper for håndtering av utleieboliger gjeldende for Tynset kommune

Kontrollen har vært utført ut fra følgende kriterier:

- Det foreligger det vedtak for den enkeltes søknad om kommunal bolig
- Det foreligger gyldig husleieavtaler mellom utleier (Tynset kommune) og leietaker som er signert i henhold til gjeldende delegeringsreglement
- Leiebeløp justeres i henhold til leiekontrakt
- Leiebeløp betales i henhold til gjeldende betingelser

Ledelsens ansvar

Kommunedirektøren er ansvarlig for å etablere administrative rutiner som sørger for at økonomiforvaltningen knyttet til utleieboliger utøves i tråd med bestemmelser og vedtak. Ansvaret omfatter å utforme, implementere og vedlikeholde en betryggende økonomiforvaltning for utleie av kommunale boliger.

Vår uavhengighet og kvalitetskontroll

Vi er uavhengige av kommunen i overenstemmelse med lov og forskrift og *Code of Ethics for Professional Accountants* (IESBA Code) og med de etiske kravene som er relevante for vårt oppdrag, og vi har oppfylt våre etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene og IESBA Code. Vi anvender *ISQC 1 [NORSK] – Kvalitetskontroll for revisjonsfirmaer som utfører revisjon og forenklet revisorkontroll av regnskaper samt andre attestasjonsoppdrag og beslektede tjenester* og opprettholder et omfattende system for kvalitetskontroll inkludert dokumenterte retningslinjer og prosedyrer vedrørende etterlevelse av etiske krav, faglige standarder og gjeldende lovmessige og regulatoriske krav.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å avgi en uttalelse om etterlevelse av bestemmelser og vedtak for økonomiforvaltningen på grunnlag av bevisene vi har hentet inn. Vi har utført vårt attestasjonsoppdrag med moderat sikkerhet i samsvar med kommunelovens regler og RSK 301 Forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen. Standarden krever at vi planlegger og gjennomfører oppdraget for å oppnå moderat sikkerhet for hvorvidt det foreligger vesentlige feil eller mangler ved

Offices in:

KPMG AS, a Norwegian limited liability company and member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity.

Statsautoriserte revisorer - medlemmer av Den norske Revisorforening

Oslo	Elverum	Mo i Rana	Stord
Alta	Finnsnes	Molde	Straume
Arendal	Hamar	Skien	Tromsø
Bergen	Haugesund	Sandefjord	Trondheim
Bodø	Knarvik	Sandnessjøen	Tynset
Drammen	Kristiansand	Stavanger	Ålesund



etterlevelse av bestemmelser og vedtak i kommunens økonomiforvaltning på det området vi har foretatt forenklet etterlevelseskontroll. Vi baserer oppgaven på en risiko- og vesentlighetsvurdering som er lagt frem for kontrollutvalget.

Utføring av et attestasjonsoppdrag som skal gi moderat sikkerhet i henhold til RSK 301, innebærer å utføre handlinger for å innhente bevis for at bestemmelser og vedtak for økonomiforvaltningen etterleveres. Typen, tidspunktet for og omfanget av de valgte handlingene avhenger av revisors skjønn. Moderat sikkerhet har klart lavere sikkerhetsgrad enn betryggende sikkerhet, og vi gir derfor ikke uttrykk for samme nivå av sikkerhet som i en revisjonsberetning.

Vi mener at vi har innhentet tilstrekkelig og hensiktsmessig bevis som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Basert på de utførte handlingene og innhentede bevis er vi ikke blitt oppmerksomme på noe som gir oss grunn til å tro at Tynset kommune ikke i det alt vesentlige har fulgt prinsippene for utleie av kommunale boliger.

Hamar, 30. august 2024

KPMG

Thore Kleppen
Statsautorisert revisor

Oppdragsansvarlig regnskapsrevisors uavhengighetserklæring

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tynset kommune

Møtedato

28.10.2024

Saknr

36/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-216

Arkivsaknr 24/378 - 3

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar erklæringen om revisorens uavhengighet for regnskapsåret 2024 til orientering.

Vedlegg

Egenvurdering uavhengighet 2024 - Tynset kommune

Saksopplysninger

Kommunens revisor må vurdere sin egen uavhengighet. Hvert år, og ved behov, skal revisoren legge fram en skriftlig vurdering av sin uavhengighet for kontrollutvalget.

Revisoren kan ikke ha andre jobber eller styreverv i kommunen eller tilknyttede virksomheter. Revisoren kan heller ikke delta i aktiviteter som kan skape interessekonflikter, eller tilby rådgivningstjenester som kan svekke hans uavhengighet og objektivitet.

Kommunens revisor må ha god vandel. Revisjonsselskapet bekrefter dette ved ansettelse og skifte av revisjonsoppdrag. KPMG AS har ikke bekreftet revisorens vandel, men sekretariatet tar utgangspunkt i at dette er i orden.

Kommunens oppdragsansvarlige revisor, Thore Kleppen, er registrert som statsautorisert revisor.

Vurdering og konklusjon

Egenerklæringen viser at den oppdragsansvarlige revisoren fyller kravene i forskriften. Vi anbefaler at kontrollutvalget tar erklæringen til orientering.



KPMG AS
Aumliveien 4C
2500 Tynset

Telephone +47 45 40 40 63
Fax
Internet www.kpmg.no
Enterprise 935 174 627 MVA

Til Kontrollutvalget i Tynset kommune

Kopi:

Kommunedirektøren
Formannskapet

Egenvurdering av revisors uavhengighet

I følge kommuneloven § 24-4 skal revisor være uavhengig og ha godandel. Nærmere krav til revisors uavhengighet ogandel følger av forskrift om kontrollutvalg og revisjon, kapittel 3, §§ 16-19. Revisor skal hvert år, og ellers ved behov, gi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet til kontrollutvalget (jfr forskriftens § 19)

I samsvar med Forskrift om kontrollutvalg og revisjon §15, jf Kommuneloven § 24-4, avgir undertegnede oppdragsansvarlige revisor med dette sin egenvurdering av vår uavhengighet til kontrollutvalget. Undertegnede er kjent med at kravet til uavhengighet og objektivitet også gjelder for revisors medarbeidere. I KPMG AS sine revisjonsplaner inngår en vurdering av uavhengighet til hver enkelt revisor i virksomhetens revisjonsteam som et eget punkt i revisjonsplanen.

Oppdragsrevisors egenvurdering av kravene

	Forskriftskrav	Egenvurdering
1	Krav til revisors uavhengighet, jf forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 16	§ 16. Undertegnede bekrefter at det ikke foreligger spesielle forhold som er egnet til å svekke tilliten til revisorens uavhengighet og objektiviteter
2	Revisors tilknytning til den reviderte virksomheten, jf forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 17	§ 17. Undertegnede bekrefter at revisor ikke har en slik tilknytning til den reviderte eller kontrollerte virksomhetens ansatte eller tillitsmenn at den er egnet til å svekke revisorens uavhengighet og objektivitet. Heller ikke revisors nærstående har slik tilknytning.
3	Revisors stillinger, verv og tjenester, jf forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 18	§ 18a. Undertegnede bekrefter at revisor ikke har andre stillinger i kommunen eller fylkeskommunen § 18b. Undertegnede bekrefter at revisor ikke har andre stillinger i en virksomhet som kommunen eller fylkeskommunen deltar i, eller er eier av. § 18c. Undertegnede bekrefter at revisor ikke er medlem av styrende organer i virksomhet som kommunen eller fylkeskommunen deltar i eller er eier av, utover at revisors virksomhet utfører revisjon og er organisert som et interkommunalt selskap, samvirkeforetak eller aksjeselskap.

	<p>§ 18d. Undertegnede bekrefter at revisor ikke deltar i, eller har funksjoner i en annen virksomhet, som medfører at revisorens interesser kommer i konflikt med interesser til kommunen eller fylkeskommunen, eller på annen måte er egnet til å svekke tilliten til revisoren.</p>
	<p>§ 18e. Undertegnede bekrefter at revisor ikke utfører rådgivningstjenester eller andre tjenester for kommunen eller fylkeskommunen, som er egnet til å svekke revisorens uavhengighet og objektivitet.</p>
	<p>§ 18f. Undertegnede bekrefter at revisor ikke yter tjenester som hører inn under den reviderte virksomhetens egne ledelses – og kontrolloppgaver.</p>
	<p>§ 18g. Undertegnede bekrefter at revisor ikke opptrer som fullmektig for den reviderte virksomheten, unntatt ved bistand i skattesaker etter domstolloven § 218</p>

Tynset,
KPMG AS

Thore Kleppen
Statsautorisert revisor
(elektronisk signering)

Revisjonsstrategi 2024

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tynset kommune

Møtedato

28.10.2024

Saknr

37/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-216

Arkivsaknr 24/378 - 4

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar revisors redegjørelse om revisjonsstrategi for 2024 til orientering.

Saksopplysninger

Kontrollutvalget skal påse at kommunens regnskaper blir revidert på en betryggende måte. ([Kommuneloven § 23-2](#)), samt holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet ([forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 3](#)).

Revisor skal hvert år utarbeide en strategi og plan for revisjonsoppdraget med utgangspunkt i risiko og vesentlighetsvurderinger.

Formålet med strategien er primært å avdekke risiko for feilrapportering og å definere hvilke revisjonshandlinger som må gjennomføres for å skrive en revisjonsberetning innen 15. april.

Kontrollutvalgets sekretariat har bedt oppdragsansvarlig revisor om å orientere om planleggingen av revisjonsarbeidet for 2024 og den løpende revisjonen så langt i året. Kontrollutvalget vil på denne måten både ha mulighet til å følge opp det arbeidet som gjøres, forsikre seg om at revisjonen fungerer på en betryggende måte og gi innspill til revisor i videre arbeid.

Vurdering

Kontrollutvalgets sekretariat viser til revisors orientering i møtet og anbefaler kontrollutvalget å ta redegjørelsen til orientering.

Forenklet etterlevelseskontroll 2025 - risiko- og vesentlighetsvurdering

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tynset kommune

Møtedato

28.10.2024

Saknr

38/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-216

Arkivsaknr 24/378 - 5

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar revisors risiko- og vesentlighetsvurderingen for forenklet etterlevelseskontroll 2025 til orientering.

Saksopplysninger

Revisor skal i henhold til [kommuneloven § 24-9](#) gjennomføre en forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen og skal senest 30. juni gi en skriftlig uttalelse til kontrollutvalget om resultatet av kontrollen (med kopi til kommunedirektøren).

Formålet med forenklet etterlevelseskontroll, er innenfor en begrenset ressursramme å forebygge svakheter og bidra til å sikre at kommunen følger sentrale bestemmelser og vedtak på økonomiområdet. Revisor skal innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om det foreligger brudd på lover, forskrifter eller vedtak, der bruddet er av vesentlig betydning for økonomiforvaltningen.

Revisors etterlevelseskontroll skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering (ROV), som skal legges fram for kontrollutvalget.

Vurdering

Revisor vil presentere sine risiko- og vesentlighetsvurderinger direkte i møtet.

Kontrollutvalgets sekretariat viser til revisors orientering i møtet og anbefaler kontrollutvalget å ta redegjørelsen til orientering.

Opplæring av kontrollutvalget - 28.10.2024

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tynset kommune

Møtedato

28.10.2024

Saknr

39/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-033

Arkivsaknr 23/558 - 5

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar sakene til orientering.

Vedlegg

KS anbefalinger eierskap

Kommuneundersøkelsen 2024 - Svak beredskap for kommunikasjon ved bortfall av strøm, mobil og internett

Det er bare medlemmene som kan sette fram forslag

Innbyggerpanel er et folkevalgt organ

I dispensasjonssaker er politikerne rettsanvendere

Det handler om tillit - Erfaringer fra kommunesektorens etikkutvalg

10 anbefalinger til folkevalgtes involvering i kommunale budsjettprosesser

Pressens offentlighetsutvalg har undersøkt bruken av politikerportaler i norske kommuner

Saksopplysninger

Kontrollutvalget har fått følgende dokumenter som del av sin opplæring:

1. Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll
Veileder fra KS.
2. Kommuneundersøkelsen 2024 fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Nyhet fra nettsiden til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, publisert 27.05.2024.
Spørreundersøkelse og oppsummering av hvordan kommunene jobber med beredskap.
3. Det er bare medlemmene som kan sette frem forslag
Kommunal Rapport 06.05.2024. Artikkel av Jan Fridthjof Bernt, professor emeritus ved Universitetet i Bergen.
Kan man i et utvalg fremme forslag på vegne av et parti som ikke er representert i utvalget?
4. Innbyggerpanel er et folkevalgt organ
Kommunal Rapport 05.06.2024, Sivilombudet.
Innbyggerpanel må åpne møter og saksdokumenter etter at Sivilombudet har sett nærmere på ordningen.
5. I dispensasjonssaker er politikerne rettsanvendere
Kommunal Rapport 01.07.2024, kronikk av Fredrik Holth og Nikolai K. Winge, Holth & Winge.
6. Det handler om tillit - Erfaringer fra kommunesektorens etikkutvalg
Artikkel hentet fra NKRF sin nettside, publisert 01.09.2024.
7. 10 anbefalinger til folkevalgtes involvering i kommunale budsjettprosesser
Publisert på NKRF sin nettside 02.10.2024.
Telemarksforskning har, på oppdrag fra KS FoU, utredet status for folkevalgtes involvering i kommunale budsjett- og økonomiplanprosesser.
8. Pressens offentlighetsutvalg har undersøkt bruken av politikerportaler i norske kommuner
Artikkel hentet fra FKT sin nettside 27.09.2024.

Vurdering og konklusjon

Sak 1 er ment som en bakgrunn for hvordan kontrollutvalget bedre kan vurdere kommunen sitt arbeid som eier av selskaper. det er foreslått som et tema i årsplan for 2025.

I sak 2 kan sekretariatet legge frem Tynset kommune sine svar i undersøkelsen dersom det er ønskelig.

Kontrollutvalget kan ta sakene til orientering.



KS FOLKEVALGTPROGRAM 2019–2023

Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll.



KOMMUNESEKTORENS ORGANISASJON

The Norwegian Association of Local and Regional Authorities

Innhold

- 4 Eierstyring og selskapsledelse, selskapsformer og alternative organisasjonsformer**
- 10 Organisasjonsformenes forhold til forvaltningsloven og offentlighetsloven**
- 11 Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll**

Forsidefoto:
Adobe Stock

Ansvarlig redaktør:
Dag-Henrik Sandbakken

Grafisk formgivning:
Ståle Hevrøy, Bly

Utgivelsesår:
2020

ISBN 978-82-93100-69-0

Dette heftet er utgitt av KS.
KS er kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon i Norge. Alle landets 356 kommuner og 11 fylkeskommuner (pr. 2020) er medlemmer.

Forord

Kommuner og fylkeskommuner har stor frihet til å velge hvordan tjenestene og virksomheten skal organiseres. Når kommunen eller fylkeskommunen organiserer tjenesteproduksjonen innenfor kommunen eller fylkeskommunen som organisasjon, gjelder de styringssystemene som følger av kommuneloven: Kommunestyret og fylkestinget har i utgangspunktet all beslutningsmyndighet.

Når kommunestyret eller fylkestinget velger å organisere en del av kommunens virksomhet i aksjeselskaper eller interkommunale selskaper, endres imidlertid betingelsene for folkevalgt styring og kontroll. Kommunestyret eller fylkestinget får da en eierrolle og må styre selskapet gjennom selskapets eierorgan. Denne rolleendringen endrer likevel ikke kommunestyrets eller fylkestingets ansvar for kommunens eller fylkeskommunens samlede virksomhet, dvs. også tjenester som er organisert i selvstendige rettssubjekter utenfor kommune- eller fylkeskommuneorganisasjonen.

For at de folkevalgte skal kunne påvirke og styre selskapene i tråd med de formål som er satt, er det viktig å være bevisst de mulighetene som finnes og at eierskapspolitikken blir gjenstand for en bred og helhetlig prosess. Et grep for å sikre dette, kan være å forankre eierskapspolitikken i kommuneplanen eller fylkesplanen.

Med dette heftet ønsker KS å bidra til kunnskap om viktige hensyn og hva som bør på plass for å få til en god eierstyring av selskaper og foretak, men også å gi kunnskap til styremedlemmene i foretak og selskaper om god selskapsledelse og praktisering av roller og oppfølging når styringsformen endres.

Heftet er revidert og oppdatert ut fra endringer i kommuneloven av 2018. Samfunnsbedriftene og KS konsulent har bidratt i dette arbeidet.



Bjørn Arild Gram
Styreleder i KS



Lasse Hansen
Administrerende direktør i KS

Eierstyring og selskapsledelse, selskapsformer og alternative organisasjonsformer

EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

Selskapsorganisering innebærer at virksomheten er skilt ut fra kommunen eller fylkeskommunen som organisasjon og er et eget rettssubjekt. Kommunens eller fylkeskommunens styringsrolle endres derfor fra å styre gjennom linjeorganisasjonen til å styre gjennom å være eier av selskapet. Forvaltningen av selskapet ligger hos styret og daglig leder.

Kommunestyret eller fylkestinget utøver eierstyring gjennom representantskapet eller generalforsamlingen som er selskapets eierorgan. Representantskapet/generalforsamlingen velger styret, kan instruere styret og omgjøre dets beslutninger.

Et viktig prinsipp ved selskapsorganisering er at selskapets ledende organer skal ha betydelig grad av frihet til å drive virksomheten. Lovfestede bestemmelser og vanlige normer for god selskapsstyring setter grenser for hvor mye kommunen eller fylkeskommunen som eier disse selskapene kan og bør involvere seg i selskapenes virksomhet. Oppgaven til selskapets styre og administrasjon er å planlegge, forvalte og drive virksomheten innenfor en ytre ramme som er trukket opp av eieren/eierne. Den ytre rammen består av eierstrategien, eierskapsmeldingen og selskapsavtalen eller vedtektene for selskapet.



Foto: Adobe Stock



KRAV I KOMMUNELOVEN

Eierskapsmelding

Kommuner og fylkeskommuner skal minst én gang i valgperioden utarbeide en *eierskapsmelding* som skal vedtas av kommunestyret eller fylkestinget selv. Eierskapsmeldingen skal inneholde:

- kommunens eller fylkeskommunens prinsipper for eierstyring
- en oversikt over selskaper, kommunale eller fylkeskommunale foretak og andre virksomheter som kommunen eller fylkeskommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i
- kommunens eller fylkeskommunens formål med sine eierinteresser eller tilsvarende interesser i virksomhetene

Eierskapskontroll

Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring. Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan for hvilke eierskapskontroller som skal gjennomføres. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering. Planen skal vedtas av kommunestyret eller fylkestinget selv, men kommunestyret eller fylkestinget kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

SELSKAPSFORMER OG ALTERNATIVE ORGANISASJONSFORMER

Som nevnt innledningsvis har kommunene og fylkeskommunene stor frihet til å organisere tjenestene slik de finner det hensiktsmessig. Den helhetlige gjennomgangen og avveiningene som tas ved valg av organisasjonsform, eksempelvis hvorvidt virksomheten skal organiseres innenfor eller utenfor kommune- eller fylkeskommuneorganisasjonen, ligger imidlertid utenfor dette heftet.

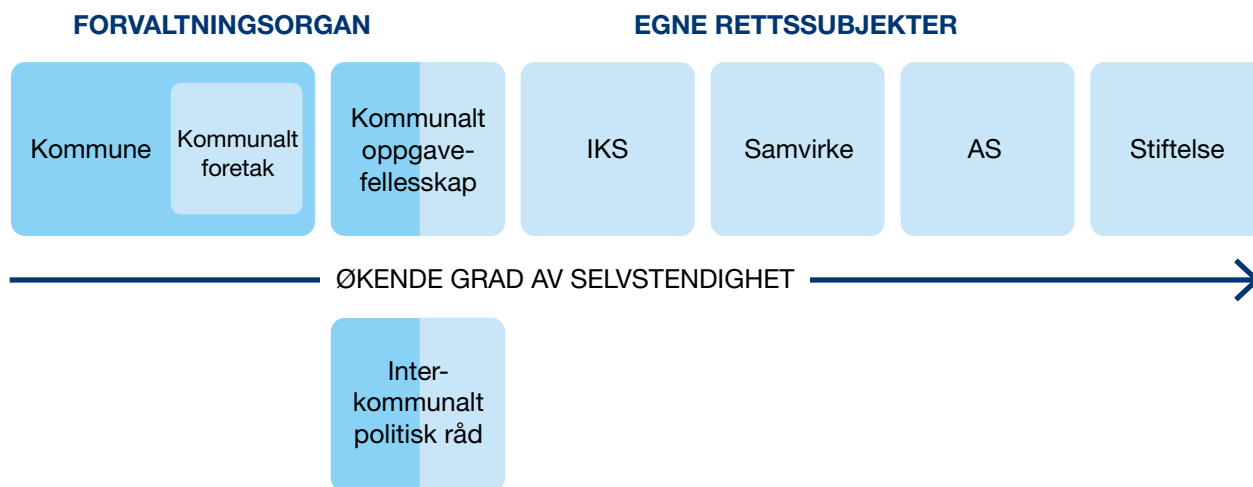
Temaet for heftet er organisasjonsformer som er egne rettssubjekter samt kommunale foretak, og hva valg av selskapsorganisering betyr for kommunen eller fylkeskommunen som eier og hva god eierstyring innebærer. Anbefalingene for godt eierskap, god selskapsledelse og god

kontroll av kommunale og fylkeskommunale selskaper og foretak begrenser seg derfor til interkommunale selskaper (IKS), aksjeselskaper (AS) og foretak etter kommunelovens kapittel 9. For oversiktens skyld gjør vi imidlertid kort rede for alle de alternative organiseringsformene.

Kommunalt foretak

Når kommunen eller fylkeskommunen ønsker å gi en virksomhet en noe mer selvstendig stilling enn det som gjelder i den tradisjonelle etatsmodellen, kan det etableres et kommunalt foretak etter kommunelovens kapittel 9. Foretaket er da ikke en egen juridisk enhet, men del av kommunen eller fylkeskommunen som rettssubjekt. Kommunen eller fylkeskommunen er derfor part i alle avtaler og hefter for foretakets forpliktelser. I motsetning til organisatorisk utskilling av

Alternative organisasjonsmodeller



virksomhet ved bruk av aksjeloven og lov om interkommunale selskaper, vil de ansatte fortsatt ha kommunen eller fylkeskommunen som arbeidsgiver i et kommunalt foretak. Foretaket ledes av et styre, som er utpekt direkte av kommunestyret eller fylkestinget. Daglig leder står i linje under styret, som igjen er underlagt kommunestyret eller fylkestinget. Foretakene er på denne måten direkte underlagt kommunestyrets eller fylkestingets budsjettmyndighet.

Kommunedirektøren har ikke instruksjons- eller omgjøringsmyndighet overfor foretakets daglige leder. Det er imidlertid ett unntak fra denne hovedregelen. Etter kommunelovens §9-16 kan kommunedirektøren instruere styret og daglig leder om at et vedtak i foretaket ikke skal iverksettes før kommunestyret eller fylkestinget har behandlet saken. Kommunedirektøren skal også gis anledning til å uttale seg før styret treffer vedtak i saker som også skal behandles av kommunestyret eller fylkestinget. Uttalelsen skal legges fram for styret i foretaket når styret skal behandle saken. Styrets vedtak skal sendes til kommunestyret eller fylkestinget via kommunedirektøren.

Interkommunalt politisk råd og kommunalt oppgavefelleskap

Ved kommuneloven av 2018 ble reglene om samarbeid etter § 27 erstattet av to nye organisasjonsformer; interkommunalt politisk råd og kommunalt oppgavefelleskap. Det fremgår av forarbeidene at bestemmelsen om kommunalt oppgavefelleskap i kommunelovens kapittel 19, kan både benyttes til enkle og mindre omfattende samarbeid, som samarbeid om kontrollutvalgssekretariat, kommuneadvokat og



Foto: Adobe Stock

liknende, og til større og mer omfattende samarbeid. Bestemmelsen åpner i utgangspunktet for samarbeid om å løse alle typer oppgaver, både lovpålagte og ikke-lovpålagte. Den enkelte lov vil imidlertid kunne legge begrensninger på muligheten til å samarbeide på et område. Et interkommunalt politisk råd er et politisk samarbeidsorgan. Rådet kan gis myndighet til å behandle saker som går på tvers av kommune- eller fylkesgrensene, det vil si saker som er grenseoverskridende. Dette kan for eksempel være å behandle og eventuelt avgi uttalelser i høringsaker eller å drøfte ulike regionale satsinger eller tiltak. Rådet kan ikke produsere tjenester for innbyggerne eller kommunene eller fylkeskommunene i regionen.

Samvirkeforetak har trekk både fra aksjeselskaps- og foreningsformen, men skiller seg likevel klart fra begge disse organisasjonsformene.

Interkommunale selskaper (IKS)

Et interkommunalt selskap etter lov om interkommunale selskaper kan bare eies av kommuner, fylkeskommuner eller andre interkommunale selskaper. Eierne har samlet sett et ubegrenset ansvar for selskapets forpliktelser. Det er Lov om interkommunale selskaper (IKS-loven) av 29. januar 1999 nr. 6 som regulerer denne organisasjonsformen.¹

Deltakerkommunene eller fylkene utøver eierstyring gjennom sine valgte medlemmer i representantskapet. Selve forvaltningen av selskapet ligger imidlertid hos styret og daglig leder. Med «forvaltningen av selskapet» menes at styret skal lede selskapets virksomhet i vid forstand, herunder at styret har ansvaret for at de verdier deltakerne har lagt i selskapet anvendes i samsvaret med formålet.

Selskapets eierorgan og øverste myndighet er representantskapet, og eierne skal opprette en skriftlig selskapsavtale. Hver enkelt deltakerkommune eller fylkeskommune skal ha minst en representant i representantskapet. Det enkelte kommunestyre eller fylkesting har instruksjonsrett overfor sine medlemmer i representantskapet.

Representantskapet velger også styret. Styret skal ha minst tre medlemmer, og omfattes av

kravet om balansert kjønnsrepresentasjon. Daglig leder eller medlemmer av representantskapet kan ikke være medlem av styret.

Representantskapet som eierorgan utøver kontroll over styret på flere måter:

- bestemmer sammensetningen på styret
- kan instruere styret og omgjøre beslutninger
- kan gjennom selskapsavtalen fastslå at nærmere angitte saker må godkjennes i representantskapet

Samvirkeforetak

Kommuner eller fylkeskommuner kan også delta i samvirkeforetak. Det er lov om samvirkeforetak (samvirkelova) av 29. juni 2007 nr. 81 som regulerer denne organisasjonsformen.

Samvirkeforetak har trekk både fra aksjeselskaps- og foreningsformen, men skiller seg likevel klart fra begge disse organisasjonsformene. I motsetning til i aksjeselskapet, der eierinteressene i prinsippet primært er knyttet til kapitalavkastningen, er eierinteressene i samvirkeselskapet knyttet til bruken av selskapets varer/ tjenester. Medlemmene har ved sitt medlemskap direkte nytte av den virksomheten som drives, og hovedformålet er å fremme medlemmenes økonomiske interesser. Samvirkeforetak eies av

¹ KMD sendte i november 2014 forslag til endringer i lov om interkommunale selskaper ut på høring. Høringsnotatet inneholder forslag om at IKS-lovens ansvarsregler erstattes av nye regler om begrenset deltakeransvar. Forslaget er fortsatt under behandling.

medlemmene og foretaket forvaltes av styret i tråd med vedtektene, mens daglig leder har ansvaret for den daglige driften av virksomheten.

Samvirkeforetak har ikke fritt omsettelige eierandeler. Utgangspunktet er likevel at de som kan få sine økonomiske interesser ivaretatt av et samvirkeforetak, har rett til å bli medlem av foretaket ved innmelding. Foretaket kan bare nekte medlemskap dersom det er saklig grunn for det. På årsmøtet, samvirkets øverste organ, fattes beslutninger som hovedregel ut fra prinsippet om ett medlem, én stemme.

Aksjeselskap

Et aksjeselskap kan eies av en kommune eller fylkeskommune alene, sammen med andre kommuner og fylkeskommuner eller sammen med private rettssubjekter. Det er Lov om aksjeselskaper (aksjeloven) av 13.juni 1997 nr. 44 som regulerer denne organisasjonsformen.

I et AS har eierne begrenset økonomisk risiko for selskapets økonomiske forpliktelser. Selskapets øverste eierorgan er generalforsamlingen. Gjennom generalforsamlingen, utøver eierne den øverste myndigheten i selskapet. Her kan eierne gjennom vedtekter, instruksjoner og andre generalforsamlingsvedtak fastsette rammer og gi nærmere regler for styret og daglig leder. Det er generalforsamlingen som velger styret.

Selskapet ledes av styret og en daglig leder. Styret har det overordnede ansvaret for at selskapet drives i samsvar med eiernes formål, selskapsvedtektene og eventuelle instruksjoner fra eier, og innenfor rammen av lovverket. Styret har også en viktig funksjon for å sikre strategisk planlegging for selskapet. Daglig leder skal forholde seg til de pålegg og retningslinjer som styret har gitt.

Stiftelse

Kommuner og fylkeskommuner kan også opprette stiftelser. Det er lov om stiftelser (stiftelsesloven) av 15. juni 2001 nr. 59 som regulerer denne organisasjonsformen.

En stiftelse er et selvstendig rettssubjekt og etableres gjerne for å ivareta et bestemt formål. Stiftelsens styre skal ivareta dette formålet uten å se hen til andre interesser. Som oppretter av en stiftelse kan kommunen eller fylkeskommunen dermed ikke utøve direkte styring over stiftelsens virksomhet eller gjøre krav på andel i stiftelsens overskudd (ta utbytte). Oppretteren kan heller ikke løse opp stiftelsen. Organisering gjennom å opprette en stiftelse gjør virksomheten helt uavhengig av kommunen eller fylkeskommunen.



Foto: Adobe Stock

Organisasjonsformenes forhold til forvaltningsloven og offentlighetsloven



Forvaltningsloven gjelder for all virksomhet som drives innenfor kommunen eller fylkeskommunen som eget rettssubjekt, inkludert kommunale eller fylkeskommunale foretak. Selskaper omfattes som utgangspunkt ikke av forvaltningsloven, men dersom de har så tett tilknytning til forvaltningen at de kan anses å være «organer for stat, kommuner eller fylkeskommuner» vil forvaltningsloven likevel gjelde. Grensedragningen her beror på en helhetsvurdering. Relevante vurderingstemaer er selskapsform, formålet og bakgrunnen for opprettelsen, hva slags virksomhet selskapet driver, om selskapet har monopolvirksomhet, og om den må regnes som et ledd i gjennomføringen av kommunal eller fylkeskommunal politikk. Det sentrale vurderingstemaet vil være hvor sterk reell tilknytning det er mellom selskapet og forvaltningen.

Offentlighetsloven gjelder for kommunalt eller fylkeskommunalt eide selskaper dersom det offentlige har eierandeler som gir rett til mer enn halvparten av stemmene i det øverste organet, eller direkte eller indirekte har rett til å velge mer enn halvparten av medlemmene med stemmerett i det øverste organet. Offentlighetsloven gjelder likevel ikke for offentlig eide selskaper som hovedsakelig driver næringsvirksomhet i direkte konkurranse med og på samme vilkår som private.

Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll

Anbefalingene for godt eierskap, god selskapsledelse og god kontroll av kommunale og fylkeskommunale selskaper og foretak begrenser seg til interkommunale selskaper (IKS) og aksjeselskaper (AS) og foretak etter kommunelovens kapittel 9.



Foto: Adobe Stock

1

ANBEFALING 1:

Velge selskapsform ut fra formål og behov

Kommunen eller fylkeskommunen bør som eier sørge for en selskapsform som er tilpasset virksomhetens formål og oppgaver, behovet for eierstyring, samfunnsansvar, hensynet til inn-syn, markedsforhold og det aktuelle lovverket.

Et aktivt og godt eierskap er grunnleggende for en best mulig lokalpolitisk forvaltning av kommunens eller fylkeskommunens samlede verdier og har direkte konsekvenser for selskapene, deres disposisjoner og deres markedsposisjon. Kommunen eller fylkeskommunen bør derfor kommunisere klart hva den ønsker å oppnå med sine selskaper og samarbeid. På denne måten gis viktige signaler overfor omverden, noe som styrker kommunens eller fylkeskommunens omdømme.

Når deler av virksomheten skal legges ut i et selskap, og selskapsformen diskuteres, bør kommunestyret eller fylkestinget med utgangspunkt i de oppgavene som skal løses vurdere hvilket styringsbehov kommunen eller fylkeskommunen har. Hvis det er snakk om å delegere myndighetsoppgaver, f.eks. ansvar for å utøve tilsyn, treffe forvaltningsvedtak på et fagområde eller sørge for individrettede tjenester, vil også dette få betydning for vurderingen av hvilken selskapsform kommunen eller fylkeskommunen kan og bør velge.

rettssubjekter kan konkurranseregelverket som Norge er bundet av gjennom EØS-avtalen også legge føringer for valg av selskapsform og drift. Dersom det er snakk om oppgaver og tjenester som tilbys og selges i konkurranse med private tilbydere, bør kommunen eller fylkeskommunen velge en selskapsform som er egnet for slik virksomhet. Selskapsformen er også viktig ut fra hvorvidt selskapet skal ta risiko og operere i et marked.

Kommunen eller fylkeskommunen bør kommunisere klart hva den ønsker å oppnå med sine selskaper og samarbeid. På denne måten gis viktige signaler overfor omverden, noe som styrker kommunens eller fylkeskommunens omdømme.

Ved utskilling av virksomhet i selvstendige

2

ANBEFALING 2:**Skille mellom skjermet virksomhet og virksomhet i konkurranse med private**

Selskaper som opererer i et marked i konkurranse med andre aktører, samtidig som de utfører kommunale- eller fylkeskommunale oppgaver som ikke skjer i konkurranse med andre, bør sørge for et skille mellom de to delene for å unngå brudd på reglene om offentlig støtte.

En del kommunalt eller fylkeskommunalt eide selskaper utfører lovpålagte oppgaver eller andre forvaltningsoppgaver som er skjermet fra konkurranse, samtidig som de utfører og selger tjenester i et marked i konkurranse med andre. Selskapene har på denne måten en blandet virksomhet. Her kan det oppstå spørsmål om den delen av selskapet som konkurrerer i markedet mottar en eller annen form for offentlig støtte (fordeler med en økonomisk verdi), og om denne støtten er i strid med regelverket om offentlig støtte. Det sentrale her er at selskapets konkurranseutsatte virksomhet ikke må subsidières av offentlige midler ved at denne delen mottar fordeler, for eksempel i form av husleie under markedspris eller rimelig lån av personell og utstyr fra den skjermede delen av virksomheten. Slike fordeler kan innebære ulovlig kryssubsidiering av den konkurranseutsatte virksomheten, og er ikke tillatt. Prinsippet er at den konkurranseutsatte delen av selskapet som utgangspunkt skal kunne stå økonomisk på egne ben, selv må bære alle kostnader knyttet til virksomheten eller en forholdsmessig andel av kostnadene ved tjenester den har felles med den skjermede delen av virksomheten.

Det kan i noen tilfeller være hensiktsmessig at den konkurranseutsatte delen skilles ut i et eget selskap, og at man slik gjennomfører et regnskapsmessig skille.

Det må som et minimum føres separate regnskaper, med korrekt fordeling av inntekter og utgifter i regnskapet, for å unngå kryssubsidiering mellom den skjermede og den konkurranseutsatte delen av virksomheten. Dette utelukker ikke i seg selv ulovlig offentlig støtte, men vil kunne gjøre virksomheten mer transparent og dermed gjøre det lettere å påvise at dette ikke skjer.

3

ANBEFALING 3:

Sørge for god kunnskap til folkevalgte om eierskap

For å styrke det kommunale eierskapet anbefales det at kommunestyret eller fylkestinget får tid til kompetanseutvikling eksempelvis ved å avholde eierskapsseminarer for samtlige folkevalgte tidlig i perioden.

Når kommunestyret eller fylkestinget har valgt å legge en del av sin virksomhet inn i et selskap, medfører det også overføring av styringsrett til virksomheten. Oppgaven til selskapets styre og administrasjon er å planlegge, forvalte og drive virksomheten innenfor en ytre ramme som er trukket opp av eieren/eierne. Den ytre rammen består av eierskapsmeldingen og eierstrategien, samt selskapsavtalen eller vedtektene for selskapet.

Det er viktig at kommunestyret eller fylkestinget som eier får kunnskap og innsikt i omfanget av selskapsorganisering og de styringsmuligheter kommunen eller fylkeskommunen har for de selskapene kommunen eller fylkeskommunen har eierandeler i. Det er også viktig at de folkevalgte får innsikt i de ulike rollene de har som folkevalgte, som styremedlemmer eller som medlemmer av representantskap eller generalforsamling. Rollen som folkevalgt i kommunestyret eller fylkestinget er ulik den rollen man har i et selskapsorgan. Det er viktig å være bevisst roller, styringslinjer og ansvarsfordeling.



Foto: Adobe Stock

4

ANBEFALING 4:**Utarbeide en årlig eierskapsmelding eller rapport om selskapene for kommunestyret eller fylkestinget**

Kommunestyret eller fylkestinget bør årlig få en rapport om tilstanden (økonomi, spesielle forhold osv.) for selskapene.

Kommunestyret eller fylkestinget skal etter kommuneloven § 26-1 minst én gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som blant annet fastsetter overordnede prinsipper for kommunens eller fylkeskommunens eierskap. Lovens krav om utarbeiding av eierskapsmeldinger én gang i valgperioden er ikke til hinder for at dette kan skje oftere. Særlig dersom kommunen eller fylkestinget har eierandeler i mange selskaper kan det være hensiktsmessig å ta eierskapsmeldingene opp til vurdering oftere. Samtidig kan det være litt voldsomt å legge fram en full vurdering av eierskapet hvert år, så hvis dette ikke skjer fullt så ofte, så bør uansett kommunestyret eller fylkestinget få seg forelagt en rapport om selskapene hvert år om økonomi, spesielle saker osv.

Eierskapsmeldingen, som skal behandles i kommunestyret eller fylkestinget, gir et godt grunnlag for en politisk gjennomgang av all virksomhet som er organisert som selvstendige rettssubjekter.

Eierskapsmeldingen, som skal behandles i kommunestyret eller fylkestinget, gir et godt grunnlag for en politisk gjennomgang av all virksomhet som er organisert som selvstendige rettssubjekter. Eierskapsmeldingen skal primært omhandle selskaper der kommunen eller fylkestinget har eierinteresser, det vil si der kommunen eller fylkeskommunen er hel- eller deleier, men bør også reflektere styringen av de interkommunale samarbeidene og andre virksomheter som kommunen eller fylkeskommunen har tilsvarende interesser i.

Eierskapsmeldingen må beskrive de overordnede prinsippene for den kommunale eller fylkeskommunale eierstyringen, hva formålet med selskapene er og sette dette i sammenheng med kommunens eller fylkeskommunens totale virksomhet. De overordnede prinsippene bør fastsette hvilke typer spørsmål og saker de folkevalgte skal og bør befatte seg med, og hva som skal håndteres av selskapsorganene. Eierskapsmeldingen bør være kommunisert og tilgjengelig, ikke bare for selskapets organer, men også for kommunens eller fylkeskommunens innbyggere.

Eierskapsmeldingen skal etter kommuneloven § 26-1 ha disse hovedpunktene:

- Kommunens eller fylkeskommunens prinsipper for eierstyring
- En oversikt over selskaper, kommunale eller fylkeskommunale foretak og andre virksomheter som kommunen eller fylkeskommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i
- Kommunens eller fylkeskommunens formål med sine eierinteresser i virksomheter som nevnt

Lovens krav til innholdet i eierskapsmeldingen er minimumskrav. Eierskapsmeldingen kan også inneholde andre elementer enn de loven stiller eksplisitt krav om. Det kan blant annet være aktuelt å si noe om hvordan arbeidet med eierskapsstyring skal organiseres i kommunen eller fylkeskommunen; prinsipper knyttet til selskapenes samfunnsansvar, miljø, likestilling, etikk mv.

En eierskapsmelding vil sikre et grunnlag for nødvendige styringssignaler til selskapene og tydeliggjøre de folkevalgtes ansvar. Den vil også bidra til å skaffe oversikt over kommunens eller fylkeskommunens samlede virksomhet og bidra til mer åpenhet overfor omverden. Når det gjelder kravet om at formålet med eierskapet skal komme frem av meldingen, kan det være grunn til å merke seg at formålet med eierskapet ikke nødvendigvis er identisk med selskapets formål. Med formålet med eierskapet menes det kommunen eller fylkeskommunen ønsker å oppnå med eierskapet – det skal med andre ord gi svar på spørsmålet om hvorfor kommunen eller fylkeskommunen eier/har eierandeler i selskapet.

Kommuner eller fylkeskommuner som organiserer deler av sin virksomhet som fristilte selskaper, bør samtidig vurdere om betingelsene er til stede for å bygge opp en organisert, kompetent støttefunksjon i kommune- eller fylkesadministrasjonen. Det kan være hensiktsmessig med en egen enhet som kan håndtere en forberedende oppgave for kommunestyret eller fylkestinget i form av et «eierskapssekretariat» eller lignende.

Det bør også utarbeides en felles eierskapsmelding med andre medeiere hvis kommunen eller fylkeskommunen er medeier i flere selskaper sammen med andre kommuner eller fylkeskommuner. En slik eierskapsmelding vil sikre felles føringer fra eierne der det er mulig.

5

ANBEFALING 5:

Revidere styringsdokumenter og avtaler jevnlig

Kommunestyret eller fylkestinget skal utarbeide og bør jevnlig revidere styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet.

Når kommunestyret eller fylkestinget har valgt å legge en del av sin virksomhet inn i et selskap, medfører det også overføring av styringsrett til virksomheten. Oppgaven til selskapets styre og administrasjon er å planlegge, forvalte og drive virksomheten innenfor en ytre ramme som er trukket opp av eieren/eierne. Den ytre rammen består av eierskapsmeldingen og selskapsavtalen eller vedtektene for selskapet. Vedtektene for aksjeselskaper, kommunale foretak, og selskapsavtalen for IKS regulerer viktige sider ved selskapenes og det kommunale foretakets rettsforhold. Formålet med vedtektene er å regulere og avklare forholdet mellom eierne og

mellom eierne og selskapet, eller interne forhold i virksomheten.

Dersom vedtektene/selskapsavtalen kun regulerer de forholdene som er påkrevet (minstekrav) etter den aktuelle selskapsloven, kan det noen ganger være hensiktsmessig å utarbeide andre styringsdokumenter. Kommunen eller fylkeskommunen kan ha strategi- og styringsdokumenter som alle selskapene må forholde seg til, for eksempel en generell miljøpolicy, åpenhetsprofil eller mål om lokale utviklingstiltak som selskapene skal bidra til å realisere. Slike dokumenter er ikke lovfestet, men kan være en del av eierstyringen. Det er først og fremst eierne, det vil si de folkevalgte, som har behov for slike dokumenter. Innenfor alt dette skal selskapet ha betydelig grad av spillerom.

Styret kan, med bistand fra administrasjonen, i tillegg utarbeide egne interne strategidokumenter som peker ut hvordan og med hvilke innsatsfaktorer selskapet skal oppnå de målene eierne har fastsatt. I mange selskaper vil det også være aktuelt å ha en styreinstruks som legger føringer for styrets arbeid og saksbehandling.

Foto: Adobe Stock



6

ANBEFALING 6:

Holde jevnlige eiermøter

KS anbefaler at det jevnlig gjennomføres eiermøter for å bidra til god kunnskap om og dialog med selskapet.

Noen ganger har eierne behov for å diskutere strategier seg imellom uten å treffe formelle beslutninger. Dette bør kunne gjøres uten å måtte innkalle til møte i generalforsamlingen eller representantskapet etter de formelle reglene i loven. Et eiermøte er et møte mellom kommunen eller fylkeskommunen som eier, styret og daglig leder for selskapet. Et eiermøte er ikke lovregulert og er en uformell arena der det ikke skal treffes vedtak, men hvor både eieren og selskapet kan ha gjensidig informasjonsutveksling, forventningsavklaringer og drøfte generell utvikling og rammevilkår for virksomheten. Det bør ikke legges føringer eller «gis signaler» i eiermøtene som kan anses å gripe inn i styrets myndighetsområde. All eierstyring skal formelt skje i representantskapet eller generalforsamlingen. Eiermøtene er uforpliktende for eierne og for selskapet.



Foto: Adobe Stock

7

ANBEFALING 7:

Som hovedregel bør sentrale folkevalgte oppnevnes som representanter i eierorganet

Avhengig av selskapets formål, anbefales det som en hovedregel at kommunestyret eller fylkestinget oppnevner sentrale folkevalgte som selskapets eierrepresentanter i eierorganet.

Eierstyring skal utøves innenfor rammen av kommunestyrets eller fylkestingets vedtak. Eierstyringen skal skje gjennom eierorganet for selskapene og gjennom kommunestyret eller fylkestinget for foretakene. Samhandlingen mellom kommunestyret eller fylkestinget og eierorganet er ikke lovregulert.

For selskapsformene AS og IKS bør det etableres forutsigbare kommunikasjonsformer mellom kommunestyret eller fylkestinget og eierorganet som forankres i eierskapsmeldingen. Slik sikrer man engasjement, debatt og reell politisk avklaring av eierorganets myndighet.

Aksjeloven sier ikke noe om hvem som skal møte som aksjonær, men oppnevning av sentrale folkevalgte til eierorganet vil bidra til å forenkle samhandlingen og kommunikasjonen mellom kommunestyret eller fylkestinget og eierorganet. Ordfører eller andre kommunestyre- eller fylkestingsrepresentanter må gis fullmakt for å kunne stemme på generalforsamling.

Medlemmer av et representantskap (IKS) er valgt av kommunestyret eller fylkestinget etter kommunelovens regler, og i motsetning til aksje-

loven, kan ikke andre møte etter fullmakt. Det bør oppnevnes et tilstrekkelig antall (minst to) varamedlemmer, slik at det ikke oppstår tilfeller der en eierkommune eller et eierfylke ikke er representert og ikke kan delta når saker skal avgjøres av representantskapet. Av forarbeidene til IKS-loven fremgår at representantskapsmedlemmene representerer sine respektive kommuner eller fylkeskommuner i selskapsforholdet, og at vedkommende kommune eller fylkeskommune har instruksjonsrett overfor sine medlemmer i representantskapet.

Dersom formålet med selskapet er rene driftsoppgaver er det ingen ting i veien for at ansatte i kommunens eller fylkeskommunens administrasjon sitter i eierorganet. Dette kan bidra til at eierorganet tilføres ønskelig og nødvendig fagkompetanse. Selskapets daglige leder skal imidlertid ikke sitte der.

8

ANBEFALING 8:

Sørge for bestemmelser om innkallingsfrist til generalforsamlinger og representantskapsmøter

Bestemmelser om innkallingsfrist bør tas inn i vedtektene, slik at det tas hensyn til kommunens eller fylkeskommunens behov for å ha tid til å behandle aktuelle saker.

Generalforsamlingen eller representantskapet er formelle eierorganer og har den øverste myndigheten i selskapene. Det er styret som innkaller. Det er gjennom saksbehandling og vedtak i de øverste selskapsorganene eierstyringen skal skje. Styreleder og daglig leder har plikt til å delta på generalforsamlingen i aksjeselskap. Andre styremedlemmer har rett, men ikke plikt. Revisor har rett til å være til stede og noen ganger plikt når de saker som skal behandles gjør dette nødvendig. For interkommunale selskap har styrets leder og daglig leder plikt til å være til stede på representantskapsmøtet. Dette gjelder ikke for

revisor, men det anbefales å følge aksjelovens regler på dette punkt.

Gjennom IKS-loven er representantskapet tillagt flere oppgaver enn generalforsamlingen i et aksjeselskap. Representantskapet skal fastsette budsjett, økonomiplan og regnskap. Vedtak om salg eller pantsetting av fast eiendom eller andre større investeringer er også tillagt representantskapet. Disse bestemmelsene gir i utgangspunktet representantskapet noe større innflytelse over forvaltningen av selskapet enn generalforsamlingen i et aksjeselskap.

Generalforsamlingen eller representantskapet er formelle eierorganer og har den øverste myndigheten i selskapene.

9

ANBEFALING 9:

Sørge for god sammensetning og kompetanse i styret

Eier bør gjennom selskapets eierorgan sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskapets formål og virksomhet. Vurder også spørsmål om habilitet i valg av styremedlemmer. Det anbefales at selskapet sikrer opplæring av styremedlemmene.

Både kommunen eller fylkeskommunen og eierorganet må definere hva slags kompetanse og kapasitet som forventes av styremedlemmene. Et godt utgangspunkt for denne vurderingen kan være selskapets formålsparagraf, de langsiktige strategiene som er lagt for selskapet og situasjonsbestemte forhold de nærmeste årene (omstillingsbehov, markedstilpasning, lovendringer, etc.). Det bør tilstrebes en sammensetning med komplementær kompetanse og erfaring. Det

er viktig å oppnevne styremedlemmer som kan sikre styrets tilsyns- og kontrollfunksjon overfor daglig leder.

Styret skal gjenspeile og representere selskapets behov og bør ha forskjellig og supplerende kompetanse innen blant annet økonomi, organisasjon og om det markedet som selskapet opererer i. Videre bør styret inneha faglig innsikt og god kjennskap til selskapets formål.

Foto: Adobe Stock



Eierorganet oppnevner styre, men kommunen eller fylkeskommunen selv har også et ansvar for å sørge for at styret i selskapet samlet sett har den kompetanse som trengs.

Styreverv i selskaper er et personlig verv. Medlemmer av styrer representerer bare seg selv, ikke noen av eierne, og skal ivareta selskapets interesser til det beste for alle eierne. Det betyr at man ikke representerer verken politiske partier, kommunen, fylkeskommunen eller andre interessenter eller særlige interesser, men ivaretar selskapets interesser og eierne kollektivt på best mulig måte, ut fra selskapets formål og innenfor lovens rammer.

Det er ikke noe til hinder for at medlemmer av folkevalgte organer kan velges til styremedlemmer i selskaper. Forståelse og erfaring fra det politiske systemet i kommunen eller fylkeskommunen kan gi en viktig innsikt og kompetanse som styret bør besitte. Når det er spørsmål om å velge folkevalgte eller ansatte i kommunen eller fylkeskommunen til styremedlemmer i selskaper kommunen eller fylkeskommunen har eierandeler i, bør kommunen eller fylkeskommunen imidlertid vurdere hvor ofte vedkommende kan bli inhabil. Dersom inhabilitet ofte vil skje bør det vurderes om dette vil gjøre det u hensiktsmessig

å velge den aktuelle personen til styremedlem. Det er ikke hensiktsmessig å velge en person som i mange sammenhenger likevel må fratres som inhabil fordi han eller hun kommer i en dobbeltrolle. Typisk gjelder dette der det er snakk om at sentrale folkevalgte eller ansatte i kommunale lederstillinger ønskes valgt inn i styret i et kommunalt eid selskap. Om ulempene ved å velge slike personer til styremedlemmer overstiger behovet for å ha den aktuelle personen i styret er en vurdering som kommunestyret eller fylkestinget selv bør gjøre.

Styreverv i selskaper er et personlig verv. Medlemmer av styrer representerer bare seg selv, ikke noen av eierne, og skal ivareta selskapets interesser til det beste for alle eierne.

10

ANBEFALING 10:

Vedtøftsfeſte bruk av valgkomité ved styreutnevnelser

Det bør fastsettes i vedtektene eller selskapsavtalen at valg av styrer i eller fylkeskommunalt eide selskaper bør skje ved bruk av valgkomité. Det bør lages retningslinjer som regulerer komitéens arbeid.

Ordringen med valgkomité er ikke lovregulert, og den bør derfor vedtøftsfeſtes eller nedfelles i selskapsavtalen. Valgkomitéen skal på oppdrag fra selskapets eierorgan finne og foreslå kandidater til styret i selskapet. Det bør være forsvarlige og gjennomtenkte prosesser rundt valg av kandidater i styrene med fokus på kompetanse og personlige egenskaper. Ansvar, rolleforståelse og habilitet er viktige tema. En valgkomité kan arbeide langsiktig og bruke god tid på å kartlegge og finne egnede styrekandidater med den rette kompetansen og bidra til at helheten ivaretas ved den endelige sammensetningen av styret.

og videreføring av kompetanse. Det kan derfor være hensiktsmessig med overlappende valgperiode for ulike styremedlemmer.

Representantskapet/generalforsamlingen bør velge leder av valgkomitéen. I selskap med flere eierkommuner eller eierfylker bør valgkomitéen sammensettes slik at den reflekterer eierandelene.

Det anbefales at valgkomitéen har en dialog med styret før forslag til styrekandidater fremmes, og at valgkomitéen begrunner sine forslag.

Eier står fritt til å endre styresammensetningen uavhengig av valgperioden. Hele styret bør normalt ikke skiftes ut samtidig for å sikre kontinuitet

11

ANBEFALING 11:

Sørge for balansert kjønnsrepresentasjon i styrene

Eierorganet bør uavhengig av organisasjonsform tilstrebe balansert kjønnsrepresentasjon i styret. Kjønnsbalansen bør sikres både blant de faste medlemmene til styret og blant varamedlemmene.

Styremedlemmene i selskaper behøver ikke være bosatt i kommunen eller fylkeskommunen. I henhold til IKS-loven § 10 er det krav om balansert kjønnsrepresentasjon i styrene. Reglene i aksjeloven § 20-6 om representasjon av begge kjønn i styret gjelder tilsvarende for aksjeselskap hvor kommuner og fylkeskommuner til sammen eier minst to tredeler av aksjene i selskapet. Dette følger av kommuneloven § 21-1.

Foto: Adobe Stock



12

ANBEFALING 12:

Lage rutiner for å sikre nødvendig kompetanse i selskapsstyrene

Eier bør anbefale styret jevnlig å vurdere egen kompetanse ut fra eiernes formål med selskapet. Styret bør derfor etablere rutiner for å sikre nødvendig kompetanse.

Eier har ansvar for å sikre at styret har den nødvendige kompetansen for å nå selskapets mål. For å sikre utvikling av nødvendig kompetanse i styret anbefales det at styret etablerer følgende rutiner:

- Foretar en egevaluering hvert år.
- Vurderer behovet for ekstern styreopplæring. Nye styremedlemmer skal gis opplæring om ansvar, oppgaver og rollefordeling.
- Gjennomfører egne styreseminarer om roller, ansvar og oppgaver.
- Fastsetter en årlig plan, herunder møteplan, for sitt arbeid med vekt på mål, strategi og gjennomføring.
- Gir en samlet redegjørelse for selskapets styring og ledelse i en årsrapport.



13

ANBEFALING 13:

Som hovedregel bør styremedlemmer i morselskapet ikke sitte i styrene i datterselskaper

Styremedlemmer i morselskapet bør som hovedregel ikke sitte i styret til et datterselskap.

Dette er viktig for å unngå rolleblanding og dobbeltroller i konsernforhold. Det må også tas hensyn til at den styrekompetansen som trengs i de respektive selskap innen konsernet kan være ulik. Særlig må man være oppmerksom på problemstillinger knyttet til anbud og inhabilitet dersom ett av selskapene inngir anbud til et annet selskap i samme konsern.



Foto: Adobe Stock

14

ANBEFALING 14:

Oppnevne numeriske vararepresentanter

Det anbefales at det oppnevnes varamedlemmer til styret i selskaper. Ordningen med numeriske varamedlemmer bør benyttes for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret.

Foto: Adobe Stock



Lovverket gir mulighet for å utpeke enten personlige eller numeriske vara. Anbefalingen om numerisk vara er gitt ut fra behovet for kontinuitet og kompetanse. Det vil si at 1. varamedlem alltid stiller ved faste styremedlemmers fravær, uansett hvem som er fraværende. 1. varamedlem bør rykke opp som fast styremedlem dersom et av de faste styremedlemmene fratrer i løpet av valgperioden, og inntil neste ordinære generalforsamling/representantskapsmøte holdes.

15

ANBEFALING 15:

Etablere rutiner for vurdering og håndtering av habilitet

Det anbefales at styrene etablerer faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter. Ordfører og kommunedirektør bør ikke sitte i styret i selskaper.

Spørsmål om inhabilitet når virksomhet er lagt til selskaper kan oppstå på to måter. For det første kan det oppstå inhabilitet i saker som selskapet skal behandle. Inhabilitet for ansatte og medlemmer av styrende organer i interkommunale selskaper er regulert i IKS-loven. For aksjeselskaper har aksjeloven egne regler om inhabilitet. For det andre kan inhabilitet oppstå når kommunen eller fylkeskommunen skal behandle en sak hvor selskapet er part. Denne situasjonen er regulert i kommuneloven og forvaltningsloven. Personer i de kommunale eller fylkeskommunale selskapenes eierorganer og styret må alltid vurdere sin egen habilitet i forhold til sakene som skal behandles, og bør si fra til organet dersom det kan foreligge forhold som kan lede til inhabilitet.

At en person er inhabil innebærer at vedkommende ikke kan tilrettelegge saksgrunnlaget eller treffe avgjørelser i en sak. Forvaltningsloven fastslår at en person er inhabil når han leder eller har en ledende stilling i, eller er medlem av styret eller bedriftsforsamling, for et selskap som er part i saken, eller en forening, sparebank eller stiftelse som er part i saken. Ingen kommunalt

ansatte eller folkevalgte skal håndtere saker i kommunen eller fylkeskommunen som gjelder et selskap der de selv er styremedlem. Dette gjelder uansett om selskapet er privat eid eller helt eller delvis offentlig eid. Det å være styremedlem i et foretak og samtidig kommunestyremedlem, utløser ikke automatisk habilitetsspørsmål i kommunestyrets behandling, ettersom et foretak ikke er et selskap, men del av kommunen eller fylkeskommunen.

16

ANBEFALING 16:

Foreta en prinsipiell avklaring av godtgjøring for styreverv

Kommunen eller fylkeskommunen bør i forbindelse med utarbeidelse av eierskapsmelding ha en prinsipiell diskusjon om godtgjøring av styreverv. Denne bør danne grunnlag for eierorganets fastsetting av styrehonorar.

Styremedlemmer bør være uavhengige og ikke ha økonomisk egeninteresse i selskapet. Styremedlemmer bør derfor ikke påta seg særskilte oppgaver for det aktuelle selskapet i tillegg til styrevervet. En advokat som er styremedlem, bør f.eks. ikke påta seg oppdrag for det samme selskapet. Det anbefales også at styremedlemmer ikke omfattes av selskapets incentiv-/bonusordninger, da dette vil kunne påvirke deres uavhengighet.

Godtgjørelsen for styrevervet bør reflektere styrets økonomiske og strafferettslige ansvar, i tillegg til styremedlemmenes kompetanse og forventet tidsbruk, samt virksomhetens kompleksitet. Dette innebærer blant annet at honorar i selskaper som opererer i et marked og hvor det er betydelig risiko, bør reflektere dette ansvaret. Generelt bør styreleder godtgjøres høyere enn styremedlemmene pga. det særlige arbeidet som følger med styreledervervet. Det anbefales at selskapene gjør en konkret vurdering av behovet for styreforsikring for styremedlemmene. Forsikringen gjelder det økonomiske ansvaret, ikke det strafferettslige.

Aksjeloven gir generalforsamlingen ansvar for å fastsette godtgjøring til styremedlemmene. I et IKS er det representantskapet som fastsetter godtgjøringen til styremedlemmene, mens det er kommunestyret eller fylkestinget selv som fastsetter godtgjøringen til styret i et kommunalt eller fylkeskommunalt foretak.

17

ANBEFALING 17:

Registrere styreverv i KS styrevervregister

Alle som påtar seg styreverv og som sitter i ledelsen for kommunale eller fylkeskommunale foretak og selskaper bør registreres i KS styrevervregister <https://www.styrevervregisteret.no/> velkommen

Kommuner og fylkeskommuner er avhengig av allmennhetens tillit når det gjelder både forvaltning og styring. Åpenhet rundt hvilke roller lokalpolitikere har er viktig for å unngå mistanke om rolleblanding.

KS styrevervregister er et godt verktøy for å sikre åpenhet om folkevalgte og ledes roller og verv. Alle kommuner og fylkeskommuner er automatisk en del av dette. Kommunale- og fylkeskommunale foretak/bedrifter/selskap må selv vedta å slutte seg til registeret. Opplysninger innhentes deretter automatisk fra Brønnøysund registeret. Den enkelte får en epost og mulighet til å føye til opplysninger.

18

ANBEFALING 18:

Sørge for at selskapene melder seg inn i en arbeidsgiverorganisasjon

Det anbefales at selskapene melder seg inn i en arbeidsgiverorganisasjon. Samfunnsbedriftene vil være det naturlige valget for disse selskapene.

Kommunalt tilknyttede selskaper organisert som selvstendige rettssubjekter har ikke et avledet medlemskap i KS gjennom kommunens eller fylkeskommunens eierskap. Selskapet må selv melde seg inn i en arbeidsgiverorganisasjon for å være omfattet av organisasjonens tariffavtaler og det interessepolitiske arbeidet organisasjonen gjør. Vår klare anbefaling er at de kommunalt eller fylkeskommunalt tilknyttede selskapene bør være en del av det fellesskapet som ligger i å være medlem av en arbeidsgiverorganisasjon. Samfunnsbedriftene (tidligere KS Bedrift) vil være det naturlige valget for alle kommunalt eller fylkeskommunalt tilknyttede selskaper. På denne måten sikres at rammebetingelsene selskapene opererer under er tilpasset deres egenart og behov.

Det er et nært og godt samarbeid mellom KS og Samfunnsbedriftene både politisk, faglig og administrativt. Etter utskillingen av KS Bedrift (nå Samfunnsbedriftene) fra KS bygger samarbeidet formelt på en inngått Samarbeidsavtale. Samarbeidsavtalen går blant annet opp grensene mellom KS og Samfunnsbedriftene for hvor kommuner, fylkeskommuner og virksomheter





Foto: Adobe Stock

skal være organisert. Etter Samarbeidsavtalen og vedtektene i henholdsvis KS og Samfunnsbedriftene kan kommuner og fylkeskommuner være organisert i KS og alle selskaper organisert som selvstendige rettssubjekter i Samfunnsbedriftene. Senest under KS sitt Landsting i 2020 ble betydningen av at KS og Samfunnsbedriftene sammen skal arbeide for at kommunalt eide bedrifter/selvstendige rettssubjekter skal være medlemmer i Samfunnsbedriftene understreket og framhevet.

Landstinget vedtok følgende; «Landstinget understreker betydningen av at de kommunale bedriftene er organisert i KS Bedrift, og dermed en del av den samlede KS-familien. Bedriftene løser viktige kommunale oppgaver og representerer viktig kompetanse for kommunesektoren. Landstinget ønsker at KS og KS bedrift skal samhandle og arbeide systematisk for å rekruttere kommunale bedrifter til KS bedrift.» (KS bedrift er nå Samfunnsbedriftene)

Det tariffrettslige samarbeidet mellom KS og Samfunnsbedriftene bygger på en felles

Hovedavtale. Gjeldende Hovedavtale er inngått for perioden 2020-2021. Gjennom medlemskap i Samfunnsbedriftene vil selskapene dels være omfattet av de tariffavtalene kommunen eller fylkeskommunen er omfattet av og dels være omfattet av egne Hovedtariffavtaler som er utviklet av Samfunnsbedriftene og spesialtilpasset bedrifter, og ikke i samme grad forvaltning. Samfunnsbedriftenes arbeid med utvikling av tariffavtaler spesielt tilpasset medlemmenes behov har så langt resultert i en Hovedtariffavtalen for konkurranseutsatte bedrifter (Bedriftsavtalen) og Energiavtale I og II. Drøyt 200 av medlemmene i Samfunnsbedriftene følger den kommunale Hovedtariffavtalen.

19

ANBEFALING 19:

Sørge for at selskapsstyrene utarbeider og jevnlig reviderer etiske retningslinjer for selskapsdriften

Kommunens eller fylkeskommunens selskaper bør ha en aktiv og bevisst holdning til etiske spørsmål, gjerne fastlagt i egne etiske retningslinjer som utarbeides for og brukes aktivt i det enkelte selskap.

Kommunale eller fylkeskommunale selskaper forvalter fellesskapets ressurser. Forvaltningen skal derfor skje på en måte som samsvarer med befolkningens oppfatninger om rett og galt. Kommunenes eller fylkeskommunens omdømme vil også avhenge av hvordan en forvalter sitt samfunnsansvar gjennom egne selskaper.

Et mål for mange kommunale eller fylkeskommunale selskaper er at driften og virksomheten skal være ansvarlig i et samfunnsperspektiv. Etikk er en viktig del av de vurderinger som gjøres i forbindelse med det å drive et selskap, fordi de etiske holdningene legger grunnlaget for hvordan man faktisk handler. For å legge til rette for at styret har et aktivt forhold til retningslinjene bør de diskuteres og eventuelt revideres årlig.

ANBEFALING 20:

Avklare forholdet mellom kommunedirektøren og daglig leder av foretaket ved opprettelse av kommunale eller fylkeskommunale foretak

Det anbefales at kommunestyret eller fylkestinget ved opprettelse av kommunale foretak gjennomgår kommunelovens regulering av forholdet mellom kommunedirektøren og daglig leder av foretaket.

Kommunale eller fylkeskommunale foretak er ikke et selvstendig rettssubjekt, men en del av kommunen eller fylkeskommunen. Styret er direkte underordnet kommunestyret eller fylkestinget, men organisasjonsformen har en selvstendig stilling sammenliknet med kommunen eller fylkeskommunen for øvrig. Kommunedirektøren har ingen styringsrett overfor foretakene, og daglig leder er underordnet styret i foretaket.

Kommunedirektørens formelle rolle overfor foretaket er at han/hun kan instruere daglig leder om at iverksettelsen av en sak utsettes til kommunestyret eller fylkestinget har behandlet den aktuelle saken. Videre skal kommunedirektøren i saker som behandles i kommunestyret eller fylkestinget, gis anledning til å uttale seg før styret i foretaket treffer vedtak. Dette henger sammen med det generelle overordnede ansvaret kommunedirektøren har overfor hele kommuneorganisasjonen.

Kommunedirektøren eller dennes stedfortreder og medlem av kommune- eller fylkesråd kan ikke velges til styret i kommunale eller fylkeskommunale foretak. Med «dennes sted-

fortreder» siktes det til personer som, i tillegg til kommunedirektøren, har fullmakt til å beslutte utsatt iverksettelse etter Kommuneloven § 9-16, annet ledd. Dette må vurderes konkret for de aktuelle personene i kommunen eller fylkeskommunen. Det kan være personer som har det som en del av sine oppgaver å tre inn i kommunedirektørens fullmakter, for eksempel i kommunedirektørens fravær, og personer som har disse fullmaktene i bestemte kommunale foretak som faller innenfor hennes eller hans ansvarsområde. Det er kun stillinger i den kommunen eller fylkeskommunen hvor vedkommende har rollen som kommunedirektør, dennes stedfortreder, eller er kommuneråd eller fylkesråd bestemmelsen gjelder. Det er fullt mulig å ha styremedlemmer i kommunale eller fylkeskommunale foretak som har slike roller i andre kommuner eller fylkeskommuner.

21

ANBEFALING 21:

Sørge for at kontrollutvalget sikres gode nok rammebetingelser til å utøve sin funksjon på en god måte

Det anbefales at kommunen eller fylkeskommunen innenfor rammen av kommunelovens bestemmelser fastsetter regler og etablerer rutiner for kontrollen med selskapene, hvilke dokumenter som uoppfordret skal sendes kontrollutvalget og hvem som har plikt til å sørge for dette.

Kommunestyret eller fylkestinget har kontrollansvar for å sikre at kommunen eller fylkeskommunen når sine mål, at regelverket etterleves og at etiske hensyn ivaretas. Kontrollen utføres blant annet gjennom regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll. Kontrollansvaret gjelder også når virksomheten er skilt ut i egne selskaper.

Kontrollutvalget har en lovregulert funksjon som organet utfører på vegne av og for kommunestyret. Kontrollutvalget har derfor også en viktig rolle i kommunens eller fylkeskommunens kontroll med selskapene. Kontrollutvalgets oppgave i forbindelse med selskapskontroll er todelt; en obligatorisk del som benevnes eierskapskontroll og en frivillig del som kan omfatte forvaltningsrevisjon. Det er viktig at kontrollutvalget sikres gode nok rammebetingelser slik at de har mulighet til å utøve sin funksjon på en god måte.

For at kontrollutvalget skal kunne ivareta sine kontrolloppgaver i selskaper, gir kommuneloven § 23-6 kontrollutvalget både en vidtgående rett til opplysninger og innsyn i selskaper som kommunen eller fylkeskommunen i sin helhet eier

alene eller sammen med andre kommuner eller fylkeskommuner, og en rett til å foreta undersøkelser i slike selskaper.

Denne innsynsretten og retten til å foreta undersøkelser er i kommuneloven av 2018 også gjort gjeldende for virksomheter som utfører oppgaver på vegne av kommunen eller fylkeskommunen, enten dette er selskaper eller annet, og enten de er privat eller offentlig eid.

I selskaper med flere eiere bør eierne koordinere sin kontrollvirksomhet, slik at ikke mange eiere iverksetter kontrolltiltak uten å koordinere dette med de andre. Det bør derfor være en dialog mellom eierkommunene eller eierfylkene om hvordan en skal drive selskapskontrollen med selskaper der flere kommuner eller fylkeskommuner er eiere.

Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som er eiers representant og utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring. Det er opp til kommunestyret eller fylkestinget å avgjøre

om selskapskontrollen også skal omfatte forvaltningsrevisjon som innebærer systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og forutsetninger. Eierskapskontrollen blir dermed en form for juridisk etterkontroll, blant annet for å vurdere om eierstyringen har vært tilstrekkelig og om den har gitt de resultatene og målene som eier har fastsatt for selskapet.

Etter kommuneloven skal kontrollutvalget minst én gang i valgperioden utarbeide en plan for hvilke eierskapskontroller som skal gjennomføres. Planen, som skal vedtas av kommunestyret eller fylkestinget, skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens og fylkeskommunens eierskap. Hensikten med denne vurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for eierskapskontroll. Planen skal angi hvilke eierinteresser og selskaper som vil kunne være aktuelle for kontroll, og den bør også angi i hvilken grad det er aktuelt å gjennomføre forvaltningsrevisjon. Med utgangspunkt i planen, skal kontrollutvalget avgi rapport til kommunestyret eller fylkestinget om gjennomførte kontroller samt resultatene av disse.

De kommunale eller fylkeskommunale foretakene er en del av kommunen eller fylkeskommunen som juridisk person og faller inn under kontrollutvalgets generelle ansvar for å påse at kommunens eller fylkeskommunens regnskaper blir revidert på en betryggende måte, og at det utføres forvaltningsrevisjon av den kommunale eller fylkeskommunale virksomheten i samsvar med kommunelovens bestemmelser. Det anbefales at de kommunale eller fylkeskommunale foretakene blir viet oppmerksomhet når plan for forvaltningsrevisjon av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet utarbeides og vedtas av kommunestyret eller fylkestinget.²

²Det fremgår av forarbeidene til kommuneloven av 2018 at eierskapskontroll skal utføres av revisjonen i tråd med god kommunal revisjonsskikk (Prop. 46 L (2017-2018) s. 324.

KS
Postadresse: Postboks 1378 Vika, 0114 Oslo
Besøksadresse: Haakon VII's gt. 9, 0161 Oslo

Telefon: 24 13 26 00
ks@ks.no
www.ks.no

Kommuneundersøkelsen 2024: Svak beredskap for kommunikasjon ved bortfall av ekom

27.05.2024 , Nyhet

Til tross for krevende år med håndtering av pandemi, alvorlige naturhendelser og knappe ressurser jobber kommunene godt med beredskap. Det viser årets kommuneundersøkelse. Undersøkelsen avdekker også rom for forbedring. Spesielt svak er beredskapen for informasjon til befolkningen ved bortfall av ekom.

– Så nær som alle kommunene som har deltatt i undersøkelsen, oppgir at de har en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse. Vi ser at kommunene jobber med beredskap, og det er vi veldig fornøyd med, sier Elisabeth Aarsæther, direktør i DSB.

Selv om majoriteten nå har helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse, er det likevel mange (31 prosent) som ikke har *oppdaterte* analyser.

97 prosent av kommunene oppgir at de har en overordnet beredskapsplan. Beredskapsplaner skal oppdateres årlig og ved behov for endringer. Likevel oppgir 25 prosent at de har en beredskapsplan som er revidert før 2023.

– Beredskapsplaner som ikke revideres vil fort inneholde varslingslister som ikke er oppdatert, med som konsekvens at du ikke får tak i de personene du trenger når ting haster. Det øker også risikoen for materiell og menneskelige ressurser med den rette kompetansen til å håndtere hendelsen, ikke blir hentet inn, forklarer Aarsæther.

For svak beredskap for bortfall av ekom

Kommuneundersøkelsen viser at det er behov for å jobbe grundigere og mer helhetlig med tiltak for hvordan innbyggerne kan innhente informasjon, samt ved behov kunne komme i kontakt med nødetatene ved langvarig bortfall av strøm, mobil- og internett. Mange av kommunene mangler et gjennomarbeidet planverk med gode tiltak for dette.

– Dette temaet er blant de momentene som med fordel kan kommuniseres til innbyggerne under Egenberedskapsuka, oppfordrer DSB-direktøren.

Mangler ressurser og kompetanse

I spørreundersøkelsens kommentarfelt har flere kommuner pekt på at det er krevende å holde seg á jour med det omfattende samfunnssikkerhetsarbeidet som følge av knapphet på ressurser. Mangel på kompetanse innenfor samfunnssikkerhets- og beredskapsfaget er også noe flere rapporterer om.

Nøkkeltall fra kommuneundersøkelsen 2024:



- 100 prosent oppgir at de har en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse
- 31 prosent har en analyse som er mer enn fire år gammel
- 97 prosent oppgir at de har en overordnet beredskapsplan
- 75 prosent oppgir å ha etablert et kommunalt beredskapsråd
- 62 prosent oppgir å ha vært utsatt for alvorlige naturhendelser de siste to årene

[>> Les mer om Kommuneundersøkelsen 2024 og se alle data](#)

Det er bare medlemmene som kan sette fram forslag

Kommunal Rapport 06.05.2024 Jan Fridthjof Bernt, professor emeritus ved Universitetet i Bergen.

Kan man i et utvalg fremme forslag på vegne av et parti som ikke er representert i utvalget?

SPØRSMÅL: Det ble stilt spørsmål i et formannskapsmøte om hvorvidt det er anledning til fremme forslag på vegne av partier som ikke er representert i det aktuelle folkevalgte organet.

Vår foreløpige tolkning er at det kun er medlemmer i organet som har forslagsrett ettersom det i [kommunelovens § 8-1](#) heter at:

«Medlemmer av et kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ har møte-, tale- og forslagsrett i organets møter. Det kan ikke gis møte-, tale- og forslagsrett til andre enn organets medlemmer, hvis ikke noe annet følger av lov».

I vårt tilfelle så er ikke Venstre medlem av formannskapet, men representanten er fast medlem av kommunestyret. Betyr det at Venstre ikke kan fremme et forslag i formannskapet sammen med eller via et annet parti som sitter i formannskapet?

SVAR: Ja, det er bare medlemmene av formannskapet som kan sette fram forslag som skal tas under votering.

Selv ikke kommunedirektøren har formell forslagsrett, se [kommuneloven § 13-1](#) «Kommunedirektøren har møte- og talerett i alle kommunale eller fylkeskommunale folkevalgte organer, med unntak av kontrollutvalget.».

Kommunedirektøren er avhengig av at ordfører eller annet medlem av formannskapet tar opp forslag som er fremsatt i saksforelegget til et folkevalgt organ, for at det skal voteres over dette. Dette er som regel en helt teoretisk problemstilling, men det kan være aktuelt hvis det under møtet blir foretatt endringer i det forslaget kommunedirektøren har satt fram, og det er enighet om å votere over dette i stedet.

I debatten i møtet står alle medlemmer ellers fritt til å referere forslag som er formulert av utenforstående, men skal det voteres over et slikt, må minst ett medlem stille seg bak det og fremsette det som sitt eget. Hvis ikke det skjer, vil slike innspill måtte oppfattes som rene meningsytringer som det ikke skal voteres over.

Et medlem av kommunestyret som ikke vinner fram i formannskapet med sitt ønske om votering over sitt forslag, må da i stedet prøve å få det under behandling i kommunestyret. Det må da fremmes forslag om at den aktuelle saken tas opp til behandling der i neste møte. Hvis ordfører ikke vil sette det opp på saklisten til dette møtet, kan tre medlemmer av kommunestyret kreve at det blir gjort.

Innbyggerpanel er et folkevalgt organ

Kommunal Rapport 05.06.2024, Sivilombudet

Innbyggerpaneler må åpne møter og saksdokumenter etter at Sivilombudet har sett nærmere på ordningen.

I forrige uke konkluderte Sivilombudet med at innbyggerpanelet i Røros er et folkevalgt organ. Det innebærer at innbyggerpanelet må følge bestemmelsene om møte- og dokumentoffentlighet.

Sivilombudet har nå bedt Kommunal- og distriktsdepartementet om å klargjøre for landets øvrige kommuner hvilke regler som gjelder for innbyggerpanel.

– Vi må forholde oss til den konklusjonen som kommer, og vil rette oss etter den. Det sier noe om hvor komplisert regelverket kan være. Det vil være bra å få klarlagt regelverket, sier Røros-ordfører Isak Veierud Busch (Ap).

Nei, nei, ja

Bakgrunnen for saken er at nyhetsleder Vegard Venli i [Aftenposten](#) fikk avslag på innsyn i den digitale plattformen som innbyggerpanelet i Røros kommuniserer i. Statsforvalteren i Trøndelag støttet kommunens nei til innsyn, og begrunnet det blant annet med at innbyggerpanelet *ikke* var et folkevalgt organ.

Nå har altså Sivilombudet kommet til motsatt konklusjon:

- Et innbyggerpanel er et folkevalgt organ etter kommuneloven. Det må følge reglene for møteoffentlighet og dokumentinnsyn.
- Ingen av dokumentene i den digitale plattformen innbyggerpanelet i Røros bruker, er saksframlegg med vedlegg. De inneholder ikke fakta eller kunnskap som blir en del av saksgrunnlaget, og kan derfor unntas etter offentlighetsloven.
- Sivilombudet ber Statsforvalteren i Trøndelag likevel vurdere om noe av det som foregår i plattformen skulle vært lagt fram i åpent møte. I så fall vil det være innsynsrett i dem.

Mer demokrati

Røros-ordføreren sier at innbyggerpanelet har vært et forsøk på å skape mer demokrati. Så langt har panelet jobbet med å gi råd om utviklingen av et offentlig rom i Røros. Ordføreren sier at forslaget som kom fra panelet, var gjennomarbeidet. Ut over det har han ikke hatt noen befatning med panelet.

– *Tror du konklusjonen om at innbyggerpanelet er et folkevalgt organ vil ha noe å si for interessen for å delta?*

– Det tror jeg nok. Terskelen for å delta vil være annerledes, dersom du risikerer at det du sier, blir gjengitt her og der. Deltakelse i innbyggerpanelet har vært veldig lavterskel. Jeg håper jo at de som sitter der, synes det har vært så interessant at de ønsker å fortsette, sier Busch.

Kommunal- og distriktsdepartementets kommunikasjonsavdeling skriver i en e-post at departementet mottok Sivilombudets uttalelse mandag. Departementet har ikke hatt anledning til å gå inn i spørsmålene uttalelsen reiser eller vurdere ombudets henstilling.

Om innbyggerpanel

Et innbyggerpanel er en samling av innbyggere som har sagt ja til å komme med råd og innspill til politikerne i sin kommune.

- Panelet kan være satt sammen av tilfeldig utplukk (loddrekning) eller selvrekrutterende.
- Formålet er å fremme dialog og innhente innbyggernes synspunkter.
- Et innbyggerpanel kan være knyttet til en bestemt sak (for eksempel kommuneplanen) eller det kan sitte for en avgrenset tidsperiode.
- Mange kommuner har opprettet innbyggerpanel, deriblant Bærum, Stavanger, Kvinesdal, Kinn, Tysvær, Tromsø.

I dispensasjonssaker er politikerne rettsanvendere

Kommunal Rapport 01.07.2024, kronikk av Fredrik Holth og Nikolai K. Winge, Holth &Winge

Det er ikke rom for alternative innstillinger til vedtak i dispensasjonssaker.

Stortinget vedtok i 2008 en plan- og bygningslov som klart innskjerpet kommunenes anledning til å gi dispensasjoner. Lovgiver understreket at dispensasjon skal være et snevert unntak som kommunene kun skal gi der de strenge vilkårene i loven er oppfylt.

Planendringer er, i motsetning til dispensasjon, et spørsmål som kan avgjøres politisk.

Hensikten var å tydeliggjøre den klare intensjonen om at ny og endret arealbruk skal styres gjennom arealplaner, vedtatt på grunnlag av et forsvarlig kunnskapsgrunnlag og med bred medvirkning fra offentlige og private aktører.

I dispensasjonssaker avgrenses vurderingen til et enkelt tiltak på en enkelt eiendom. Dersom det over tid gis mange dispensasjoner, vil dette kunne undergrave planer som informasjons- og beslutningsgrunnlag, og dermed de demokratiske prosesser som plan- og bygningsloven bygger opp under.

For å sikre at loven ble håndhevet i tråd med intensjonen, gjorde lovgiver et helt sentralt grep: Vurderingen av dispensasjonssøknader skal først og fremst bero på juss – ikke politikk.

Stortinget markerte dermed at det ikke er rom for lokalpolitiske prioriteringer og utøvelse av lokalt selvstyre når det gjelder vurderingen av lovens vilkår.

Dispensasjonsbestemmelsen har ikke fungert i tråd med lovgivers intensjon. Tall fra SSB viser at det fremdeles søkes om og innvilges en rekke dispensasjoner.

Det er også gjennomført flere undersøkelser av dispensasjonspraksis som viser at de fleste søknader innvilges, og at majoriteten av vedtakene bygger på feil eller mangelfull forståelse av loven.

Årsakene til dette er sammensatte, og i et rettssosiologisk perspektiv er det alltid av interesse å undersøke hvorfor lovgivning ikke får den ønskede effekt.

Dette kan skyldes at loven ikke aksepteres eller respekteres av de som er satt til å utøve myndigheten, at rettsanvender ikke har tilstrekkelig kunnskap om bestemmelsen og det systemet den inngår i, eller at det ikke finnes velfungerende kontrollmekanismer og sanksjonssystemer. Samtlige faktorer er betegnende for den dispensasjonspraksisen vi finner i kommunene.

I vårt møte med lokalpolitikere opplever vi ofte en stor frustrasjon over hvor vanskelig det er å gi dispensasjon. Det vises til at administrasjonen er for streng når det konkluderes med at lovens vilkår for dispensasjon ikke er oppfylt.

Lokalpolitikere har på sin side en mer pragmatisk tilnærming, og de inntar gjerne en ombudsrolle for sine innbyggers ønsker og behov.

Vi har respekt for ønsket om å være ombud for innbyggernes ve og vel, samt forståelse for frustrasjonen ved et strengt regelverk.

Samtidig må lokalpolitikere være bevisste på når loven gir rom for en slik tilnærming. Dispensasjonssaker er ikke en arena hvor ombudsrollen er ment å stå sentralt. Her er politikerne rettsanvendere.

Frustrasjonen hos lokalpolitikerne leder i mange tilfeller til at de søker etter løsninger. Løsningen i enkelte kommuner er å innføre en praksis hvor lokalpolitikerne ber administrasjonen presentere et saksfremlegg med to alternative innstillinger i dispensasjonssaker. Den ene innstillingen konkluderer med at de rettslige vilkårene for å gi dispensasjon er oppfylt. Den andre konkluderer med at de rettslige vilkårene ikke er oppfylt.

På denne måten skaffer lokalpolitikerne seg et handlingsrom i behandlingen av dispensasjonssaker. De velger det alternativet som etter deres skjønn passer best.

Stort sett faller politikerne ned på alternativet hvor vilkårene for dispensasjon anses for å være oppfylt. Dermed kan de innvilge dispensasjon og vise til at saken er forsvarlig utredet av administrasjonen.

Vi mener denne praksisen ligger utenfor det handlingsrommet lovgivningen gir, og at politikerne har andre alternativer i møtet med det som oppleves som et rigid og komplisert regelverk.

Når det gjelder vurderinger som krever særskilt fagkompetanse, er det vanlig at lokalpolitikerne ønsker saken utredet og vurdert før den skal opp til behandling. Etter kommuneloven har kommunedirektøren plikt til blant annet å utrede rettslige spørsmål.

Når det er tale om å utøve et rettsanvendelsesskjønn i en sak, innebærer det at faktum i den konkrete saken må klargjøres, innholdet i rettsregelen det er tale om må fastlegges, og rettsregelen må anvendes på det faktum som er lagt til grunn. Dette vil lede til én konklusjon hos rettsanvenderen.

Når vi forklarer dette til kommunene, blir vi ofte møtt med argumentet om at «det er jo utøvelse av et skjønn», «det finnes jo ikke noe fasitsvar» eller at «en annen kan jo komme til motsatt konklusjon». Alt dette er korrekt.

Samtidig kan ikke én og samme rettsanvender komme til ulik konklusjon i én og samme sak. Dersom det opereres med to alternative innstillinger, må det innebære at kommunedirektøren enten (eller i kombinasjon):

- opererer med to ulike beskrivelser av faktum
- opererer med to ulike tolkninger av loven, eller
- opererer med to ulike måter å anvende loven på det konkrete faktum.

I de tilfeller der politikerne krever alternative utredninger på rettslige spørsmål, må nødvendigvis det ene alternativet (som har en annen konklusjon enn det andre) være uriktig /ulovlig.

Kommuner som har innført en slik praksis, har gjort et juridisk spørsmål om til en politisk vurdering. I tillegg til å undergrave systemet, svekker en slik praksis rettssikkerheten til både søkeren selv og andre som kan bli negativt berørt av vedtaket.

I saker som gjelder dispensasjon fra lovbestemmelser, har naturlig nok lokalpolitikerne et begrenset handlingsrom. De fleste dispensasjonssakene gjelder imidlertid ikke dispensasjon fra lovbestemmelser, men fra kommunenes egne arealplaner. Paradoksalt nok er det dermed kommunens egne regler politikerne ofte finner for rigide og kompliserte.

Dersom politikerne mener regelverket er rigid eller komplisert, bør de derfor ta en titt på arealplanene det søkes dispensasjon fra, og vurdere om de bør endres. De aller fleste kommuner har svært mange søknader om dispensasjon fra arealplaner som planfaglig,

rettslig og politisk sett er utdaterte. I disse sakene har lokalpolitikerne et klart alternativ til dispensasjon.

Planendringer er, i motsetning til dispensasjon, et spørsmål som kan avgjøres politisk. Og i arbeidet med hva som er gode planfaglige løsninger, kan politikerne selvsagt be administrasjonen om så mange alternativer de ønsker.

Det aller beste med denne alternative løsningen er at det gir mer effektiv byggesaksbehandling, sikrer likebehandling av innbyggerne og en arealutnyttelse i tråd med det dagens lokalpolitikere ønsker. Dette er vel det en kan kalle et lokalpolitisk kinderegg?

Det handler om tillit - Erfaringer fra kommunesektorens etikkutvalg

Publisert 01.09.2024



Tora Aasland, Leder av kommunesektorens etikkutvalg 2015 – 2024

Foto: Stig Weston

Tillit er avgjørende for en etisk forsvarlig forvaltning. I utgangspunktet forventes en respekt for grunnleggende lover og regler.

Vi er heldige i Norge som har et velutviklet demokrati. Det betyr at vi har systemer som kan håndtere uenighet. At Norge både er en rettsstat og et demokrati, innebærer at det er et godt forankret grunnlag for å håndtere konflikter mellom lover og regler, også i lokalpolitiske prosesser og vedtak.

Hvordan bygge og holde på tillit?

Det må være en oppgave for fellesskapet å skille mellom rett og galt, samtidig som man må tåle andres meninger og ytringer. Å finne gode løsninger er viktigere enn å tenke på hat og hevn.

Et godt lokalpolitisk grunnlag er grunnleggende kunnskap om samfunn, kultur og forvaltning. En felles forståelse av helhet og verdigrunnlag i en kommune kan utvikles og styrkes gjennom etablering av etiske retningslinjer og trening og øvelser i etiske dilemmaer og utfordringer.

De etiske utfordringene befinner seg ofte i gråsonene mellom rettsstaten og demokratiet, og mellom jus og moral. De gjelder både for folkevalgte og administrasjon, selv om rollene er noe ulike.

“ De etiske utfordringene befinner seg ofte i gråsonene mellom rettsstaten og demokratiet, og mellom jus og moral. ”

Mens administrasjonen har en lojalitet til sin organisasjon, er de folkevalgte også ombud for sine velgere, og dermed for opplevelsen av fellesskap og rettferdighet. Også den rollen må fylles på en tillitvekkende måte.

Å bygge tillit handler ikke nødvendigvis om å finne fasitsvar, men om å gjøre vurderinger opp mot lover og regler, med respekt for dem og prosessene bak. Forvaltningspraksis kan utvikles og lover kan etter hvert endres, men det må være enighet om systemene og prosedyrene for dette.

Kommunelovens formålsparagraf om tillitsskapende forvaltning krever ikke bare respekt for lover og regler, men også at det utvikles et felles verdi- og normgrunnlag. Det handler om å håndtere spennet og spenningen mellom lov og politikk. Da trengs innsikt i tema som korrupsjon, varsling og habilitet, da trengs en kartlegging og drøftinger av risikoområdene, og da trengs en egenkontroll som er åpen og tillitsskapende. For eksempel kan man gjennom dilemmatrening lære av både egne og andres feil.

Åpenhet er avgjørende for tillit. Det er viktig å utvikle åpne arbeids- og samarbeidsformer, og det er urovekkende at noen mener åpenhet kan være til hinder for å finne gode løsninger. Det kan av og til være fristende å ty til bakrommet. Åpenhet i prosesser og vedtak må ikke bli en trussel for godt politisk arbeid. Tvert imot betyr åpenhet også trygghet, og dermed et solid fundament for lokaldemokratiet.

Et medborgerpanel avslørte nylig en synkende tillit til politikerne. Et økende antall i befolkningen tror at kommunens administrasjon og politikere er der for egen vinning. Denne holdningen kan best motvirkes ved mest mulig åpenhet i de politiske prosessene.

Hva er etikk?

Enkelt sagt er etikk vitenskapen om hvordan menneskene i et samfunn skal omgås hverandre. Det innebærer en felles forståelse om hva som er rett og galt, og at man er enige om normene for samhandling. Det er til nytte for alle enkeltaktører at fellesskapet fungerer, og at man i en organisasjon som en kommune, har kommet fram til en felles forståelse av framgangsmåten for dette. Derfor er utviklingen av etiske retningslinjer så viktig. Det er med på å styrke den demokratiske beredskap, hvor uenighet tåles og håndteres i åpenhet.



Derfor er utviklingen av etiske retningslinjer så viktig. Det er med på å styrke den demokratiske beredskap, hvor uenighet tåles og håndteres i åpenhet.

[«Evne og kraft til å bære»](#) (pdf) heter et debattheft fra KS. Her refereres det til bærekrafttenkingen, som er sentral i all planlegging. Viktige utfordringer for bærekrafttenkingen finnes i arealpolitikken hvor hoveddilemmaet er vern vs. vekst, eller i arbeidsgiverpolitikken med kampen om de gode fagfolkene og deres arbeidsvilkår.

Det kan ligge mye politisk press og sprengstoff i utbyggingspolitikk, hvor utbyggerrollen ikke alltid er helt klar, og hvor ekspertene kan levere viktig bakgrunn – når de da ikke etter hvert blir ansatt hos utbygger. De mest iøynefallende habilitets- og lojalitetskonfliktene ligger for eksempel i det å kombinere utbyggerrollen med det å være folkevalgt i samme kommune.

Etikken kan noe forenklet plasseres på følgende måte:

- Politikk er hva du *vil* gjøre
- Jus er hva du *kan* gjøre
- Etikk er hva *gjør* du?

Med denne innfallsvinkelen er etikken i gråsonen mellom politikk og jus, eller mellom demokratiet og regelverket.

Saker som krever spesiell etisk oppmerksomhet er plan- og byggesaker, saker som har utfordringer for miljø og bærekraft, som for eksempel arealbruk i strandsonen, og saker med maktubalanse.

Fenomenet opsjonsavtaler, dvs. at grunneier og utbygger har gjort avtale (med eller uten penger) for framtidig utbygging der hvor dagens planer ikke åpner for det, og andre saker som utfordrer åpenhet og habilitet. Tillitsbaserte ordninger kan også være utsatt dersom respekten for regelverk er forvitret.

For å styrke den demokratiske beredskapen og motvirke tendenser til manglende respekt for lover og regler, er det nødvendig med en høy bevissthet om nettopp de etiske utfordringene. Utforming og utvikling av etiske retningslinjer, både for folkevalgte og ansatte, gode, trygge og åpne rutiner for varsling, prosedyrer for motvirkning og forebygging av korrupsjon og god trening i hvordan åpenhet kan praktiseres, er forslag til hvordan kommunesektoren kan følge opp.



Lokal forvaltning må være slik at det er samsvar mellom liv og lære.

Det må aldri lønne seg å ta tvilsomme snarveier eller gå bak ryggen på andre. Lokal forvaltning må være slik at det er samsvar mellom liv og lære. Dette krever kunnskap, bevisstgjøring, åpenhet og kontinuerlig trening.

Erfaringer fra kommunesektorens etikkutvalg

Hovedstyret i KS oppnevner hvert fjerde år [kommunesektorens etikkutvalg](#). Utvalget ble første gang opprettet i 2006, som en direkte konsekvens av korrupsjonssaken i Nedre Romerike Vannverk. Da innså man at en korrupsjonsberedskap i kommunene selv var nødvendig.

[Utvalget](#) har en bred og variert sammensetning hvor medlemmene har erfaring både fra forvaltning, etikk og media. Også erfaring fra kontroll og tilsyn er viktig.

Kontrollutvalgene er viktige aktører i kommunesektorens etiske arbeid. Kontrollutvalgene er kommunestyrets redskap, og på en måte riksrevisjon og sivilombud i ett. De er portvakter inn til et område som ikke bør være stedet for politiske omkamper. Kontrollutvalgene bør ha gode arbeidsforhold og se og bli sett. De sitter ofte inne med viktig kompetanse og erfaringsbakgrunn, og har også en god veileder i departementets [kontrollutvalgsbok](#). Kontrollutvalgene bør gå foran når det gjelder erfaringsutveksling og dialog, slik at alle aktører i organisasjonen kan se på kontrollarbeidet med respekt og tillit.



Kontrollutvalgene er kommunestyrets redskap, og på en måte riksrevisjon og sivilombud i ett.

Kommunesektorens etikkutvalg er rådgivende, og ikke i linjen for saksbehandling. Målet er å styrke etikk- og antikorrupsjonsarbeidet i kommunesektoren. Utvalget har en uavhengig og rådgivende rolle, og skal være synlige og tilgjengelige overfor kommuner, fylkeskommuner og kommunale virksomheter.

Erfaringer fra utvalgene gjennom disse årene styrker en arbeidsform hvor dialog med kommuner og fylkeskommuner er sentralt. Den beste måten å ha slik dialog på, er å reise rundt i landet, møte lokale folkevalgte og ansatte og på denne måten stimulere til etiske refleksjoner og høy bevissthet om forvaltningsetiske spørsmål.

Et av de beste hjelpemidlene som er utviklet for slike dialoger og møter, er dilemmasamlingen. Med bakgrunn i denne kan aktører med ulike roller drøfte de enkelte dilemmaene – og kanskje også bidra med dilemmaer eller vanskelige saker fra egen kommune eller fylkeskommune. Dilemmatrening er muskeltrening!



Dilemmatrening er muskeltrening!

I hele sin virksomhet har etikkutvalgene jevnlig utarbeidet veiledere og råd om etiske retningslinjer, registre og regelverk. Men har drøftet og utviklet råd om varsling, habilitet, lojalitet og åpenhet, og lagt grunnlaget for risikoanalyser og lokal beredskap. Det er utarbeidet en serie med rapporter og undersøkelser om tema som varsling og rutiner for å håndtere varsling, og om utsatte saker som arealsaker, plansaker og byggesaker. I tillegg har man et kontinuerlig samarbeid med Transparency International, ikke minst når det gjelder internasjonale oversikter over korrupsjon.

Alle rapporter og råd er tilgjengelige på KS sine nettsider under [Etikkportalen](#).

Utfordringer for kommunene

Et velfungerende lokaldemokrati skal kunne håndtere uenighet, samtidig som man hele tiden tar sikte på å finne gode fellesskapsløsninger. I disse tider, hvor lover og regler hele tiden utfordres, hvor folk i demokratiske land ikke lenger respekterer makta, er det viktigere enn noensinne å styrke den lokalpolitiske beredskap.

Åpenhet bør innebære at folk i kommuner og fylkeskommuner vet hva som skjer, og hvordan og hvorfor det skjer. Det bør være regler for gaver, roller, habilitet og særinteresser.

Etiske retningslinjer er nødvendig der hvor man er i gråsonene mellom regelverk og politikk, og man må klare balansen mellom moralisering og etiske refleksjon. Da er trening og øvelser viktige virkemidler. Etikken må på dagsorden! Minst en gang i året bør et kommunestyre sette av tid til etisk trening.



Minst en gang i året bør et kommunestyre sette av tid til etisk trening.

Ytringsfriheten står sterkt her i landet, ikke minst forankret i Grunnloven. Derfor må varsling ikke føre til tilsidesetting og knebling av meninger. Det må være lov å si fra, og det må være gode og objektive systemer for å ta seg av enhver varsling.

Kommunene er også arbeidsgivere og eiere. Derfor bør det være klare og kjente rutiner for spørsmål som knytter seg til arbeidstakerforhold og eierskap. Det må være et etisk rammeverk, eller etiske retningslinjer, som setter standarder for hva som forventes av folkevalgte og ansatte, også når det kommer til interessekonflikter og rollekombinasjoner.

Media har en viktig rolle, ikke minst er de der når det oppstår konflikter og uklare ansvarsforhold. Media må derfor ikke undervurderes, men aksepteres i den uavhengige rollen de har. Media kan være en god medspiller både for å avdekke uheldige forhold og for å la alle komme til orde.

Norge er ikke fri for korrupsjon eller uetisk atferd i lokalforvaltningen, men vi ligger bedre an enn de fleste andre land. La oss derfor styrke kunnskapen og bevisstheten om hvordan vi bygger og forsterker en demokratisk beredskap!

Lenke til **kontroll & revisjon** nr. 5/2024:

<https://www.nkrf.no/kontroll-og-revisjon/2024/5>

10 anbefalinger til folkevalgtes involvering i kommunale budsjettprosesser

Publisert på NKRF sin nettside 02.10.2024

Telemarksforskning har, på oppdrag fra KS FoU, utredet status for folkevalgtes involvering i kommunale budsjett- og økonomiplanprosesser.

Rapporten belyser spørsmål som: Hvordan kan budsjettprosesser legges opp for å sikre bred deltakelse, bedre eierskap og engasjement? Hvordan sikre større lokalpolitisk handlingsrom og innflytelse?

Utredningen baserer seg på en spørreundersøkelse til alle kommunestyrerepresentanter og kommunedirektører i et representativt utvalg av landets kommuner (125 av 357). Videre er det gjennomført intervjuer i seks utvalgte casekommuner med varierende deltakelse og tilfredshet med budsjett- og økonomiplanprosesser.

Blant kommunestyrerepresentantene er det et klart flertall (64 prosent) som mener at det hadde vært en fordel om politikerne hadde hatt sterkere styring med budsjettprosessene.

En betydelig andel (40 prosent) mener også at de ikke har god anledning til å legge føringer for arbeidet med årsbudsjettet i sin kommune.

Et generelt funn er at politikerne ønsker et forutsigbart årshjul for behandling av budsjettsaker. Det inkluderer gode rutiner for oppfølging av budsjettarbeidet gjennom året, og at det er satt av nok tid til behandling av budsjett- og økonomisaker.

Et forutsigbart årshjul med tidlig politisk involvering synes å være en forutsetning for at politikerne skal kunne ta sterkere eierskap og styring med budsjettprosessene. Tidlig involvering av politikerne gir muligheter for å gi føringer og komme med innspill underveis i prosessene. De som er involvert i budsjettprosessene i første og andre kvartal, er mer fornøyd med budsjettprosessene enn de som blir involvert senere.

Et forutsigbart årshjul med tidlig politisk involvering synes å være en forutsetning for at politikerne skal kunne ta sterkere eierskap og styring med budsjettprosessene.

Det er også verdt å merke seg at tilfredsheten med budsjettprosessene er stor i de kommunene hvor kommunestyrerepresentantene opplever av kommuneplanen gir gode føringer for arbeidet med både økonomiplan og årsbudsjett. Dette indikerer at disse kommunene har helhetlige, strategiske prosesser som ramme for arbeid med økonomiplaner og budsjetter. Mye tyder også på at gode budsjettprosesser gir grunnlag for bedre økonomisk styring av kommunen, større sannsynlighet for bedre økonomisk resultat og at man dermed også har lettere for å identifisere og skape et økonomisk handlingsrom.

Rundt 80 prosent av kommunestyrerepresentantene peker på et behov for bedre opplæring knyttet til budsjett- og økonomiplanprosesser. Spesielt for nye som kommer inn i politikken, er det behov for grunnleggende opplæring i kommunal økonomi og styring, kommunale ansvarsområder, rolleavklaring mellom politikk og administrasjon, hvordan prosesser bør foregå og hvordan politikerne og administrasjon kan samhandle godt.

Gjennom folkevalgtprogrammet kan man ha sterkere fokus på grunnleggende opplæring i kommuneøkonomi og budsjettprosesser, og hvordan politikerrollen kan og bør utøves gjennom budsjettprosessene.

Gjennom folkevalgtprogrammet kan man ha sterkere fokus på grunnleggende opplæring i kommuneøkonomi og budsjettprosesser, og hvordan politikerrollen kan og bør utøves gjennom budsjettprosessene.

Telemarksforskning anbefaler at de involverte gjennom folkevalgtprogrammet synliggjør gode grep og eksempler for å lykkes med budsjettprosessene. Det viktigste er sannsynligvis at budsjettprosessene blir lagt opp på en slik måte at kommunestyrerepresentantene har god dialog med administrasjonen, at de involverte er enig om hvilke prosesser som skal gjennomføres, og hva som er formålet med ulike aktiviteter og møtepunkter gjennom året. Det innebærer at politikerne må involveres tidlig i prosessen, noe som gir mer forutsigbarhet for budsjettprosessene.

- **Se også opptak av KS-webinaret:** [Folkevalgte trenger mer kunnskap og tidligere involvering i budsjettplanprosessen](#) (YouTube - starter i nytt vindu)

Rapporten gir **10 anbefalinger** for å sikre gode budsjettprosesser og politisk styring og eierskap til prosessene:

1. Sørg for tidlig medvirkning i prosessen
2. Utarbeid et årshjul for politisk behandling av budsjett- og økonomisaker
3. Sørg for en tydelig avklaring av hva som er administrasjonenes og politikernes roller og oppgaver, og hvordan man ønsker at samhandlingen skal foregå
4. Avklar hvordan økonomisk rammestyring skal foregå politisk, og hva slags rapporteringsrutiner man skal ha for å følge opp budsjettet gjennom året
5. Sørg for oppdaterte kommunale planer, og synliggjør hvordan årsbudsjettet understøtter viktige føringer i kommunens planverk
6. Arranger en dialogkonferanse innen utgangen av april for å skape en omforent forståelse av kommunens utfordringsbilde
7. Kombiner gjerne dialogkonferanse med folkevalgtopplæring om et relevant tema
8. Arranger en rammekonferanse i juni i etterkant av at kommuneproposisjonen og revidert statsbudsjett er lagt fram
9. Avklar budsjettrelaterte saker med formannskapet ut over høsten i forkant av at kommunedirektøren offentliggjør og legger fram sitt salderte budsjett
10. Kommunens administrasjon bør stille kompetanse og ressurser til rådighet for å gi faglig støtte i partigruppenes behandling av kommunedirektørens budsjettforslag

Videre peker rapporten på konkrete opplæringsbehov og anbefalinger knyttet til det.

Kilde: Telemarksforskning

<https://www.telemarksforskning.no/10-anbefalinger-til-folkevalgtes-involvering-i-kommunale-budsjettprosesser/>

Pressens offentlighetsutvalg har undersøkt bruken av politikerportaler i norske kommuner

Artikkel hentet fra FKT sin nettside 27.09.2024

Hva skjer med den grunnlovsfestede åpenheten når lokalpolitikken flytter inn i digitale løsninger? Det har Pressens offentlighetsutvalg undersøkt og beskrevet i rapporten «[Digitale møteportaler i norske kommuner](#)» (pdf).

Rapporten tar for seg bruken av politikerportaler som benyttes i forbindelse med møter i kommunestyrer og kommunale utvalg.

Bakgrunnen er Sivilombudets to uttalelser om Larvik kommunes bruk av politikerportalen de kalte «Bobla» – et digitalt verktøy som ble brukt i forbindelse med politiske møter i kommunen, hvor politikerne kunne fremme forslag og kommunisere i forkant av møtene.

Problemet var at «Bobla» var lukket. Politikerne viste til forslag og kommunikasjon i «Bobla», og de som fulgte møtene, skjønnte ingenting. Saksbehandling som skulle skjedd i et åpent møte, hadde flyttet inn i et lukket digitalt rom.

Sivilombudet konkluderte at det normalt skal være innsyn i forslag og kommunikasjon i portalene som er tilgjengelig for alle utvalgets medlemmer.

Undersøkelsen til Pressens offentlighetsutvalg (POU) viser at:

- Minst 156 norske kommuner bruker slike møteportaler. Om de brukes, og hvordan de brukes, varierer stort.
- 81 norske kommuner bruker portalene på en måte som er i tråd med offentlighetsprinsippet.
- 52 norske kommuner bruker portalene på en måte som POU mener er i strid med offentlighetsprinsippet.
- 56 av kommunene opplyser at årsaken til at de ikke er mer åpne, er tekniske begrensninger i løsningen.
- 7 kommuner har funnet kompromisser som sikrer åpenhet, selv om de tekniske løsningene begrenser dem.
- 7 kommuner mener det ikke bør være innsyn i det som foregår i portalene.
- Fra 16 av kommunene har POU for lite informasjon til å kunne vite om bruken er i tråd med eller strid med offentlighetsprinsippet.

I rapporten presiserer POU: Forslag kan legges inn i en møteportal i forkant av et møte i et offentlig organ, uten at det strider med offentlighetsprinsippet. Kommunene må bare sørge for at allmennheten også får mulighet til å sette seg inn i dem så fort de er tilgjengelige for politikerne i utvalget.

Kilde: Pressens offentlighetsutvalg

<https://presse.no/ukategorisert/52-kommuner-med-moteportal-bruk-som-strider-mot-offentlighetsprinsippet/>

Referatsaker

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tynset kommune

Møtedato

28.10.2024

Saknr

40/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-033, TI-&17

Arkivsaknr 24/553 - 2

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar referatsakene til orientering.

Vedlegg

Melding om politisk vedtak - Eierskap i Konsek Trøndelag IKS

Melding om politisk vedtak - Plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2024 - 2028

Regnskapsrapport tertial 1 - 2024

Melding om politisk vedtak - Konkurranseskriterier - regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eierskapskontroller

Saksopplysninger

Følgende referatsaker legges frem i møtet:

1. Kommunestyret har vedtatt at de ønsker å gå inn i Konsek Trøndelag IKS som eier.
Kommunestyresak 77/24 den 27.august 2024.
2. Kommunestyret har vedtatt plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll i tråd med kontrollutvalgets innstilling.
Kommunestyresak 86/24 den 1. oktober 2024.
3. Regnskapsrapport tertial 1, Tynset kommune
Kommunestyresak 61/24 den 18.06.2024.
Rapporten publiseres i Fremsikt, og kan leses her: [Fremsikt](#)
4. Kommunestyret har fattet vedtak om "Konkurranseskriterier - regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eierskapskontroller" i tråd med kontrollutvalgets innstilling.
Kommunestyresak 90/24 den 1.oktober 2024 .
Konkurransen er lagt ut av Abakus med frist den 7.november for å komme med tilbud.

Vurdering og konklusjon

Kontrollutvalget kan vurdere om de skal følge med på kommunens rapportering for 2. tertial.

For øvrig kan sakene tas til orientering.



Saksframlegg

Vår ref.: 24/2512 - 1	Dato: 14.08.2024	Saksbehandler: Erling Strålberg
Behandling av saken:		
Saknr. 77/24	Utvalg Kommunestyret	Møtedato 27.08.2024

Tynset kommune inn som eier i Konsek Trøndelag IKS

Kortversjon av saken:

Kontrollutvalget innstiller på at Tynset kommune går inn på eiersiden til Konsek Trøndelag IKS, og ber om at det startes en prosess med mål om at avtale skal være på plass innen utgangen av 2024.

Bakgrunnen for innstillingen er at undersøkelser i andre kommuner viser et svært marginalt utvalg av tilbydere av sekretariatstjenester. Å knytte seg til sekretariatstjeneste gjennom eierskap vurderes derfor som hensiktsmessig.

Kontrollutvalgets innstilling fremmes for kommunestyret.

Vedlegg

Informasjon om Konsek Trøndelag

14.08.2024

Melding om vedtak sendes til:

Konsek Trøndelag IKS

Kontrollutvalget v/sekretariat - Ragnhild Aashaug

Saksopplysninger

Kommunestyret fattet møtet 18.06.2024, sak 67/24, følgende vedtak:

Undersøkelser i andre kommuner viser at tilbydere av sekretariatstjenester er marginalt. Basert på tilgjengelig informasjon innstiller kontrollutvalget på at Tynset kommune går inn på eiersiden til Konsek Trøndelag IKS. Kontrollutvalget ber Tynset kommune starte en prosess med Konsek Trøndelag IKS med mål om at avtale skal være på plass innen utgangen av 2024

Bakgrunnen for vedtaket ble belyst i samme sak. Tynset kommune har fram til nå valgt løsning med anbud av sekretariatstjenester. Ettersom anbudsperioden utløper innen utgangen av 2024, må Tynset kommune ta stilling til videre løsning. I den anledning har kontrollutvalget belyst to mulige løsninger. Fortsatt anbud eller eierskap. Kontrollutvalget på Tynset benytter pr idag sekretariatstjenester fra Konsek Trøndelag IKS. Undersøkelser i andre kommuner viser imidlertid at

tilbydere av sekretariatstjenester er marginalt. Det er derfor begrenset gevinst å hente på en løsning med anbud. Dette er bakgrunnen for at kontrollutvalget innstiller på at Tynset kommune går inn på eiersiden til Konsek Trøndelag IKS.

Som det framgår av vedtaket, så er det Tynset kommune selv som må ta prosessen videre med etablering av eierskap i Konsek Trøndelag. I den anledning er det i dialog med Torbjørn Berglann innhentet opplysninger om Konsek Trøndelag IKS. Informasjonen legges ved saken, men det gjøres et resymè her.

Om Konsek Trøndelag IKS

Selskapsform og eier

Konsek Trøndelag IKS ble etablert 1. januar 2018 som et interkommunalt selskap, regulert etter IKS-loven. Selskapet har nå 46 eierkommuner i Innlandet, Trøndelag og søndre del av Nordland, som vi leverer tjenester til. I tillegg selger vi tjenester til to kommuner; til Tynset kommune (ut 2024) og til Rendalen kommune (til april 2026).

Forpliktelser og innflytelse

Kommunene som går inn i Konsek forplikter seg til tre ting:

- Kjøpe eierandeler i selskapet á kr 25.000, regnet ut etter antall innbyggere (se tabellen under).
- Betale årlig tilskudd (honorar) i henhold til representantskapets vedtak.
- Kjøpe alle sekretariattjenester til kontrollutvalget fra Konsek.

Eierkommunenenes innflytelse er styrt av antall eierandeler. Eierne møtes i representantskapet to ganger i året.

Beregningsgrunnlag, eierandeler:

Innbyggertall Eierandeler á kr 25.000

0-4999	1
5000-9999	2
10000-14999	4
15000-19999	5
20000+	6

Honorarene (årlig betaling) i Konsek Trøndelag beregnes ut fra en honorarmodell basert på en fast kostnad og et variabelt tillegg. Det variable tillegget er avhengig av innbyggertall. De minste kommunene betaler bare det faste beløpet. I 2024 er honorarene fordelt slik:

Beregningsgrunnlag, honorar	Ant. Innbyggere	Fast beløp	Variabelt beløp	Sum honorar 2024
0-1500		kr 170 500	kr -	kr 170 500
1501-3000		kr 170 500	kr 69 000	kr 239 500
3001-6000		kr 170 500	kr 103 500	kr 274 000
6001-9000		kr 170 500	kr 138 500	kr 309 000
9001-12000		kr 170 500	kr 172 500	kr 343 000
12001-15000		kr 170 500	kr 194 500	kr 365 000
15001-18000		kr 170 500	kr 206 500	kr 377 000
18001-21000		kr 170 500	kr 218 000	kr 388 500
21001 og oppover		kr 170 500	kr 229 500	kr 400 000

Modellen viser at dersom Tynset kommune allerede hadde vært medlem i Konsek Trøndelag IKS, så ville kommunens kostnader vært 274.000 kr for året 2024. I nåværende avtale med Konsek, er

kostnaden 198.100 kr. En av grunnene til differansen synes å være at det ved eierskap vil bli beregnet et høyere timetall enn hva som legges til grunn i eksisterende avtale.

Leveranse

For honoraret får kommunen alle tjenestene til kontrollutvalget fra Konsek. Dette innbefatter:

- Alle oppgaver i forbindelse med kontrollutvalgets møter;
- Saksforberedelser,
- Møteplanlegging,
- Møteinnkalling- og protokoll og innkalling av vara
- Arkivtjeneste
- Opplæring gjennom hele valgperioden, gratis eller til selvkost.
- Koordinering opp mot statlige tilsyn

Det kan også utføres risiko- og vesentlighetsvurderinger for plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Hver kommune har et årlig timebudsjett for leveransen, med lik timepris. Timebudsjettet inkluderer møtevirkosomhet, reisetid og saksforberedelser og utarbeidelse av risiko- og vesentlighetsvurderinger for plan for forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll. Timeleveransen skal i løpet av en fireårsperiode omtrent tilsvare budsjettet. Reisetiden til møter i kommunene fordeles likt mellom alle eierne, uavhengig av avstand.

Saksvurdering

I sakvurderingen av denne saken, vil kommunedirektøren vise til tidligere vurderinger fra kontrollutvalget. Hva gjelder opplysningene om Konsek, så viser disse med all tydelighet et strukturert og ryddig IKS, der det legges godt til rette for at kommunen gjennom kontrollutvalget vil få tilgang på tjenester av god kvalitet. Opplysningene fra Konsek viser også at det gjennom medlemskap vil bli en betydelig dyrere løsning i forhold til dagens avtale basert på anbud. Om dette ville være en relevant problemstilling dersom det hadde blitt innhentet ny pris gjennom anbud, vites imidlertid ikke. Uansett så bør kommunestyret merke seg at Tynset kommunes kostnader til sekretariattjenester vil øke betydelig. På en annen side må det forventes redusert ti For ordens skyld gjøres det oppmerksom på at denne saken omhandler eierskap med formål om å benytte sekretariatstjenester direkte fra et selskap kommunen er medeier i. Valg og innretning av revisjonstjeneste vil komme som egen sak uavhengig av denne saken.

Kontrollutvalgets innstilling:

Tynset kommune går inn på eiersiden til Konsek Trøndelag IKS.

Tynset kommune starter en prosess med Konsek Trøndelag IKS med mål om at avtale skal være på plass innen utgangen av 2024.

Kommunestyret 27.08.2024

Behandling

Votering nr 1 - Votering over forslag

Forslag: **Opprinnelig forslag**

For: 27 stemmer (100%) - Ap 7, FrP 1, H 3, MDG 2, PP 1, Sp 10, SV 2, V 1

Mot: 0 stemmer (0%)

Vedtak

Tynset kommune går inn på eiersiden til Konsek Trøndelag IKS.
Tynset kommune starter en prosess med Konsek Trøndelag IKS med mål om at avtale skal være på plass innen utgangen av 2024.



Konsek Trøndelag IKS v/sekretariat

Vår ref.
24/2811 - 2

Deres ref.

Saksbehandler
Erling Strålberg

Dato
02.10.2024

Plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2024 - 2028

Kommunestyret har i møte 01.10.2024 fattet følgende vedtak 86/24

1. Kommunestyret vedtar plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2024-2028 og slutter seg til kontrollutvalgets prioriteringer i planen.

a. for forvaltningsrevisjoner

i. Hvordan jobber kommunen med å sikre god internkontroll og etterlevelse av rutiner, regler og lovverk?

ii. Kommunens forebyggende arbeid rettet mot barn og unge - helsestasjonens rolle i arbeidet

iii. Styring, oppfølging og evaluering av vertskommunesamarbeidet

iv. Kommunens arbeid med å rekruttere, beholde og videreutvikle nødvendig kompetanse

v. Kommunens ansvarsområde innen IT-sikkerhet og personvern - avklarte ansvarsnivåer mot

Fjellregionen IKT (FARTT).

vi. Helhetlig styring og overordnede styringsdokumenter.

vii. Kommunens tilbud innen psykisk helse og rus, spesielt rettet mot barn og unge

viii. Planlegging og prosjektering av investeringsprosjekter

b. for eierskapskontroller

i. Generell eierskapskontroll for FIAS AS og Midt Hedmark brann- og redning IKS.

ii. Meskano

iii. Fjellregionen IKT IKS

2. Kontrollutvalget gis fullmakt til å gjøre endringer i planen.

Med hilsen

Tone Bergfall
Rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur



Saksframlegg

Vår ref.: 24/2811 - 1	Dato: 19.09.2024	Saksbehandler: Erling Strålberg
Behandling av saken:		
Saksnr. 86/24	Utvalg Kommunestyret	Møtedato 01.10.2024

Plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2024 - 2028

Kortversjon av saken:

Kontrollutvalget skal påse at det utføres forvaltningsrevisjon av kommunens virksomhet og selskaper kommunen har eierinteresser i. Kontrollutvalget skal også påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser i selskaper, eierskapskontroll, se kommuneloven § 23-2 c og d.

For perioden 2024 - 2028 innstiller kontrollutvalget på følgende plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll:

1. Kommunestyret vedtar plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2024-2028 og slutter seg til kontrollutvalgets prioriteringer i planen
 - a. for forvaltningsrevisjoner
 - i. Hvordan jobber kommunen med å sikre god internkontroll og etterlevelse av rutiner, regler og lovverk?
 - ii. Kommunens forebyggende arbeid rettet mot barn og unge - helsestasjonens rolle i arbeidet
 - iii. Styring, oppfølging og evaluering av vertskommunesamarbeidet
 - iv. Kommunens arbeid med å rekruttere, beholde og videreutvikle nødvendig kompetanse
 - v. Kommunens ansvarsområde innen IT-sikkerhet og personvern - avklarte ansvarsnivåer mot Fjellregionen IKT (FARTT).
 - vi. Helhetlig styring og overordnede styringsdokumenter.
 - vii. Kommunens tilbud innen psykisk helse og rus, spesielt rettet mot barn og unge
 - viii. Planlegging og prosjektering av investeringsprosjekter
 - b. for eierskapskontroller
 - i. Generell eierskapskontroll for FIAS AS og Midt Hedmark brann- og redning IKS.
 - ii. Meskano
 - iii. Fjellregionen IKT IKS
2. Kontrollutvalget gis fullmakt til å gjøre endringer i planen.

Vedlegg

Ingen

Melding om vedtak sendes til

Konsek Trøndelag IKS v / sekretariat - Ragnhild Aashaug

Saksopplysninger

Kontrollutvalget skal påse at det utføres forvaltningsrevisjon av kommunens virksomhet og selskaper kommunen har eierinteresser i. Kontrollutvalget skal også påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser i selskaper, eierskapskontroll, se kommuneloven § 23-2 c og d.

Forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll skal følge en plan, som kontrollutvalget skal lage i løpet av det første året etter at det er konstituert. Utkast til plan angir forslag til hvilke tjenesteområder og selskaper som skal undersøkes i planperioden. Planen bygger på risikoog vesentlighetsvurderinger som er utført av kommunens revisjonsordning for forvaltningsrevisjon, BDO AS. Revisors vurderinger er supplert med innspill til risikoområder fra kommunens politiske og administrative ledelse og fra hovedtillitsvalgte samt hovedverneombud.

Risiko- og vesentlighetsvurderingene skal bidra til at kommunens ressurser til kontrollarbeid blir brukt mest mulig målrettet. Tjenesteområder og selskaper som vurderes å ha en risiko og være av størst vesentlighet, er prioritert og nærmere beskrevet i de vedlagte planene. Kommunestyret kan forvente at det gjennomføres en forvaltningsrevisjon i året, og en til to eierskapskontroller i perioden. Det er tas høyde for dette i kontrollutvalgets budsjetter som legges frem for kommunestyret. Dersom det oppstår situasjoner eller risiko som gjør at det bør gjennomføres flere forvaltningsrevisjoner, eierskapskontroller eller andre undersøkelser, vil kontrollutvalget be kommunestyret om tilleggsbevilgning.

I planene er det listet opp og prioritert forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller, samt en liste over uprioriterte områder som kan supplere ulike områder. Det vil ikke være mulig å gjennomføre alle disse i planperioden. Erfaringsmessig vil enkelte av forslagene i planene bli uaktuelle.

Det vedlagte forslaget til planer for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll er utarbeidet fra sekretariatet, og ferdigstilt av kontrollutvalget. Planene er basert på kontrollutvalgets vedtak i sak 14/24. Planene bygger på revisors risiko- og vesentlighetsvurderinger, innspill fra politisk og administrativ ledelse samt noen av de hovedtillitsvalgte og hovedverneombud. Plan for forvaltningsrevisjon inneholder forslag til vinkling for hver enkelt undersøkelse. Forslagene er ikke bindende, kontrollutvalget kan vurdere dem i forbindelse med bestilling av hver enkelt forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. I forslag til vedtak er det foreslått at kontrollutvalget får fullmakt til å foreta omprioriteringer innenfor planen, slik det står i kommuneloven § 23-3.

Følgende forslag ble lagt fram for kontrollutvalget i sak 22/24, den 26.08.2024:

Kontrollutvalget vedtar forslag til plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2024-2028 med de endringer som fremkom i møtet. Kontrollutvalget legger fram plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2024-2028 for kommunestyret med følgende forslag til vedtak:

1. Kommunestyret vedtar plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2024-2028 og slutter seg til kontrollutvalgets prioriteringer i planen
 - a. for forvaltningsrevisjoner
 - i. Hvordan jobber kommunen med å sikre god internkontroll og etterlevelse av rutiner, regler og

lovverk?

- ii. Kommunens forebyggende arbeid rettet mot barn og unge - helsestasjonens rolle i arbeidet
- iii. Styring, oppfølging og evaluering av vertskommunesamarbeidet
- iv. Kommunens arbeid med å rekruttere, beholde og videreutvikle nødvendig kompetanse
- v. Kommunens ansvarsområde innen IT-sikkerhet og personvern - avklarte ansvarsnivåer mot

Fjellregionen IKT (FARTT).

- vi. Helhetlig styring og overordnede styringsdokumenter.
- vii. Kommunens tilbud innen psykisk helse og rus, spesielt rettet mot barn og unge
- viii. Planlegging og prosjektering av investeringsprosjekter

b. for eierskapskontroller

- i. Generell eierskapskontroll for FIAS AS og Midt Hedmark brann- og redning IKS.
- ii. Meskano
- iii. Fjellregionen IKT IKS

2. Kontrollutvalget gis fullmakt til å gjøre endringer i planen.

Saksvurdering

Planene for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll er samlet i ett dokument for å gi en bedre oversikt over det langsiktige kontrollarbeidet. Det anbefales at kontrollutvalget får fullmakt til å gjøre endringer innenfor planen. Dette er ressursbesparende ved endringer i risikobildet. Kontrollutvalget kan bli invitert til å delta i felles forvaltningsrevisjon av selskaper med flere eierkommuner. Dette vil gi besparelser gjennom at kommunene deler på kostnadene gjennom men undersøkelse av felles områder. Også i slike tilfeller er det mest effektivt at kontrollutvalget kan gjøre endringer innenfor planen.

En gjennomføring av en forvaltningsrevisjon i året samt en til to eierskapskontroller i perioden, er i tråd med sammenlignbare kommuner, og det anbefales at at kontrollutvalget legger seg på det nivået. Det er først når en forvaltningsrevisjon gjennomføres at det vil avdekkes hva som er risikoen på området. Revisjonene er også et viktig grunnlag som skal bidra til læring i egenkontrollen. Kostnaden innarbeides i kontrollutvalgets årlige budsjett.

Planene inneholder forslag til flere undersøkelser enn kontrollutvalget har ressurser til å gjennomføre. Det er hensiktsmessig at kontrollutvalget har et visst antall undersøkelser å velge i, om noen av forslagene i planen blir uaktuelle. Endringer i risikobildet kan gjøre det nødvendig å endre prioriteringsrekkefølgen, og det vil være tidsbesparende om kontrollutvalget kan gjøre endringene selv. Hvis kontrollutvalget ønsker å gjennomføre forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller som ikke er beskrevet i den vedlagte planen, vil utvalget holde kommunestyret orientert. Vi anbefaler at kontrollutvalget ferdigstiller og vedtar utkast til vedlagte plan, og sender den til kommunestyret for endelig vedtak.

Vedtaketts konsekvenser for klima og miljø

Ikke relevant

Råd og utvalg

Ikke relevant

Fond

Ikke relevant

Kontrollutvalgets innstilling:

1. Kommunestyret vedtar plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2024-2028 og slutter seg til kontrollutvalgets prioriteringer i planen.

a. for forvaltningsrevisjoner

i. Hvordan jobber kommunen med å sikre god internkontroll og etterlevelse av rutiner, regler og lovverk?

ii. Kommunens forebyggende arbeid rettet mot barn og unge - helsestasjonens rolle i arbeidet

iii. Styring, oppfølging og evaluering av vertskommunesamarbeidet

iv. Kommunens arbeid med å rekruttere, beholde og videreutvikle nødvendig kompetanse

v. Kommunens ansvarsområde innen IT-sikkerhet og personvern - avklarte ansvarsnivåer mot

Fjellregionen IKT (FARTT).

vi. Helhetlig styring og overordnede styringsdokumenter.

vii. Kommunens tilbud innen psykisk helse og rus, spesielt rettet mot barn og unge

viii. Planlegging og prosjektering av investeringsprosjekter

b. for eierskapskontroller

i. Generell eierskapskontroll for FIAS AS og Midt Hedmark brann- og redning IKS.

ii. Meskano

iii. Fjellregionen IKT IKS

2. Kontrollutvalget gis fullmakt til å gjøre endringer i planen.

Kommunestyret 01.10.2024

Behandling

Votering nr 1 - Votering over forslag

Forslag: **Opprinnelig forslag**

For: 27 stemmer (100%) - Ap 7, FrP 1, H 3, MDG 2, PP 1, Sp 10, SV 2, V 1

Mot: 0 stemmer (0%)

Vedtak

1. Kommunestyret vedtar plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2024-2028 og slutter seg til kontrollutvalgets prioriteringer i planen.

a. for forvaltningsrevisjoner

i. Hvordan jobber kommunen med å sikre god internkontroll og etterlevelse av rutiner, regler og lovverk?

ii. Kommunens forebyggende arbeid rettet mot barn og unge - helsestasjonens rolle i arbeidet

iii. Styring, oppfølging og evaluering av vertskommunesamarbeidet

iv. Kommunens arbeid med å rekruttere, beholde og videreutvikle nødvendig kompetanse

v. Kommunens ansvarsområde innen IT-sikkerhet og personvern - avklarte ansvarsnivåer mot

Fjellregionen IKT (FARTT).

vi. Helhetlig styring og overordnede styringsdokumenter.

vii. Kommunens tilbud innen psykisk helse og rus, spesielt rettet mot barn og unge

viii. Planlegging og prosjektering av investeringsprosjekter

b. for eierskapskontroller

i. Generell eierskapskontroll for FIAS AS og Midt Hedmark brann- og redning IKS.

ii. Meskano

iii. Fjellregionen IKT IKS

2. Kontrollutvalget gis fullmakt til å gjøre endringer i planen.



Konsek Trøndelag Iks Avd Fjell
Rytrøa 14
2550 Os I Østerdalen

Vår ref.
24/1862 - 2

Deres ref.

Saksbehandler
Vigdis Vestby

Dato
19.06.2024

Regnskapsrapport tertial 1 - 2024

Kommunestyret har i møte 18.06.2024 fattet følgende vedtak 61/24

1. Kommunestyret tar regnskapsrapporten per 1. termin 2024 til etterretning
2. Budsjettet endres med inntekter på totalt kr. 4 121 000.
3. Kr. 58 104 107 av ubrukte investeringsramme fra 2023 overføres til 2024.
4. Kr. 1 250 000 flyttes fra investeringsbudsjettet 2025 til 2024 for prosjektet Oppgradering Storsalen

Med hilsen

Tone Bergfall
Rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Vedlegg:
Investeringsrapport T1-2024
Næringsfondet

Mottakere:
KPMG AS
Tjenesteområdene



Saksframlegg

Vår ref.: 24/1862 - 1	Dato: 06.06.2024	Saksbehandler: Vigdis Vestby
Behandling av saken:		
Saksnr. 61/24	Utvalg Kommunestyret	Møtedato 18.06.2024

Regnskapsrapport tertial 1 - 2024

Kortversjon av saken:

Regnskapsrapporten rapporterer på regnskapstallene per 30.04.2024.

Prognosen for året viser et samlet mindreforbruk på 1,8 MNOK.

Det foreslås budsjettendringer på fellesinntekter og utgifter samt enkelte tjeneste områder.

Vedlegg

Investeringsrapport T1-2024

06.06.2024

Næringsfondet

06.06.2024

Melding om vedtak sendes til

Tjenesteområdene

KPMG AS

Konsek Trøndelag IKS

Saksopplysninger

I løpet av året er det tertialvise rapporteringer til kommunestyret pr. 30. april og 31. august. Her foretas det grundig gjennomgang av regnskapet i forhold til budsjettet.

Kommunedirektøren er ansvarlig for den løpende økonomistyringen og at det etableres rutiner som gjør at avvik kan fanges opp.

Det vises til den vedlagte rapporten som beskriver situasjonen samlet sett for kommunen og spesifikt for de enkelte tjenesteområdene.

https://pub.framsikt.net/2024/tynset/mr-202404-regnskapsrapport_tertial/

Saksvurdering

Per første tertial 2024

Regnskapet per 30.04.24 viser et totalt budsjettavvik på ca 11,6 MNOK (merforbruk). I denne

summen ligger det mange mindre (og noen større) periodiseringsavvik mellom budsjett og regnskap, samt at endringer på fellesområdet i stor grad ikke er regnskapsført og/eller kommer senere i året.

Prognose for 2024

Prognosen viser et samlet merforbruk på tjenesteområdene på ca 8,2 MNOK mens merinntekten på fellesområdet er på ca 10,0 MNOK. Dette gir en årsprognose på et mindreforbruk på 1,8 MNOK. Et mindreforbruk alene er bra, men det i all hovedsak økt premieavvik på pensjon (som bokføres som inntekt i 2023, men som må tilbakebetales over det neste sju årene) som gir dette mindreforbruket.

Merforbruket i prognosen på tjenesteneområdene fordeler seg som følgende:

- 1,5 MNOK Tynset opplæringscenter – ulike kostnader samt usikre tilskudd.
- 0,4 MNOK Tynset barnehagene – en resurskrevende bruker som kommer til høsten.
- 0,9 MNOK Helsetjenesten – sykemeldinger og innleie av vikarerleger
- 2,6 MNOK Nav kommune – økt tilfang av søkere sosialhjelp
- 1,2 MNOK Barneverntjenesten - plasseringer
- 0,5 MNOK TFF – nytt tiltak knyttet til avlastning
- 1,1 MNOK Kulturtjenesten – noe feilbudsjettering lønn samt kafèdrift.

Økonomien på tjenesteområdene er kommentert nærmere i selve regnskapsrapporten.

Merforbruk på noen tjenesteområder forventes hentes inn i løpet av året mens for andre vil det vare året ut med bakgrunn i årsak til merforbruket.

Med dette som bakgrunn foreslås følgende budsjettendringer:

- Kr 1 000 000 Barnevernstiltak
- Kr 1 500 000 Kårstua
- Kr 2 000 000 økt sosialhjelp

I tillegg kommer budsjettendringer ut fra tidligere vedtak i kommunestyret.

- Kr 1 140 000 Mobildekning i Fjellregion KS 17-24
- Kr 263 000 Veterinærvakt KS 27-24

På fellesområdet foreslås budsjettendring på netto inntekter med
Kr 10 023 000

Budsjettendringer totalt 4 121 000 i økte inntekter.

Det er viktig å gjøre oppmerksom på at disse inntektene allerede ligger inne i prognosen som viser et mindreforbruk på kun 1,8 MNOK.

Investeringsprosjekter

Ca 56,9 MNOK fra gjenstående bevilgning fra investeringsbudsjettet 2023 foreslås overført til 2024. I tillegg kommer forslag om en overføring på 1,3 fra 2025 på prosjekt 941003 Oppgradering Storsalen. Ved å fremskynde investeringen planlagt for 2025 til 2024 kan en realisere alle nødvendige oppgraderinger samlet, noe som vil gi mindre nedetid med tapte inntekter. Dette finansieres som følger; 55,0 MNOK fra nye/ubrukte lånemidler og 3,1 MNOK fra mva-kompensasjon.

Sykefravær

Det er fokus på arbeidsmiljø og sykefravær i hele organisasjonen og det er satt ekstra ledelsestrykk på dette. Dette fokuset må fortsette og eventuelt forsterkes dersom tiltakene ikke viser ønsket effekt. Involvering fra ledere, verneombud, tillitsvalgte, øvrige samarbeidspartnere og ikke minst den enkelte arbeidstaker, er fortsatt viktig for å lykkes med nærværarbeidet. Et betydelig økt fokus på sykefraværarbeidet, vil være et viktig element i det systematiske arbeidet som må gjøres i løpet av året for å i størst mulig grad redusere merforbruket på tjenesteområdene. Det jobbes etterhvert godt i de ulike Arbeidsmiljøgruppene (AMG) ute i organisasjonen

Sykefravær vises i rapporten på hvert enkelt tjenestoområde.

Vedtaketts konsekvenser for klima og miljø

Kommunen bruker i løpet av året store ressurser til drift og investering, så det er opplagt at klima og miljø påvirkes gjennom utslipp og fysisk påvirkning av miljøet. Dette som følge av vår egen produksjon av varer og tjenester. Å minimalisere denne påvirkningen gis høyt fokus i den daglige drifta gjennom vektlegging av klima- og miljøaspektet i våre innkjøps- og produksjonsprosesser.

Kommunedirektørens innstilling:

1. Kommunestyret tar regnskapsrapporten per 1. termin 2024 til etterretning
2. Budsjettet endres med inntekter på totalt kr. 4 121 000.
3. Kr. 58 104 107 av ubrukte investeringsramme fra 2023 overføres til 2024.
4. Kr. 1 250 000 flyttes fra investeringsbudsjettet 2025 til 2024 for prosjektet Oppgradering Storsalen

Kommunestyret 18.06.2024

Behandling

Votering nr 1 - Votering over forslag

Forslag: **Opprinnelig forslag**

For: 26 stemmer (100%) - Ap 7, H 3, MDG 2, PP 1, Sp 10, SV 2, V 1

Mot: 0 stemmer (0%)

Vedtak

1. Kommunestyret tar regnskapsrapporten per 1. termin 2024 til etterretning
2. Budsjettet endres med inntekter på totalt kr. 4 121 000.
3. Kr. 58 104 107 av ubrukte investeringsramme fra 2023 overføres til 2024.
4. Kr. 1 250 000 flyttes fra investeringsbudsjettet 2025 til 2024 for prosjektet Oppgradering Storsalen



Konsek Trøndelag Iks
Postboks 2564
7735 Steinkjer

Unntatt offentlighet
§ 5 1. ledd

Vår ref.
24/2798 - 3

Deres ref.

Saksbehandler
Erling Strålberg

Dato
02.10.2024

Konkurranseskriterier - regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eierskapskontroller

Kommunestyret har i møte 01.10.2024 fattet følgende vedtak 90/24

Kontrollutvalget gjennomfører en anbudskonkurranse på kjøp av en regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eierskapskontroller for perioder på 2 år med opsjon på 1+1 år slik det fremkommer av saken.

Valg av leverandør gjøres av kommunestyret etter innstilling fra kontrollutvalget.

Med hilsen

Tone Bergfall
Rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Mottakere:
Bjørn Tore Grutle

Revkroken 10

2500

Tynset



Saksframlegg

Unntatt offentlighet Offl. § 5 første ledd

Vår ref.: 24/2798 - 2	Dato: 18.09.2024	Saksbehandler: Erling Strålberg
Behandling av saken:		
Saksnr. 90/24	Utvalg Kommunestyret	Møtedato 01.10.2024

Konkurranseskriterier - regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eierskapskontroller

Kortversjon av saken:

Kontrollutvalget behandlet i sak 24/24 sak om "Konkurranseskriterier - regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eierskapskontroller". Bakgrunnen er at dagens avtaler innen revisjoner og eierskapskontroll utløper fra og med 2025.

I denne saken gis kommunestyret anledning til å vurdere, endre og vedta kontrollutvalgets forslag på konkurransekriterier.

Kontrollutvalget innstiller på at kommunestyret vedtar at Kontrollutvalget gjennomfører en anbudskonkurranse på kjøp av en regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eierskapskontroller for perioder på 2 år med opsjon på 1+1 år slik det fremkommer av saken. Valg av leverandør gjøres av kommunestyret etter innstilling fra kontrollutvalget.

Vedlegg

Konkurransesgrunnlag

18.09.2024

Melding om vedtak sendes til

Kontrollutvalget v/leder Bjørn Tore Grutle

Saksopplysninger

Kontrollutvalget behandlet i sak 24/24 sak om "Konkurranseskriterier - regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eierskapskontroller". Bakgrunnen er at dagens avtaler innen revisjoner og eierskapskontroll utløper fra og med 2025.

Det må derfor gjennomføres ny anbudsrunde. Tynset kommune har i dag inngått avtale med KPMG på regnskapsrevisjon, og med BDO på forvaltningsrevisjon og eierskapskontroller. Kommunedirektørens vurdering er at samarbeidet har fungert godt, og at arbeidet har blitt utført på en god måte, bra begge tilbyderne.

Tynset kommune v/ politisk ledelse har i denne sammenheng signalisert at kommunestyret selv ønsker å være delaktig i utformingen av konkurransevilkårene ved ny anskaffelse. Anskaffelsen gjennomføres ved assistanse fra Abakus, og kommunestyret vedtar endelig utvelgelse av nye tilbydere etter innstilling fra kontrollutvalget. Med andre ord, kommunestyret vil få denne saken til behandling ytterligere en gang.

I denne saken er det villkårene som legges til grunn i anskaffelsen som skal fremmes for kommunestyrets vurdering.

Konkurransekriteriene

Konkurransekriteriene

- Avtalens varighet er på 2 år med kundestyrt opsjon på 1+1 års prolongering. Arbeidsgruppen anbefaler at denne ordningen blir videreført slik at de har mulighet til å si opp avtalen dersom en ikke er fornøyd med tjenestene som tilbys. Tjenestene skal leveres i henhold til enhver tids gjeldende lov og forskrift, noe som også innebærer at det skal settes krav til å oppfylle språklovens § 9 om klart språk. Veileder for kontrollutvalgets påse-ansvar legges til grunn når det gjelder regnskapsrevisjonen. Krav til faglig kompetanse når det gjelder regnskapsrevisjon følger vanlige standarder. Når det gjelder forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll så er det ønskelig at teamet er sammensatt slik at det kan løse revisjonsoppgaver knyttet til alle de ulike tjenesteområdene i kommunen, og at de har erfaring fra dette.

Tildelingskriterier

Tildelingen skjer på basis av hvilket tilbud som har det beste forholdet mellom pris og kvalitet basert på følgende kriterier: Pris 50 % og Kvalitet 20 % og Kompetanse og erfaring 30%. Pris vektlegges noe mindre enn tidligere fordi en er opptatt av at de kvalitet, kompetanse og erfaring er viktig for å få gode sluttprodukt som har størst mulig nytteverdi for kommunen. Ut fra arbeidsgruppas erfaring er kvaliteten og nytteverdien på sluttproduktet avhengig av at de som jobber med revisjon har en gode systemer og verktøy for å utarbeide produktet, høy fagkompetanse og erfaring med aktuelle områder innen offentlig sektor. Det er nyttig i alle revisjonsformer at de kjenner til hvordan oppgavene løses i andre kommuner for å kunne drive best mulig veiledning.

Omfang

Regnskapsrevisjon har en stor andel fastpris, med timebank og timepris for rådgivning. For forvaltningsrevisjon er det stipulert 1 forvaltningsrevisjon i året på 250 timer pr år, og en eierskapskontroll hvert andre år på 80 timer. Oppstart er 1. januar 2025. For nærmere detaljer så vises det til sakens vedlegg, særlig oppdragsgivers spesifikasjon og konkurransegrunnlag. Abakus AS vil være tilstede på møtet for å gjennomgå konkurransegrunnlaget og innspill til endringer tas inn på bakgrunn av diskusjonen i møtet.

Videre fremdrift

Etter at kommunestyret har vedtatt endelig konkurransekriterier, vil kontrollutvalget i samarbeid med Abakus AS, gjennomføre konkurransen om regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll som skissert i denne saken med vedlegg.

Saksvurdering

Kommunedirektøren slutter seg til og gjengir her kontrollutvalgets vurdering:

Kontrollutvalget har hatt separate avtaler for regnskapsrevisjon og øvrige revisjonstjenester med utgangspunkt i at en da kunne velge det tilbudet med best pris og kompetanse innen henholdsvis regnskapsrevisjon og øvrige revisjonstjenester. Det synes fornuftig å lyse ut konkurransen i en felles konkurranse siden det har blitt større revisjonsselskap med bred kompetanse på flere felt som deltar i anbudskonkurransen.

Kontrollutvalget viderefører konkurranseutsetting av revisjonsoppdraget, men ønsker nå å lyse det ut i et felles anbud. Det blir mindre ressurskrevende og kan gi kontrollutvalget en leverandør som har bredere innsikt i kommunens risikoområder. Kriteriene som er valgt, vil sikre kommunen en god revisjonsordning med god faglig forståelse og kunnskap.

Vedtaket konsekvenser for klima og miljø

Ikke relevant

Råd og utvalg

Ikke relevant

Fond

Ikke relevant

Kontrollutvalgets innstilling:

Kontrollutvalget gjennomfører en anbudskonkurranse på kjøp av en regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eierskapskontroller for perioder på 2 år med opsjon på 1+1 år slik det fremkommer av saken.

Valg av leverandør gjøres av kommunestyret etter innstilling fra kontrollutvalget.

Kommunestyret 01.10.2024

Behandling

Votering nr 1 - Votering over forslag

Forslag: **Opprinnelig forslag**

For: 26 stemmer (100%) - Ap 7, FrP 1, H 2, MDG 2, PP 1, Sp 10, SV 2, V 1

Mot: 0 stemmer (0%)

Vedtak

Kontrollutvalget gjennomfører en anbudskonkurranse på kjøp av en regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eierskapskontroller for perioder på 2 år med opsjon på 1+1 år slik det fremkommer av saken.

Valg av leverandør gjøres av kommunestyret etter innstilling fra kontrollutvalget.

Innspill til kontrollarbeidet

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tynset kommune

Møtedato

28.10.2024

Saknr

41/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-033, TI-&17

Arkivsaknr 24/553 - 3

Forslag til vedtak

Saken legges frem uten forslag til vedtak.

Vedlegg

Trafikklysmodellen

Saksopplysninger

Hensikten med denne saken er at utvalgets medlemmer kan drøfte og fremme innspill til saker og forhold som kontrollutvalget kan ta tak i, eller diskutere om å få utredet en sak til et fremtidig kontrollutvalgsmøte. Da kan forslag om å sette opp saken fremmes i denne sak.

Eksempel på tema som kan tas opp:

- Deltagelse på kurs/konferanse
- Endring av møtedato eller lignende
- Forhold i fylkeskommunen som medlemmene har behov for å drøfte
- Ønske om orientering knyttet til et saksområde fra fylkesdirektør eller sekretariatet i et fremtidig møte.

Utvalgets medlemmer oppfordres til å si fra om de har noe til saken i starten av møtet.

Kommende kurs

- Webinar for kontrollutvalg 1. november.
Forum for kontroll og tilsyn inviterer til webinar om «Kontrollutvalgets møter og det som skjer mellom møter».
- NKRF sin kontrollutvalgskonferanse 29. - 30. januar.

Trafikklysmodellen

Sentrale spørsmål – «Trafikklysmodellen»	Ja	Delvis	Nei
Kryss på røde felt peker i retning av å ikke følge opp saken, mens kryss på grønne felt taler for å følge opp saken.			
Vedrører saken misnøye med et politisk fattet vedtak?	Ja	Delvis	Nei
Dreier saken seg om en klage på et enkeltvedtak som kommunen har fattet?	Ja	Delvis	Nei
Viser saken til lovbrudd, manglende etterlevelse av kommunale rutiner eller manglende oppfølging av kommunale vedtak?	Ja	Delvis	Nei
Viser saken til en risiko knyttet til system, rutiner, praksis i kommunen mer generelt innenfor et område?	Ja	Delvis	Nei
Dreier saken seg i hovedsak om en isolert hendelse?	Ja	Delvis	Nei
Er saken under annen behandling i et annet organ? (rettsapparat, sivilombud, statsforvalter, KOFA, klageorgan i kommunen, varslingskanal)?	Ja	Delvis	Nei
Er det annen naturlig behandlingsvei for saken (ref. organene nevnt over)?	Ja	Delvis	Nei
Kan saken, og sakens oppmerksomhet, bidra til at det stilles spørsmål om tilliten til kommunens saksbehandling av en type saker?	Ja	Delvis	Nei
Berører saken et tema som kontrollutvalget allerede har vurdert som aktuelt for oppfølging i sin risiko- og vesentlighetsanalyse?	Ja	Delvis	Nei
Foreligger området som et tema i plan for forvaltningsrevisjon eller plan for eierskapskontroll?	Ja	Delvis	Nei
Kan en gjennomgang bidra til læring og forbedring?	Ja	Delvis	Nei
Bør saken prioriteres foran andre planlagte oppgaver?	Ja	Delvis	Nei

Kilder:

- *Henvendelser til besvær – eller begjær?* Artikkel i Kommunerevisoren nr. 4/21 av Bjørkelo, Løvlie og Fiksdal i Deloitte
- *Håndtering av henvendelser til kontrollutvalget*, veileder fra Forum for kontroll og tilsyn, 2022

Godkjenning av dagens møteprotokoll

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Tynset kommune

Møtedato

28.10.2024

Saknr

42/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-033, TI-&17

Arkivsaknr 24/553 - 4

Forslag til vedtak

Møteprotokollen fra dagens møte i kontrollutvalget, 28.10.2024, godkjennes.

Saksopplysninger

Møteprotokollen går gjennom i møtet slik at protokollen er i samsvar med kontrollutvalgets oppfatning.

Utvalget oppfordres deretter til å godkjenne møteprotokollen.